

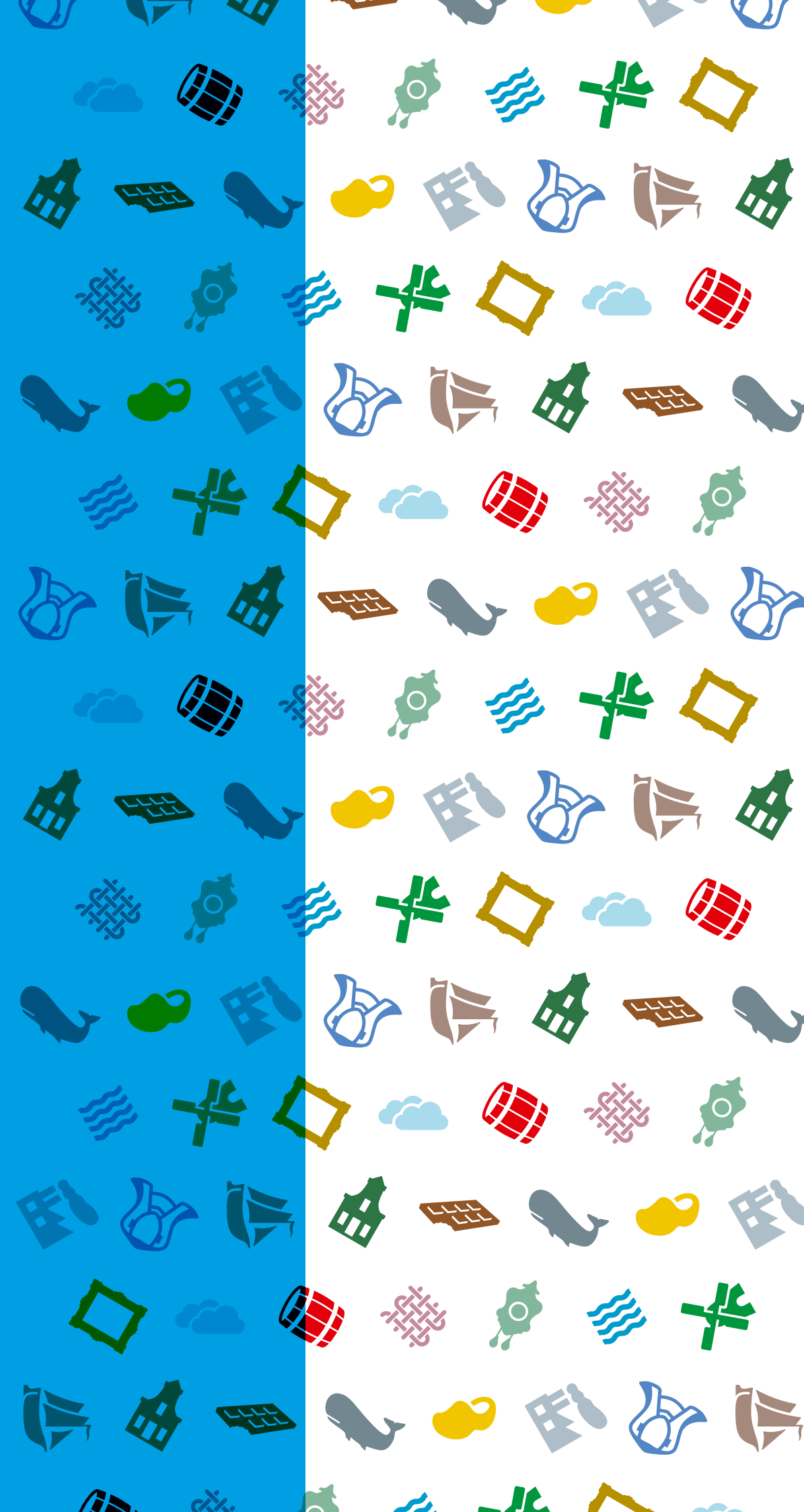
2016 JAARVERSLAG

Jaarverslag 2016

INHOUD

Inleiding	6
Voorstel centraal entreegebouw Zaanse Schans	8
Presentatie & Educatie	12
Collectie	32
Marketing & Sales	50
Personeel & Organisatie	80
Bedrijfsvoering & Financiën	90
Colofon	96

Van binnen naar buiten

Was 2015 het jaar van een nieuwe strategische koers voor het Zaanse Museum (Holland als toeristisch bezoek-motief aan de Zaanse Schans als uitgangspunt nemen: We Are Holland, het imago van Holland is uitgevonden in de Zaanstreek), dan was 2016 het jaar van de uitrol van dat nieuwe beleid. Praktisch betekent dat: het museum van binnen naar buiten brengen. De ramen en deuren opengooien en het museum laten aansluiten op de Zaanse Schans en het Hollandse bezoekmotief. Om slagvaardig van start te kunnen gaan, vond begin 2016 een (beperkte) reorganisatie plaats waarbij nieuwe accenten in de museumorganisatie werden gezet. Daarbij waren versterking op het gebied van bedrijfsvoering en HR-beleid en uitbreiding van de vrijwilligersorganisatie de meest opvallende kenmerken.

Hoe breng je vervolgens een museum van binnen naar buiten? Door letterlijke aanwezigheid op plekken waar we geschiedenis zichtbaar, voelbaar en beleefbaar kunnen maken. Door de beroemde Nederlandse historicus Johan Huizinga ook wel betiteld als 'historische sensatie'. Hoe bied je bezoekers aan de Zaanse Schans die plotselinge emotie die je kunt beleven bij een direct contact met het verleden, waarbij het tijdsverschil lijkt weg te vallen. In ons geval door een drietal locaties als museum-dependances op de Zaanse Schans te openen met 'levende geschiedenis'. Naast een complete revitalisering van Kuiperij Tiemstra en het Jisper vissershuisje werd een uit Assendelft overgebracht 18^e-eeuws wevershuis in oude stijl teruggebracht en authentiek ingericht. Bovendien werden vrijwilligers door het museum geworven en opgeleid om op alledrie de locaties in gereconstrueerde streekdracht-van-eenvoudige-lieden ambachtelijk aan de slag te gaan en te vertellen over hoe het leven er vroeger aan toe ging.

Het klinkt simpel maar het in korte tijd historische onderzoek doen naar streekdracht, zeildoekweven, verwerven van rekvisieten en objecten, werven en opleiden van vrijwilligers, organiseren van logistieke zaken van beveiliging tot nieuwe kassasystemen vroegen een enorme inzet van de relatief kleine museumorganisatie. Hoe trots waren we dan ook toen we na een korte periode de drie locaties in het voorjaar en de zomer van 2016 konden openen. En hoe blij waren we vervolgens met de publiekswaardering aan de hand van de toename van het aantal bezoekers (waaronder naast toeristen ook veel Zaankanters wiens wortels dikwijls verbonden zijn met bijvoorbeeld de Zaanse weefindustrie). Deze ontwikkeling van 'levende geschiedenis' op de Zaanse Schans leidde tevens tot de verdere professionalisering van de Zaanse Schans Card; een door het Zaanse Museum ontwikkelde all inclusive kaart voor alle betaalde locaties op de Zaanse Schans. De verkoop van de Zaanse Schans Card groeide hierdoor enorm wat er mede voor zorgde dat het Zaanse Museum het jaar afsloot met een recordaantal bezoekers. In een jaar tijd groeide het totaal aantal bezoekers van 70.000 naar 110.000.

Een ander voorbeeld van 'van binnen naar buiten' was de overeenkomst met het Hembrug Museum dat in het najaar van 2016 onder de vleugels van het Zaanse Museum kwam. Het Hembrug Museum vertelt het verhaal van de wapen- en munitiefabriek die vanaf eind 19^e-eeuw tot 2003 op het HEMbrugterrein in Zaandam gevestigd was. Op dit prachtige terrein vol bouwkundige sporen van een bijzonder en geheimzinnig verleden verrijst in korte tijd een culturele hotspot en een nieuwe woonwijk. In oktober 2016 tekende het Zaanse Museum de overeenkomst met Stichting Hembrug Museum, het Rijksvastgoedbedrijf en de Gemeente Zaanstad om de sporen uit het verleden zichtbaar te maken in een nieuwe presentatie. Met als doel: de historie toegankelijk maken in de context van de plek waar het plaatsvond. Vanaf eind 2017 zal de nieuwe presentatie te zien zijn.

Natuurlijk werd er ook vernieuwd in een andere dependance van ons, het Czaar Peterhuisje, waar een nieuw paneel werd onthuld over de 'andere' Czaar Peterhuisjes in Europa en waar gelijk een feest voor de buurtbewoners aan gekoppeld werd. En tot slot startte in 2016 gesprekken met Museum Zaanse Tijd om tot een intense samenwerking dan wel samengaan te komen. Maar ook binnen het Zaanse Museum werd gewerkt aan vernieuwing. Zo werd de Verkade Experience als kloppend hart van het Zaanse Museum vernieuwd met de komst van *De Albumafdeling* en herziening van de *Schatkamer van Verkade*.

In verband met de komst van De Wereld van Windmolens naar de Zaanse Schans, als opvolger van het bestaande Molenmuseum in Koog aan de Zaan, trad het Zaanse Museum vanaf de herfst van 2015 in gesprek met Vereniging De Zaanse Molen. De gesprekken, die in 2016 doorliepen, vonden zowel op bestuurlijk niveau plaats als op directieniveau. Met als doel: het bespreken van de consequenties en onderlinge vormen van samenwerking.

Kortom, het Zaanse Museum is zichtbaarder dan ooit, niet in het minst door buiten haar muren te treden en op verschillende plaatsen in de Zaanstreek de rijke historie van de Zaanstreek en diens bewoners te presenteren, te behouden en door te geven aan toekomstige generaties Zaankanters. In 2016 heeft het museum succesvolle stappen voorwaarts gezegd, maar er is nog genoeg werk aan de winkel om het museum nog meer op de kaart te zetten. Hoe? Dat leest u volgend jaar.

Jan Hovers
directeur

VOORSTEL CENTRAAL ENTREEGEBOUW

Voorstel centraal entreegebouw

In 2016 presenteerde het Zaanse Museum een plan voor een centraal entreegebouw voor de Zaanse Schans in het kader van het onderzoek dat Stichting de Zaanse Schans en de Gemeente Zaanstad samen met hun stakeholders verrichten om te komen tot een strategische visie voor het jaar 2030.

Het Zaanse Museum is in 1998 op de Zaanse Schans geopend om het Zaanse erfgoed te bewaken en bewaren. De keuze voor deze locatie was niet toevallig. Door de komst van het museum is destijds het materiële Zaanse bouwkundige erfgoed op de Zaanse Schans – de huisjes en de molens – verenigd met de erfgoedcollecties – de objecten. Sinds de opening van het Zaanse Museum heeft het een enigszins autonome koers gevaren als streekmuseum terwijl de Zaanse Schans met name een ontwikkeling als toeristische attractie doormaakte.

STRATEGIE

De bezinning op de toekomst van de Zaanse Schans anno 2030 is voor het Zaanse Museum hét aangewezen moment om de strategie volledig op de ambities van de Zaanse Schans te richten volgens drie hoofdlijnen:

1. Van buiten naar binnen halen: Door de vaste opstelling van het Zaanse Museum te laten aansluiten op de inhoud van de Zaanse Schans. Dat wil zeggen dat in het museum een verdiepend verhaal wordt verteld over wat men op de Schans verwacht en ziet. Onder meer over hoe het Hollandse imago werd uitgevonden aan de Zaan en over de geschiedenis van de Zaanse Schans zélf.
2. Het museum van binnen naar buiten brengen. Door het verder ontwikkelen van museale locaties met 'levende geschiedenis' op de Zaanse Schans. In die geest hebben we in 2016 drie locaties geopend – het Wevershuis, het Jisperhuisje en de vernieuwde Kuiperij
3. Centraal entreegebouw. Het ontwikkelen van een nieuwe centrale publieksontvangst voor de Zaanse Schans. Uitgangspunt van het gebouw is een eenduidige en heldere start vanuit een portaal dat alle stakeholders op de Zaanse Schans vertegenwoordigt.

ONTWERP

Bezoekers zien de Zaanse Schans als één integrale destinatie en hebben er geen boodschap aan dat achter de schermen verschillende stakeholders actief zijn. Gezien de toekomstverwachting moet het entreegebouw geschikt zijn als sluis voor 3 miljoen bezoekers per jaar. Daarnaast moet het gebouw het Schipperplein met het Zaanse Museum verbinden en als het ware de armen wijd open openen voor de arriverende bezoekers. Ook zou het centrale entreegebouw in dienen te spelen op het landschap, en goed zicht te bieden op de Zaanse Schans en het molenpanorama.

Het bureau van Wilfried van Winden – architect van onder meer Hotel Inntel Zaandam, met de inmiddels wereldberoemde opgestapelde Zaanse huisjes – maakte op verzoek van het Zaanse Museum een ontwerp voor een centraal entreegebouw. De vorm die Van Winden bedacht is een transparante wolk; een verwijzing naar de Hollandse luchten. Daarmee heeft het zowel een iconische als neutrale uitstraling. In het entreegebouw vinden bezoekers alles wat zij willen: informatie op maat voor hun bezoek aan de Schans, een korte attractieve multimediale inleiding (zowel inhoudelijk als praktisch), diverse winkels van stakeholders op de Schans, toiletvoorzieningen en een levensgroot panorama op de molens en de polder. Voor de deur is ruimte voor een podium en een centraal plein voor evenementen en concerten.

Door het publiek centraal te stellen, een heldere ontvangst en route te introduceren en een inhoudelijke verdieping op het integrale erfgoedverhaal te bieden, wil het Zaanse Museum een constructieve bijdrage leveren aan de kwaliteitsslag voor de Zaanse Schans. De Wolk, zoals het centrale entreegebouw gedoopt is, kleurt overdag mee naar gelang de weersomstandigheden, maar kan bij evenementen ook in alle kleuren uitgelicht worden.

Het voorstel van het Zaanse Museum voor het centrale entreegebouw wordt door Stichting de Zaanse Schans en de Gemeente Zaanstad meegenomen in de ontwikkeling van een strategische visie voor het jaar 2030. Het besluit over de komst van een centraal entreegebouw hoeft niet automatisch keuze voor de vorm van 'de wolk' te betekenen. Echter, voor de wolk is wel reeds grote kans tot financiering voorhanden (vanuit China; waar een groot deel van de bezoekers van de Zaanse Schans vandaan komt).

Centraal entreegebouw voor Zaanse Schans; architect Wilfried van Winden WAM WOW design group

PRESENTATIE & EDUCATIE

‘Nooit geweten dat in de Zaanstreek zoveel verschillende producten werden bedacht en geproduceerd. Zeer leerzaam.’

Presentatie

PRESENTATIEBELEID

De ontwikkeling van het nieuwe presentatiebeleid waarmee in 2015 werd begonnen, is voortgezet in 2016. In juni presenteerde het museum de notitie *Op weg naar Museum Zaanse Schans*. Naar aanleiding van de ambities voor de toekomst anno 2030, die Stichting de Zaanse Schans eind 2015 formuleerde, bezon het museum zich op haar koers. De ambities van de Stichting gericht op kwaliteitsverbetering van het erfgoed en narratief en de verbetering van de gastvrijheid en infrastructuur passen naadloos bij de missie van het Zaanse Museum.

Het museum wil vanuit dienstbaarheid aan kwaliteitsverbeteringen voor de (inter)nationale bezoekers aan de Zaanse Schans een betere ontvangst, service, duiding en verdieping voor het bezoek bieden. De ambities van het museum richten zich de aankomende jaren op een centrale publieksontvangst, de naadloze aansluiting van de vaste opstelling van het museum op de inhoud van de Zaanse Schans, het verder ontwikkelen van ‘levende geschiedenis’ in de museumlocaties op de Zaanse Schans, het verzorgen van een centraal narratief op de Schans en dienstbaarheid aan de musea van ondernemers en stakeholders op de Schans.

Er werd verder een meerjarenplan ontwikkeld voor tijdelijke tentoonstellingen in het Zaanse Museum. In de wintermaanden worden tentoonstellingen geprogrammeerd over aansprekende regionale thema's die zijn gericht op Zaanse kanters. De komende jaren ligt de eerste prioriteit bij het verbeteren van de vaste presentatie. De eerste tijdelijke tentoonstelling laat nog enkele jaren op zich wachten.

15

Jisperhuisje; foto Dirk Jongejans

Museumlocaties op de Zaanse Schans

Naast de beleidsontwikkeling, stond 2016 op presentatiegebied grotendeels in het teken van projecten buiten de museummuren van het gebouw aan Schansend 7. De afdeling Presentatie & Educatie had haar handen vol aan de ontwikkeling en realisatie van de presentaties in het Wevershuis, Kuiperij Tiemstra en het Jisperhuisje, de drie museumlocaties op de Zaanse Schans. Er werd een training ontwikkeld voor de vrijwilligers die bezoekers in deze locaties over het rijke Zaanse verleden vertellen. Achttien nieuwe vrijwilligers gingen er aan de slag.

WEVERSHUIS

Op 23 maart 2016 werd het Wevershuis op de Zaanse Schans feestelijk geopend door Dick Emmer, wethouder cultuur Gemeente Zaanstad. Een multidisciplinair projectteam ontwikkelde en realiseerde in dat huis in het bestek van nog geen half jaar tijd een museale beleving over de historische woon- en werkcultuur van Zaanse zeildoekwevers.

Het Wevershuis werd tussen 1722 en 1730 gebouwd aan de Dorpsstraat 861-863 in Assendelft. Eeuwenlang was het een thuis en werkplaats voor weversfamilies die er zeildoek maakten. Aan het begin van de twintigste eeuw stopten de toenmalige bewoners met weven. In 2011 werd het huis afgebroken op zijn oorspronkelijke plaats. Stadsherstel Zaanstreek/Amsterdam en Stichting de Zaanse Schans restaureerden en herbouwden het huis in 2015 met vereende krachten op de Zaanse Schans. Het Zaanse Museum heeft het huis ingericht met als peiljaar 1850, het jaar van representatie van de Zaanse Schans. Het is teruggebracht naar de tijd dat er twee weversgezinnen woonden en er een werkplaats was. Meer over het onderzoek en de authentieke rekwisieten voor het Wevershuis is te lezen in het hoofdstuk Collectie.

Er werden vrijwilligers geworven en opgeleid. In Zaanse dracht anno 1850 gaan zij actief het gesprek aan met bezoekers over de zeildoekwevers en de dominante zeildoekweverij in de Zaanstreek. Zij demonstreren ook de basis van het ambacht.

Wevershuis;
foto Dirk Jongejans

16

‘I started the day at the Wevershuis. And this was my absolute favorite visit of the day! I saw the Zaanse Schans in a different view after hearing the story about the rich history’

17

Kuiperij; foto's Pascal Fielmich / Dirk Jongejans

KUIPERIJ TIEMSTRA

Tegelijk met het Wevershuis opende op 23 maart Kuiperij Tiemstra met een vernieuwd presentatieconcept. Op dezelfde manier als in het Wevershuis vertellen vrijwilligers er over het kuipersambacht en de kleurrijke Jaap Tiemstra, waarschijnlijk de laatste kuiper die actief was in de Zaanstreek. Tiemstra liet in 1999 de complete inventaris van kuiperij en vatenhandel S.R. Tiemstra en zonen te Oostzanerwerf na aan Stichting de Zaanse Schans. Met deze inventaris richtte het Zaanse Museum in 2011 de loods in die sinds 1976 op de Zaanse Schans staat. In deze loods, tot 1964 gelegen aan het Rustenburg in het centrum van Zaandam, was schuitemakerij Brouwer gevestigd. Het interieur van de loods is teruggebracht naar de jaren zestig van de twintigste eeuw en ademt de sfeer alsof Jaap Tiemstra de kuiperij net heeft verlaten. Niets is er veranderd.

Jisperhuisje; foto's Piet Hermans

18

JISPERHUISJE

Op 18 augustus werd met de financiële steun van Stichting Krijt Hulpfonds de derde museumlocatie op de Zaanse Schans geopend: het Jisperhuisje. Ook deze museale beleving, over de woon- en werkcultuur van vissers uit Jisp, werd gerealiseerd door een multidisciplinair projectteam. Het oorspronkelijke huisje werd rond 1850 gebouwd in Jisp. De vissersfamilies Saft en Nool woonden er en in 1974 schonken toenmalige bewoners Klaas en Bets Kwadijk het huisje aan het Zuiderzeemuseum in Enkhuizen. In 2002 bouwden timmerlieden van het Zuiderzeemuseum een replica van het huisje voor de Floriade. Na afloop van de Floriade werd het huisje geschonken aan Stichting de Zaanse Schans, die het naast de Kuiperij liet plaatsen.

Conform het concept in de andere twee museumlocaties, vertellen ook in het Jisperhuisje vrijwilligers in Zaanse dracht anno 1850 het verhaal over het huisje, vissers in de Zaanstreek en de wooncultuur van eenvoudige Zaankanters. Speciale aandacht krijgt de dracht van eenvoudige Zaankanters. Bezoekers kunnen letterlijk in hun leven anno 1850 stappen door in authentieke Zaanse dracht op de foto te gaan.

Met de opening van het Wevershuis, het Jisperhuisje en de herziene Kuiperij Tiemstra behaalde het museum het doel om bezoekers ook op de Zaanse Schans verdieping, museale kwaliteit, beleving en duiding van het erfgoed en de geschiedenis van de Zaanstreek te bieden. Zo draagt het museum bij aan de borging van de oorspronkelijke doelstelling van de Zaanse Schans: het in stand houden van het materiële en immateriële erfgoed van de Zaanstreek.

Verkade Experience

SCHATKAMER VAN VERKADE

Op 15 december werden, met financiële steun van de Stichting Behoud Cultureel Erfgoed Verkade, de Stichting Vrienden Zaans Museum & Verkade Experience en Forbo Flooring, twee heringerichte kabinetten in de Verkade Experience geopend: *Schatkamer van Verkade* en *De Albumafdeling* over de beste en langstlopende Nederlandse marketingcampagne van de vorige eeuw. Het doel van de herinrichting was om het 'fenomeen Verkade-albums' beter uit de verf te laten komen. Deze unieke campagne van Verkade moest een nadrukkelijker onderdeel van de Verkade Experience worden. Tussen 1903 en 1940 en tussen 1965 en 1995 gaf het bedrijf 35 albums uit, waarin in totaal 4620 plaatjes konden worden geplakt en bewaard.

Van een andere, meer praktische orde was dat de bezoekersflow in de Verkade Experience moest worden verbeterd om het 'fenomeen Verkade-albums' als afsluiter van de logische routing door de tentoonstelling te garanderen. In de *Schatkamer van Verkade* staat nog altijd de artistieke, esthetische en (natuur)-educatieve waarde van de plaatjes en de albums centraal. Maar daarnaast wordt er een introductie gegeven op het fenomeen Verkade-albums, is het productieproces van de plaatjes en albums zichtbaar gemaakt en worden de belangrijkste schrijvers en illustratoren geïntroduceerd.

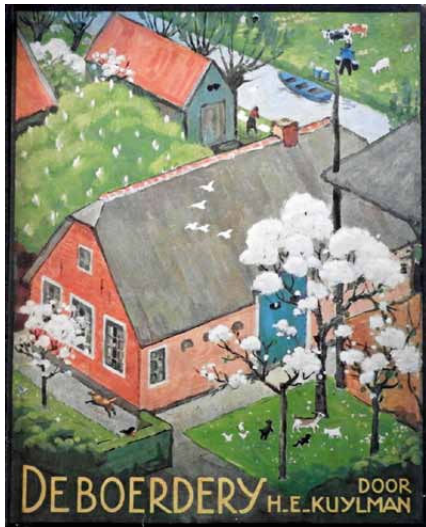
DE ALBUMAFDELING

De Albumafdeling, als epicentrum van contact tussen Verkade en haar klanten, staat symbool voor het succes van de marketingcampagne van de eeuw. Al snel na het verschijnen van het eerste plaatjesalbum in 1903 kreeg het bedrijf brieven van consumenten die dubbele plaatjes in bezit hadden maar geen mogelijkheid zagen die te ruilen. Dat bracht Ericus Verkade jr. op het lumineuze idee verzamelaars in de gelegenheid te stellen de duplicaten via het kantoor in Zaandam te laten omwisselen. Dit systeem had als groot voordeel dat er rechtstreeks contact – en dus binding – ontstond met de consument. In de hoogtijdagen ontving de albumafdeling honderden brieven per dag en waren er dertig meisjes in dienst om die te beantwoorden.

Op driedimensionale wijze wordt een beeld van de Albumafdeling gegeven met daarin centraal een foto van mejuffrouw Ruys, die de afdeling bestierde, en een originele kast met te ruilen plaatjes. Op een prikbord hangen foto's van brieven die kinderen naar Verkade schreven en wordt het verhaal over de ruilbeurzen verteld.

Albumafdeling bij Verkade

ALBUMS VAN VERKADE

Naast deze (permanent) heringerichte kabinetten, worden originele aquarellen van de plaatjes getoond. Elke vier maanden wisselt de presentatie van de originele aquarellen, vanwege de kwetsbaarheid en lichtgevoeligheid van de werken op papier. In 2016 werden de aquarellen van de volgende albums getoond:

De boerderij (08-03-2016 – 03-07-2016)

Het Verkade-album *De boerderij* kwam uit in november 1935 en was vooral bedoeld voor kinderen. Auteur H.E. Kuylman was bekend als schrijver van populaire boeken over dieren. Het verhaal speelt zich af op De Oude Olm, een fictieve boerderij bewoond door een boer met vrouw en kind, knecht en meid. Lezers volgen hun leven in de vier seizoenen. Niet alleen de dieren in en om de boerderij worden afgebeeld, maar ook de gewassen die worden verbouwd en de bijbehorende werkzaamheden. Het album is tegenwoordig van cultuurhistorisch belang, omdat veel verdwenen gewoonten en gebruiken in woord en beeld zijn vastgelegd.

De kleurrijke en gedetailleerde aquarellen en pentekeningen zijn gemaakt door Jan Voerman jr. en vader en zoon Cornelis en Henricus Rol. Er konden 144 plaatjes worden verzameld en ingeplakt. Het album werd 126.932 maal verkocht en was een doorslaand succes.

Waar wij wonen (05-07-2016 – 06-11-2016)

Het Verkade-album *Waar wij wonen* verscheen in 1937. Het album werd geschreven door Jac. P. Thijsse en was het eerste deel van een tweeluik over het ontstaan en de ontwikkeling van het Nederlandse landschap. Anders dan voorgaande albums, draagt het niet het karakter van een plaatjesalbum. Het is een fraai geïllustreerd en gedegen werk, waarmee de schrijver zijn lezers het bijzondere Nederlandse landschap wil laten zien, om ze zo van het nut van natuurbewoud te doordringen.

De 27 aquarellen en pentekeningen voor de kleurenplaten zijn gemaakt door Cornelis en Henricus Rol en Jan Voerman jr. De platen waren alleen via bons (bonnen) te verkrijgen, die in Verkade verpakkingen voor beschuit en biscuit waren gestopt. Het album werd goed ontvangen, vooral door het oudere publiek en in de pers. De verkoop liep minder goed dan de voorgaande albums, misschien omdat men de platen spaarde zonder het album te kopen. Er werden in totaal 110.572 exemplaren gedrukt.

De kunstenaars van de Verkade-albums (15-12-2016 – 17-04-2017)

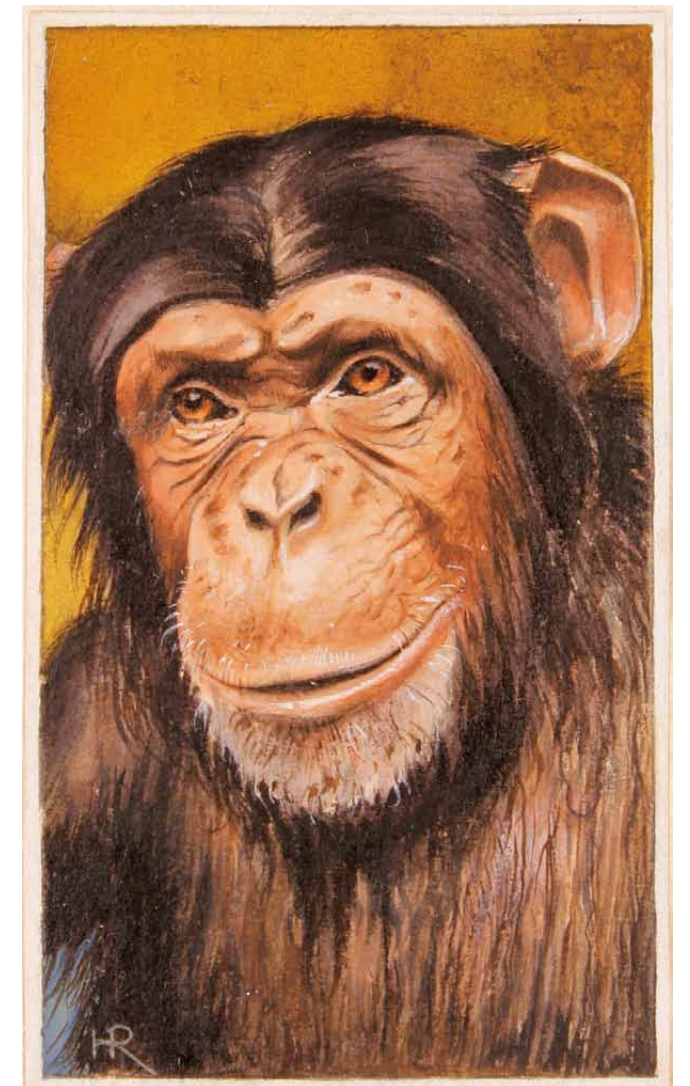
Naast bovenstaande albums is ter gelegenheid van de opening van de *Schatkamer van Verkade* een presentatie samengesteld met plaatjes uit alle albums, waarvan originele aquarellen zich in onze collectie bevinden. Van alle acht schilders die meewerkten aan de plaatjesalbums werden in deze presentatie aquarellen getoond.

Tussen 1906 en 1940, de hoogtijdagen van de albumproductie, waren acht kunstenaars verantwoordelijk voor de aquarellen en pentekeningen voor de Verkade-albums. Zij kwamen bijna allemaal aan de opdracht door hun verwantschap of vriendschap met de familie Verkade. De een was een neef, de ander gaf les aan de kinderen van Verkade of was bevriend met een schilder die ook meewerkte aan de albums.

Bezoekers kregen een beeld van het talent van deze kunstenaars, die zeer bedreven waren in het weergeven van de Nederlandse flora en fauna in aquarel en pentekening, de techniek van het schilderen. Bovendien konden ze de schilders onderling vergelijken.

- ♥ Henricus Rol, *Knots toortscactus, Cactussen*, 1931
- ♥ Jan Voerman jr., *oranjeborst- en grondtroepiaal, Dierenleven in Artis*, 1939
- ♥ Henricus Rol, *Chimpansee Tommy, Apen en Hoefdieren in Artis*, 1940
- ♥ Willem Wenckebach, *Makkum, Friesland*, 1918

‘Wat een feest. Wat een herkenning. Wat een mooie opstelling. Wat hebben we genoten.’

‘Wat een prachtig
persoonlijk
ontvangst
van de gastvrouw.
We zijn zeer onder
de indruk van haar
en het huisje!’

Czaar Peterhuisje

CZAAR PETERHUISJES WERELDWIJD

Op 29 september werd tijdens een feest voor de bewoners van de Russische buurt een nieuw paneel onthuld in het Czaar Peterhuisje. Onder de titel *Czaar Peterhuisjes wereldwijd* wordt het fenomeen ‘Czaar Peterhuisje’ in een internationale context geplaatst. Het Czaar Peterhuisje in Zaandam is niet het enige in zijn soort. Er zijn nog drie andere Czaar Peterhuizen die herinneren aan een verblijf van de wereldberoemde Russische tsaar en als museum zijn ingericht. Deze staan in Sint-Petersburg, Moskou en Tallinn (Estland). In Moskou staat sinds 2013 ook een replica van het Zaanse Czaar Peterhuisje. Conservator/beheerder Farida Guseynova zocht samenwerking met collega's van Russische partnermusea in Tallinn, Sint Petersburg en Moskou. Zij werkten genereus mee.

EXTERNE TENTOONSTELLINGEN

Conservator/beheerder Farida Guseynova verleende haar medewerking aan twee externe tentoonstellingen:

— In Paleis Het Loo was van 6 oktober 2016 t/m 5 februari 2017 de tentoonstelling *Anna Paulowna*, een kleurrijke koningin te zien. In 2016 was het 200 jaar geleden dat Anna Paulowna, de dochter van de Russische tsaar Paul I, naar Nederland kwam als bruid van de latere koning Willem II. Door dit huwelijk raakte het Huis van Oranje nauw verbonden met de Russische Romanov-dynastie, waar Anna Paulowna als grootvorstin toe behoorde. In 1818 kreeg Anna Paulowna het Czaar Peterhuisje als kraamcadeau van haar schoonvader koning Willem I. De tentoonstelling besteedde daarom aandacht aan het huisje. Farida bemiddelde voor de conservator van Paleis Het Loo bij het aanvragen van beeldmateriaal bij diverse Russische musea.

— In het Staatshistorisch Museum in Sint Petersburg is op 26 december 2016 een tentoonstelling over Czaar Peterhuisjes geopend. Deze tentoonstelling in het Commandantshuis van de Petrus & Paulusvesting in Sint Petersburg, een van de toeristische trekpleisters van Sint Petersburg, is te zien t/m 1 september 2017. Het Czaar Peterhuisje leverde beeldmateriaal en informatie.

Hembrug Museum

Op 13 oktober werd door de Gemeente Zaanstad, het Rijksvastgoedbedrijf, het Hembrug Museum en het Zaanse Museum een samenwerkingsovereenkomst getekend. Hierin is vastgelegd dat het Hembrug museum zal opgaan in het Zaanse Museum.

Op het Hembrugterrein in het zuiden van Zaandam is sinds 2006 het particuliere Hembrug Museum gevestigd. Het museum vertelt het verhaal over de Artillerie Inrichtingen, de wapen- en munitiefabriek die vanaf het einde van de negentiende eeuw tot 2003 op het Hembrugterrein was gevestigd. Het initiatief voor het behouden van dit industrieel erfgoed werd in 2003, vlak voor de sluiting van *Eurometaal NV* (de laatste erfopvolger van de Artillerie Inrichtingen) genomen door oud-werknemer Peter de Vries. Hij redde waardevolle objecten en archivalia tijdens de ontmanteling van het bedrijf en legde een verzameling aan die de basis van het huidige Hembrug Museum vormt.

Een projectteam begon in mei 2016 met het uitwerken van de integratie van het Hembrug Museum in het Zaanse Museum. Er werden drie trajecten onderscheiden: collectie, presentatie en organisatie. Voor de huisvesting van de nieuwe tentoonstelling van het Hembrug Museum werden op het Hembrugterrein in overleg met het Rijksvastgoedbedrijf de voormalig transformatorhuizen 325 en 514 aangewezen. In december werd tentoonstellingsbureau Duinzand Museale Projecten aangetrokken voor de conceptontwikkeling en samenstelling van de nieuwe tentoonstelling. Heske Dam werd aangesteld als (freelance) projectleider.

Bas Boeker (Rijksvastgoedbedrijf), Rob Monen (voorzitter Hembrug Museum), Peter de Vries (initiatiefnemer Hembrug Museum), Jan Hovers (directeur Zaanse Museum) en Dick Emmer (wethouder cultuur) tijdens de ondertekening van de samenwerkingsovereenkomst; foto Dirk Jongejans

Museum Zaanse Tijd

Museum Zaanse Tijd

'De Zaanse klok hoort bij de Zaanse Schans'. Met dat uitgangspunt zijn het Zaans Museum en Museum Zaanse Tijd in juni begonnen met verkennende gesprekken over samenwerking en de herinrichting van de presentatie in Museum Zaanse Tijd die daarmee gepaard zou gaan. Het museum is sinds 1976 aan Kalverringdijk 3 gevestigd, voorheen als Museum van het Nederlands Uurwerk.

De Zaanse klok is een uniek product van de Zaanstreek, die werd gemaakt van 1670 tot 1740 en landelijk aftrek vond. De klok kende een seriematig productieproces, wat hem goedkoper maakte dan die uit de steden. De groeiende faam van de Zaanstreek als innovatief industrieel gebied in de vroegmoderne tijd werd onderstreept door het succes van de klok. In de twintigste eeuw zijn honderdduizenden replica's van de Zaanse klok gemaakt, in de eerste plaats voor de Nederlandse markt, maar ze werden ook in groten getale geëxporteerd. De Zaanse klok als icoon vindt hier zijn oorsprong en is een belangrijk onderdeel van het Zaanse erfgoed.

Op basis van enkele brainstormsessies werd een concept ontwikkeld voor een nieuwe presentatie. Dit dient als uitgangspunt voor het uitwerken van een plan, dat in 2017 gereed moet komen.

Externe Presentatie

HOTEL INTEL ZAANDAM

In juni benaderde Monique Dijkhuizen, sales coördinator van Hotel Intel Zaandam, het Zaans Museum om de mogelijkheden voor een samenwerking te verkennen. Tijdens een rondleiding, die conservator Hester Wandel eerder in 2016 aan de afdeling Sales van Hotel Intel gegeven had, was

Monique op een idee gekomen. Het hotel had de wens om in de lobby en het restaurant nadrukkelijker 'storytelling' in te zetten om de 80.000 gasten die zij jaarlijks verwelkomt bewuster te maken van waar zij zich bevinden. Receptiemedewerkers van het hotel merkten dat er bij gasten veel interesse bestaat voor het Zaanse erfgoed.

Het idee ontstond om in zes bestaande vitrines in de lobby en het restaurant in samenwerking met het Zaans Museum een 'pop-up tentoonstelling' te realiseren. Op deze wijze kunnen receptiemedewerkers gasten doelgerichter een minibeleving meegeven over de geschiedenis van de Zaanstreek en kan het Zaans Museum zich op zijn beurt aan gasten in Intel Hotel Zaandam presenteren. Op basis van enkele besprekingen en een verkenning van de mogelijkheden die de lobby en het restaurant bieden, werd een concept voor de presentatie ontwikkeld. Het zal zeer waarschijnlijk in 2017 worden uitgevoerd.

Activiteiten

DOORLOPEND

Het Zaans Museum organiseerde diverse activiteiten voor jong en oud. Doorlopend konden kinderen een eigen chocoladewikkel ontwerpen in de Verkade Experience. Ook werden er een familiespeurtocht door de Verkade Experience en een gratis kleurplaat van Mia Muis aangeboden.

VAKANTIEACTIVITEITEN

In schoolvakanties werden er speciale activiteiten georganiseerd voor families met kinderen. Tijdens de kerstvakantie konden kinderen met chocolade en ouwel (eetbaar papier) bijzondere kerstversieringen en nieuwjaarskaarten maken, gevolgd door een bezoek aan de Verkade Experience. Op Valentijnsdag konden bezoekers hartjes van chocolade maken en daarna een bezoek brengen aan de Verkade Experience.

In de voorjaarsvakantie, met Pasen en tijdens de Nationale Museumweek gingen ouders met peuters op ontdekkingstocht door het museum tijdens Peuterpret. Aan de hand van leuke doe-dingen, zoals weven en tekenen op een lei, kwamen de peuters op een speelse manier in aanraking met de collectie. Oudere kinderen konden na een rondleiding door de Verkade Experience chocoladebloemen maken. Met Pasen waren dit paaseieren en op 16 en 17 april gingen bezoekers tijdens de Nationale Museumweek aan de slag om hun eigen Monet-schilderij te maken; een schilderij om de vingers bij af te likken. De verf was namelijk gemaakt van cacao! Cacaoschilderen is een oude techniek die vroeger door bakkers werd gebruikt om taarten te versieren. Ook in de meivakantie gingen kinderen aan de slag met cacaoschilderen.

Met samenwerkingspartners zijn meer activiteiten ontwikkeld. Deze staan vermeld onder de alinea 'Partners' in het hoofdstuk Marketing & Sales.

Educatie

EDUCATIEBELEID

In 2016 werd een nieuw educatiebeleid ontwikkeld gericht op cultuureducatie voor kinderen in het Zaans Museum. Het museum is de cultuurhistorische spiegel van de mensen uit de Zaanstreek. Het betreft de mensen uit de regio, stelt hen centraal, staat dicht bij hen en vertelt hun persoonlijke en culturele geschiedenis. De bewoners op hun beurt zien hun identiteit en geschiedenis weerspiegeld in het museum, voelen zich vertegenwoordigd en verbonden met het museum. Met andere woorden, het Zaans Museum wil geworteld zijn in de regionale samenleving en streeft ernaar dat de samenleving trots

is op hún Zaan Museum. Daartoe ontwikkelt het museum inspirerende, informerende en amuserende activiteiten, presentaties en producten die dicht bij de belevingswereld van de bewoners uit de regio staan.

Op abstracter niveau neemt het Zaan Museum als uitgangspunt dat het een kerntaak heeft om bezoekers uit te nodigen zich open te stellen. Musea in het algemeen zijn plaatsen waar ontmoeting tussen het bekende en het onbekende plaatsvindt. In musea kan het referentiekader van bezoekers worden verdiept én opgerekt.

Het formuleren en realiseren van educatieve (sub)doelen hangt uiteraard samen met de beoogde (sub)doelgroep. Kinderen uit het primair onderwijs hebben iets anders nodig dan kinderen uit het voortgezet onderwijs.

Voor de doelgroep 'kinderen' streeft het Zaan Museum ernaar dat zij:

- zich openstellen voor ontmoetingen met het 'onbekende';
- nieuwe, betekenisvolle ervaringen opdoen;
- basiskennis opdoen over de geschiedenis en cultuur van de Zaanstreek;
- de opgedane ervaringen en kennis betrekken op hun eigen leven;
- plezier hebben beleefd aan het bezoek;
- het museum bij anderen aanbevelen.

CULTUURMENU ZAANSTREEK

In de Zaanstreek boeken scholen voor primair onderwijs via cultuurmakelaar Cultuurmenu Zaanstreek kunst- en cultuureducatieve programma's bij verschillende aanbieders. De grootste afname van educatieve programma's van het Zaan Museum loopt via het Cultuurmenu. De coördinatie van het Cultuurmenu ligt bij Fluxus, centrum voor de kunsten Zaanstad. De medewerker educatie nam als lid deel aan de vergaderingen van de Erfgoedcommissie. Deze commissie beoordeelt of nieuwe programma's gericht op erfgoededucatie in het Cultuurmenu worden opgenomen en bewaakt de kwaliteit van de programma's die al onderdeel zijn van het menu.

Het aantal leerlingen dat het museum in schoolverband bezocht en een educatief programma volgde lag iets hoger dan in 2015. De trend van dalende bezoekersaantallen van kinderen in schoolverband is gekeerd. Dat is met name te zien aan het aantal boekingen van de nieuwe programma's. Naar verwachting zal de gerealiseerde ambitie om de educatieve programma's kwalitatief te verbeteren en versterken zich verder uitbetalen in boekingen voor schooljaar 2017-2018.

EDUCATIEVE PROGRAMMA'S

In 2016 werden twee nieuwe educatieve programma's ontwikkeld. Drie programma's werden herontwikkeld en er werd besloten voor schooljaar 2016-2017 drie programma's niet langer aan te bieden.

In totaal werden in 2016 negen educatieve programma's aangeboden aan leerlingen uit het primair en voortgezet onderwijs:

- Nijvere Neeltje (groep 1 & 2): 2015-2016 (in 2016-2017 onder de naam 'Spullen van vroeger en nu')
- Nijvere Neeltje (groep 3 & 4): 2015-2016 (in 2016-2017 onder de naam 'Spullen voor het museum')
- Dossier Duyvis (groep 8 PO; eerste drie leerjaren VMBO, HAVO en VWO): 2015-2016
- Mijn Verkadealbum (groep 7 & 8): 2015-2016, 2016-2017
- Landschapsavontuur Kalverpolder (groep 5, 6, 7 & 8): 2015-2016
- Een Russische Ontmoeting (groep 5 & 6): 2015-2016
- Scheepstimmerman tsaar Peter (groep 5, 6, 7 & 8): 2015-2016, 2016-2017
- De Zaanstreek Maakt Het! (groep 5, 6, 7 & 8): 2016-2017 NIEUW
- Monet in de Zaanstreek (groep 5, 6, 7, & 8): 2016-2017 NIEUW

'Als – hier niet meer woonachtige oud-Zaankanter – ben ik zwaar onder de indruk geraakt! Wat een werkelijk prachtige tentoonstelling, met vele verrassingen.'

'De Zaanstreek Maakt Het'

ZAANDAM De kick off van het educatief programma 'De Zaanstreek Maakt Het' in het Zaanse Museum vond vorige week plaats. Het educatief programma is onderdeel van de gelijknamige tentoonstelling over de Zaanstreek als provisie-kast van Nederland. Als oudste industriegebied van West-Europa hebben Zaanse bedrijven door de eeuwen heen Nederland en ver daarbuiten bevoorrad met uiteenlopende producten.

Groep zeven van basisschool Willibrord uit Zaandam mocht als eerste klas deelnemen aan

het nieuwe educatieve programma van het Zaanse Museum. De leerlingen werden ontvangen door de directeur van het Zaanse Museum, Jan Hovers en de directeur Particulieren en Private Banking van Rabobank Zaanstreek, André Rolloos. 'We willen de kinderen laten zien wat er allemaal uit de Zaanstreek komt. Veel producten kennen ze al, maar vaak hebben ze geen idee dat deze producten uit de Zaanstreek komen en hoe ze worden gemaakt. Met dit programma, dat mede is mogelijk gemaakt door Rabobank Zaanstreek, kunnen wij ze leren dat het bijzonder is dat in zo'n relatief klein gebied zo ontzettend veel werd (en wordt) geproduceerd', aldus Jan Hovers. Ook André Rolloos verwelkomde de leerlingen. 'Ik ben eigenlijk heel trots dat ik hier mag zijn. Wij sponsoren het Zaanse Museum omdat wij het belangrijk vinden een bijdrage te kunnen leveren aan dit soort mooie educatieve programma's. Niet alles valt uit

Groep zeven van basisschool Willibrord.

boeken te leren. En soms is het leuker om dingen actief op te zoeken en te ervaren. Daarnaast zijn wij vorig jaar gestart met een samenwerking met basisschool Willibrord. Juist om dit soort educatieve programma's te stimuleren', aldus André Rolloos. In het programma onderzoeken basisschoolleerlingen

diverse producten die in verschillende tijdsperiodes in de Zaanstreek zijn geproduceerd. Op zaal maken ze onder leiding van museumdocenten opdrachten, waarbij ze schetsen, vertellen, schrijven en een bordspel doen. Kijk voor meer informatie over het programma op www.zaansemuseum.nl.

De Zaanstreek Maakt Het

De Zaanstreek Maakt Het! (voor groepen 5, 6, 7 en 8 van het primair onderwijs) is ontwikkeld bij de gelijknamige tentoonstelling. De tentoonstelling vertelt het unieke verhaal van de Zaanstreek: een bijzonder industrieel gebied, waar door de eeuwen heen veel bedrijven gevestigd waren die Nederland en ver daarbuiten bevoorradde met uiteenlopende producten. De Zaanstreek werd de voorraadkast van Nederland genoemd. Dit ontdekken de leerlingen in het educatieve programma. Ze komen erachter dat de Zaanstreek bijzonder is, dat ze zeer waarschijnlijk allemaal wel iets (of zelfs veel) producten uit de streek in huis hebben en dat heel veel Zaanse producten wel op een of andere manier werkzaam zijn (gewoest) in die industrie.

In het programma onderzoeken de leerlingen diverse producten die in verschillende tijdsperiodes zijn geproduceerd. Op zaal maken ze onder leiding van museumdocenten opdrachten, waarbij ze schetsen, vertellen, schrijven en een bordspel doen. Ze leren dat het bijzonder is dat in zo'n relatief klein gebied zo ontzettend veel werd (en wordt) geproduceerd. Het programma beleefde een feestelijke kick-off op 8 december in aanwezigheid van André Rolloos, directeur Particulieren en Private Banking van Rabobank Zaanstreek, die het project financieel ondersteunde. Groep 7 van basisschool Willibrord uit Zaandam mocht als eerste klas officieel het nieuwe programma doen.

'Erg leuk en interessant. Kinderen vonden 't geweldig! Ook goed dat 't in meerdere talen wordt verteld.'

Leerlingen van basisschool Willibrord uit Zaandam; foto's Atse Kroes

Monet in de Zaanstreek

Het educatief programma *Monet in de Zaanstreek* (voor groepen 5, 6, 7 en 8 van het primair onderwijs) is ontwikkeld bij de tentoonstelling *De verleiding van het Zaanse landschap – Claude Monet*. Leerlingen ervaren dat het Zaanse landschap een inspiratiebron is voor kunstenaars. De kinderen bekijken werk van Monet en leren over het impressionisme en Monets verblijf in de Zaanstreek in 1871. Ze leren op een actieve manier te kijken naar de schilderijen en gaan aan de slag met hun eigen impressie van de omgeving. In een beeldende opdracht verwerken ze hun eigen schetsen in een werk van Monet. Ook dit educatieve programma werd mogelijk gemaakt met financiële steun van Rabobank Zaanstreek.

HERONTWIKKELING

De educatieve programma's Nijvere Neeltje (voor de groepen 1, 2, 3 en 4 van het primair onderwijs), en *Scheepstimmerman Czaar Peter* (voor de groepen 5, 6, 7 en 8 van het primair onderwijs) werden herontwikkeld door freelance educator Marie Anne Rummelink.

Een opfrisbeurt van het educatieve programma *Mijn Verkadealbum* werd gepland voor voorjaar 2017, zodat de heringerichte kabinetten in de Verkade Experience hierin meegenomen kunnen worden.

STOPZETTING

Voor schooljaar 2016-2017 werd besloten de programma's *Dossier Duyvis* en *Landschapsavontuur Kalverpolder* niet meer aan te bieden omdat deze slecht werden geboekt en inhoudelijke nadruk op andere museale onderdelen wenselijk werd geacht. *Een Russische Ontmoeting* werd in schooljaar 2016-2017 niet meer aangeboden. Er werd voor gekozen in het Czaar Peterhuisje te concentreren op één sterk programma dat inhoudelijk het beste bij het thema aansloot. Enkele succesvolle onderdelen uit *Een Russische Ontmoeting* werden geïntegreerd in het herontwikkelde programma *Scheepstimmerman Czaar Peter*.

VOORTGEZET ONDERWIJS

De samenwerking met het Sint Michael College voor de VWO X-tra klassen, die in 2015 van de grond kwam, werd voortgezet. Met de docent wiskunde van de 2 VWO X-tra klas werden de mogelijkheden verkend om zijn leerlingen aan de slag te zetten met een wiskundige opdracht voor en in het museum. Uiteindelijk werd besloten dat dit voor de leerlingen nog een stapje te ver was. De leerlingen van 3 VWO X-tra gingen op 20 december aan de slag met het

maken van een vlog of filmpje waarin ze een (on)bekende Zaankanter interviewen over een onderwerp uit de Zaanse geschiedenis. Daarnaast is een samenwerkingsverband ontstaan met leerlingen van 4 VWO X-tra. Daarover meer in het Hoofdstuk Marketing & Sales.

Ook met andere middelbare scholen in de Zaanstreek is contact gelegd ter voorbereiding van de ontwikkeling van een nieuw educatief programma voor het voortgezet onderwijs in 2017.

Zaanse Verhalenbank

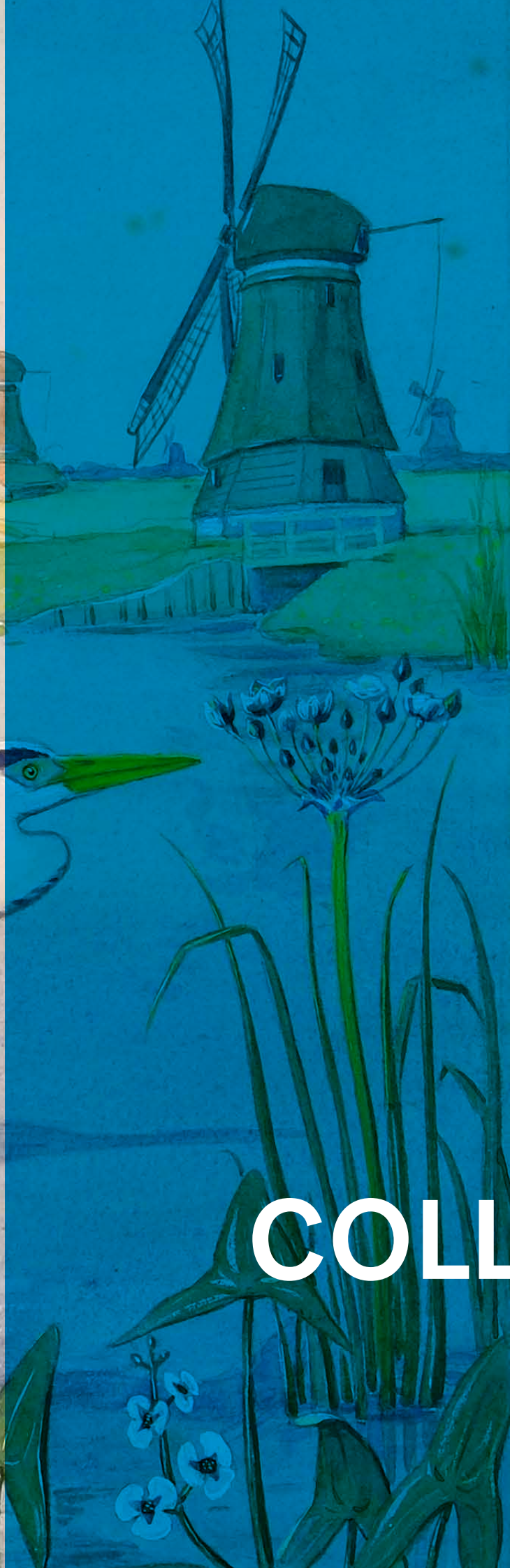
In november en december werkten achttien masterstudenten publieksgeschiedenis van de Universiteit van Amsterdam in opdracht van het Zaanse Museum concepten uit voor de Zaanse Verhalenbank.

Het museum wil onder de naam Zaanse Verhalenbank een participatieproject ontwikkelen waarin Zaankanters hun eigen geschiedenis beschrijven, behouden en levend houden; gefaciliteerd, beheerd en begeleid door het museum. Uitgangspunt is dat vrijwilligers worden opgeleid tot 'verhalenhalers'. Daar waar professionals vaak buitenstaanders zijn, weten Zaankanters zelf het beste de mensen te vinden die vaak niet vooraan staan maar wel boeiende verhalen te vertellen hebben die het museum vastgelegd terug wil geven aan de samenleving. De verhalenhalers interviewen hun medebewoners en plaatsen de verhalen op een specifiek semantisch deel van de website van het museum; een interactief verhalenplatform.

Het museum ziet in het vormgeven van een Zaanse Verhalenbank een veelbelovende mogelijkheid om beter te wortelen in de Zaanstreek, maar is zich ook bewust van de vele haken en ogen die aan participatieprojecten kleven. De masterstudenten deden daarom, onder begeleiding van Paul Knevel, universitair docent publieksgeschiedenis, en het hoofd Presentatie & Educatie, Karen Tessel, onderzoek naar de theorie en praktijk van participatieprojecten in, door en van musea en erfgoedinstellingen. Vervolgens onderzochten ze 'best practices' met betrekking tot kansrijke thema's, te betrekken gemeenschappen, het collectioneren van verhalen én daaraan verbonden objecten, de vorm van ontsluiten en de duurzaamheid daarvan en het vrijwilligersmanagement. Om zelf ervaring op te doen, deden de studenten interviews met zes oud-Hembrug medewerkers. Vervolgens werkten ze een duurzame organisatievorm uit in een projectplan, dat op 22 december werd gepitcht aan de directeur en het hoofd Presentatie & Educatie. Het winnende plan onder de titel *Mensen luisteren naar mij, de verhalenbank voor en door Zaankanters* werd ontwikkeld door Lars van der Kooij, Lena Maes en Laura Schat en zal het uitgangspunt vormen voor de verdere ontwikkeling van de Zaanse Verhalenbank in 2017 en 2018.

OVERDRACHT INTERVIEWS

Onder de titel *Zaanse Verhalenbank* voer in 2015 tijdens het *Festival Industrie Cultuur* letterlijk een bank, samengesteld uit objecten, onderdelen en gereedschappen afkomstig uit de maakindustrie op een schip over de Zaan. Tijdens verschillende evenementen in de zomer van 2015 werden bezoekers uitgenodigd om op de bank plaats te nemen en door het vertellen van verhalen het industriële verleden en heden tot leven te wekken. De gefilmde interviews werden in 2016 officieel overgedragen aan het Zaanse Museum door de Stichting Zaanse Industriebank tijdens een afsluitende bijeenkomst, waarop een compilatie van de interviews werd vertoond. Schrijver Hans Kuyper was gastheer tijdens deze bijeenkomst en voerde een interactief gesprek met de aanwezigen. Karen Tessel, hoofd Presentatie & Educatie, vertelde namens het Zaanse Museum wat de toekomstplannen van het Zaanse Museum met de Zaanse Verhalenbank zijn.

COLLECTIE

Museumlokaties op de Zaanse Schans

WEVERSHUIS

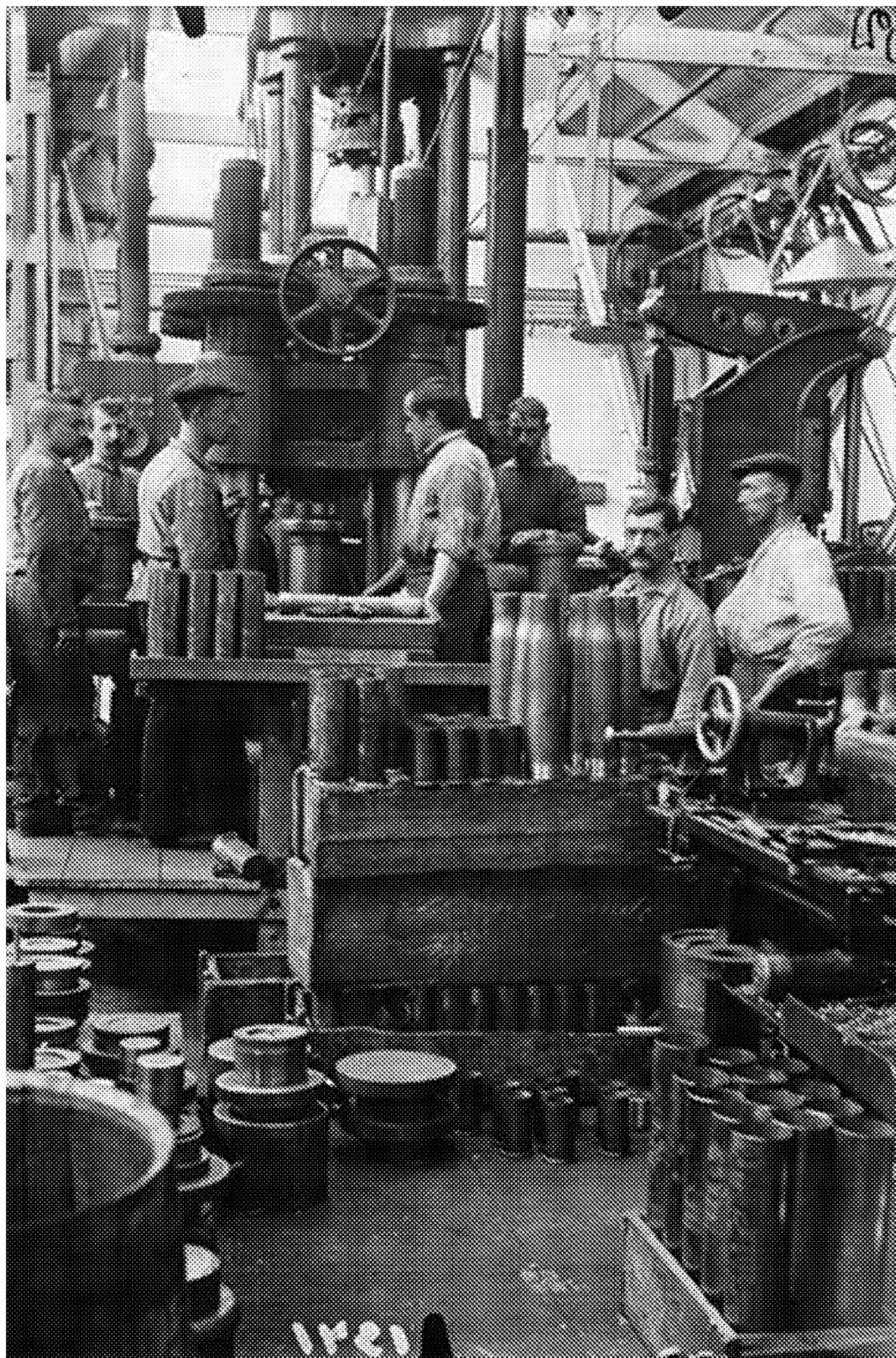
De afdeling Collectie heeft zich, in nauwe samenwerking met de afdeling Presentatie & Educatie de maanden voorafgaand aan de opening van het Wevershuis op de Zaanse Schans beziggehouden met het onderzoek naar de weverijen in Assendelft en een zoektocht naar objecten om het huis zo authentiek mogelijk in te richten. Veel informatie werd gevonden op de Bataviawerf in Lelystad, waar onderzoek was gedaan naar het zeildoek weven in de zeventiende eeuw. Het huis moest worden ingericht met echte weefgetouwen en als een weverswoning van een arme wever van rond 1850. Geen gemakkelijke opdracht omdat van arme mensen juist niets bewaard is gebleven en zeker niet van wevers, want die waren het allerarmst. Het toeval wilde dat de familie van oud-collega José Betjes generaties lang wevers waren en aan de Dorpsstraat in Assendelft woonden. Het is zelfs waarschijnlijk dat ze in dit huis woonden, maar omdat ze geen eigenaar van de woning waren staan ze niet in stukken genoemd. Wel waren er van deze wever en zijn gezin foto's bewaard in het Gemeentearchief Zaanstad die, hoewel later gemaakt, konden dienen als model voor het inrichten van de eenvoudige woning.

In de collectie van het Zaanse Museum bevindt zich sinds eind jaren negentig een gebuikte linnenkast of armeluis (ZM-16453). Deze werd zo genoemd omdat het een kast van eenvoudig naaldhout was, die is geschilderd of 'gehout' alsof het een chique mahoniehouten kast is. Omdat de kast uit Assendelft zou komen en qua periode – hij is gedateerd tussen 1780 en 1840 – prima in het Wevershuis zou passen, is besloten de kast te laten restaureren door Wibout Loonen van Artcare en hem in het Wevershuis te plaatsen. De kast is voorzien van een perspex plaat om de objecten in de kast te beschermen en de deur is met een klem vastgezet, zodat de kast niet steeds geopend en gesloten kan worden door het publiek.

De voorwerpen die het pand een bewoond uiterlijk van rond 1850 zouden geven zoals stoelen, tafel, serviesgoed, spinnenwiel werden gevonden in de voormalige collectie van de gemeente Enkhuizen. Ze zijn voor twee jaar in bruikleen gegeven met het vooruitzicht op schenking. Andere voorwerpen werden via het tweedehands circuit gevonden. De inrichting werd bepaald door ontwerper Jaap Verburg en zijn team, die het geheel een doorleefd en authentiek uiterlijk gaven. In het huis, dat twee woningen herbergde en een werkplaats voor vijf weefgetouwen, zijn vier bedsteden aanwezig. Een bedstede in de voorkamer werd met authentiek beddengoed ingericht en zogenaamd 'kort opgemaakt' zodat er drie kinderen overdwars in het bed kunnen slapen. De andere bedstede in de voorkamer werd met modern beddengoed opgemaakt, zodat bezoekers in de bedstede kunnen liggen en een foto kunnen maken. Beide bedden hebben een matras van stro, zoals in 1850 gebruikelijk was. Het stro is voor gebruik een aantal weken in een vrieskast gegaan om ongedierte tegen te gaan. De bedsteden in de achterkamer worden gebruikt voor de winkel en dienen als toonkast.

In het Wevershuis wordt het publiek door vrijwilligers van het Zaanse Museum ontvangen en geïnformeerd in authentieke Zaanse streekdracht. Kleding van rond 1850 uit de collectie van het Zaanse Museum diende als voorbeeld voor de streekdracht. Daarbij was het heel bruikbaar dat we juist in die periode een paars schootjak op zicht kregen, dat uit die tijd dateert en een armere versie is van de chique schootjassen uit de collectie. Onmisbaar bij het onderzoek naar de kleding die nu gedragen wordt door medewerkers en vrijwilligers in het Wevershuis waren de vele aanwijzingen van Inge Bosman, lid van kostuumvereniging 'De Zaanse Kaper' en al jaren als vrijwilliger betrokken bij de textielcollectie van het Zaanse Museum.

'This was so awesome! Especially because I could try the weaving myself.'

Collectie Hembrug Museum

JISPERHUISJE

Net als voor het Wevershuis werd besloten om ook een andere dependance op de Zaanse Schans, het Jisperhuisje, authentiek aan te kleden. Met behulp van vrijwilligers in Zaanse streekdracht wordt hier het verhaal verteld over het leven in Jisp van rond 1850. Omdat het oorspronkelijke huisje in Jisp rond 1860 als huisje van een visser was gebouwd, werd besloten het huisje opnieuw in te richten als vissershuisje. In Jisp werd contact gezocht met de oudheidkamer, voormalige bewoners van het huisje uit Enkhuizen en vissers die al generaties vissers in de familie hadden. Zij verschaften ons inzicht in het leven in Jisp, het vissersleven en schonken ons ook voorwerpen om het huisje in te richten. Tevens was het Zuiderzeemuseum zo genereus om voorwerpen uit hun rekwisietencollectie te schenken om het huisje aan te kleden.

Hembrug Museum

Met het ondertekenen van de samenwerkingsovereenkomst werd de collectie van het Hembrug Museum, die op unieke wijze is samengesteld door oud-werknemer van Eurometaal Peter de Vries, opgenomen in de collectie van het Zaans Museum. De verzameling staat (tot medio 2017) nog opgesteld in het voormalig hoofdkantoor van Eurometaal op het Hembrugterrein en vertelt de geschiedenis van de Artillerie Inrichtingen (A.I.) en navolgende bedrijven (Hembrug en Eurometaal) op het Hembrugterrein (vanaf 1697 in Delft en na 1895 in Zaandam) tot 2003.

Om tot een evenwichtige collectie te komen, is samenwerking gezocht met Frank Bergevoet van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (RCE) om de collectie te waarderen. Peter de Vries, conservator Hester Wandel en Frank Bergevoet hebben in verschillende sessies de hele collectie bekeken, geteld en bepaald welke onderdelen essentieel zijn en moeten worden opgenomen in de collectie van het Zaans Museum. Om te bepalen of voorwerpen worden opgenomen in de Hembrugcollectie worden de volgende vragen gesteld:

- Heeft het voorwerp een relatie met de bedrijven op het Hembrugterrein (A.I., Hembrug of Eurometaal)?
- Is het gemaakt in een van de bedrijven op het Hembrugterrein?
- Is het gebruikt in een van de bedrijven op het Hembrugterrein en specifiek voor de productie of een thema?
- Geeft het voorwerp een beeld van een van de bedrijven of specifieke productie binnen deze bedrijven?
- Vertegenwoordigt het object of de herkomst een typisch Hembrugverhaal?
- Is er een verhaal van bekend dat het typisch maakt voor een van de bedrijven of het terrein?
- Past het binnen het biografisch verzamelen?
- Is er een relatie tot (bekende) Zaanse of Nederlandse inwoners?
- Heeft het object of groep objecten een ensemblewaarde?
Vertelt het iets over een persoon of bedrijf/instelling of historische gebeurtenis?

Na deze waardering en het vaststellen van de collectieonderdelen is een coördinator registratie aangesteld, Foske Rozeboom, om met vrijwilligers van het Hembrug Museum de collectie te registreren. De objecten die reeds eerder waren geregistreerd in het zogenaamde Zijpersysteem zullen worden overgezet naar het registratiesysteem Adlib dat het Zaans Museum gebruikt. Een aantal vrijwilligers zal in Adlib gaan invoeren en is daarvoor op cursus geweest. Aan vrijwilligers wordt ook gevraagd om meer te vertellen over de achtergrond of gebruik van de objecten. Ook interviews die eerder voor een Oral History project van het Hembrug Museum met oud-medewerkers zijn gehouden, kunnen daaraan bijdragen.

Ondertekenen samenwerkingsovereenkomst; foto's Atze Kroes

Verkadecollectie

Stichting Behoud Cultureel Erfgoed Verkade heeft tien speciale expositielijsten aangeschaft met museumglas en voorzieningen om ze aan de muur te borgen, die kunnen worden gebruikt voor het uitlenen van passe-partouts met originele aquarellen van de Verkade-albums.

In 2016 kreeg de afdeling Collectie meerdere aanvragen voor het beschikbaar stellen van afbeeldingen uit de Verkade-collectie voor diverse doeleinden. Dat varieert van iemand die een uitvergroting van een foto voor in de hal van zijn huis wilde tot TNT-Post die, in het kader van het 'Jaar van het boek', een foto van een Verkade-album op een postzegel wilde gebruiken. Ook zijn Verkade aquarellen gebruikt in het tijdschrift ROOTS als afbeeldingen om in te lijsten. De plaatjes van Verkade spreken nog altijd tot de verbeelding.

ONDERZOEK VOOR HERINRICHTING

Onderzoek in het Gemeentearchief Zaanstad, waar het papieren archief van Verkade wordt bewaard, leverde interessante objecten op voor de nieuwe presentaties in de *Schatkamer van Verkade* en *De Albumafdeling*. Brieven die kinderen in de eerste helft van de twintigste eeuw schreven, gaven een mooi inkijkje in de levens van jonge verzamelaars van de albumplaatjes. Sommige kinderen bouwden een vriendschap op met de 'lieve plaatjesjuffrouw'. Zoals Bram Meurs, die mejuffrouw Ruys van de Albumafdeling wel 330 zontjes gaf in zijn brief. Anderen versierden de brieven met mooie tekeningen alsof het Verkadeplaatjes waren. Maar er waren ook kinderen zoals Fransje de Ruyter van Steveninck, die invloed wilde uitoefenen op de productie van Verkade. Zijn oma, broer en tante vonden namelijk de koeken van 10 cent niet lekker en dus kochten ze minder koek. Zo zou hij nooit zijn album volkrijgen. Dus schreef hij in 1907 het volgende: 'Schrijft u mij nu maar gauw of uw keukenmeid andere koeken kan bakken, dan vertel ik het aan alle visite en vriendinnen van ma'.

Schenking

KOEKFABRIKANT VAN DELFT

Toen het Zaans Museum in 1998 haar deuren opende was een van de opvallende presentaties *De Supermarkt*, waarin alle Zaanse fabrikanten van levensmiddelen, zoals Lassie, Verkade, Hille, Keg en Honig een plek kregen op een van de schappen van een echte supermarktstelling van Albert Heijn. Onder deze merken bevonden zich ook verpakkingen van koekfabrikant Van Delft uit Koog aan de Zaan. Deze voorwerpen waren geschonken door de kleindochter van de oprichter van de fabriek: Jan van Delft. Mevrouw Ingrid Hella van Delft heeft haar grootvader nooit gekend. In 2016 meldde ze zich met nieuwe voorwerpen en informatie over de schenking. Door familie-onderzoek had ze nieuwe informatie verworven die ze graag wilde toevoegen aan de gegevens in het museum. Het Zaans Museum is blij met dit soort aanvullingen omdat gebleken is dat in het verleden bij de aangenomen collectie niet altijd alle informatie werd genoteerd of bekend was.

De naam Van Delft wordt overigens nog steeds gebruikt door de Pepernotenfabriek van de firma De Lange uit Harderwijk, die Van Delft in 1989 heeft overgenomen. Pepernoten heeft het Zaanse bedrijf echter nooit gebakken, wel taaitaai en biscuits.

39 Postzegelvel in het kader van 'Jaar van het boek' en postzegel met het album *Zomer van Verkade*.

66 roots

DEDE AQUAREL KOMT UIT roots SEPTEMBER 2016

Grote vuurvinder

Aquarel van Jan Vismann uit het Verkade-album 'Waar wij wonen, 1936' Geschreven door Jan P. Thijse Zaans Museum, Zaanstad (collectie SBCEV)

Purperreiger met jongen

Aquarel van Jan Vismann uit het Verkade-album 'Waar wij wonen, 1936' Geschreven door Jan P. Thijse Zaans Museum, Zaanstad (collectie SBCEV)

roots

DEDE AQUAREL KOMT UIT roots SEPTEMBER 2016

Grote vuurvinder

Aquarel van Jan Vismann uit het Verkade-album 'Waar wij wonen, 1936' Geschreven door Jan P. Thijse Zaans Museum, Zaanstad (collectie SBCEV)

Purperreiger met jongen

Aquarel van Jan Vismann uit het Verkade-album 'Waar wij wonen, 1936' Geschreven door Jan P. Thijse Zaans Museum, Zaanstad (collectie SBCEV)

roots

DEDE AQUAREL KOMT UIT roots SEPTEMBER 2016

Grote vuurvinder

Aquarel van Jan Vismann uit het Verkade-album 'Waar wij wonen, 1936' Geschreven door Jan P. Thijse Zaans Museum, Zaanstad (collectie SBCEV)

Purperreiger met jongen

Aquarel van Jan Vismann uit het Verkade-album 'Waar wij wonen, 1936' Geschreven door Jan P. Thijse Zaans Museum, Zaanstad (collectie SBCEV)

roots

DEDE AQUAREL KOMT UIT roots SEPTEMBER 2016

Grote vuurvinder

Aquarel van Jan Vismann uit het Verkade-album 'Waar wij wonen, 1936' Geschreven door Jan P. Thijse Zaans Museum, Zaanstad (collectie SBCEV)

Purperreiger met jongen

Aquarel van Jan Vismann uit het Verkade-album 'Waar wij wonen, 1936' Geschreven door Jan P. Thijse Zaans Museum, Zaanstad (collectie SBCEV)

roots

DEDE AQUAREL KOMT UIT roots SEPTEMBER 2016

Grote vuurvinder

Aquarel van Jan Vismann uit het Verkade-album 'Waar wij wonen, 1936' Geschreven door Jan P. Thijse Zaans Museum, Zaanstad (collectie SBCEV)

Purperreiger met jongen

Aquarel van Jan Vismann uit het Verkade-album 'Waar wij wonen, 1936' Geschreven door Jan P. Thijse Zaans Museum, Zaanstad (collectie SBCEV)

‘Leuk dat je hier met de Museumkaart zomaar in kunt.

Beheer & Behoud

In 2016 vonden in samenwerking met verschillende restauratieateliers de volgende werkzaamheden plaats.

PRESENTATIE ZAANS MUSEUM

- ZOV-01825 Glasschildering portret Jan Pietersz. Gijssen Restauratie na beschadiging tijdens herinrichting eind 2014. Uitgevoerd door Bodill Lamain Keramiek & Glasrestauratie en Fine Arts, Amsterdam.
- ZM-16453 Naaldhouten gebuikte linnenkast of Armeluiskast Restauratie voor presentatie in het Wevershuis. Uitgevoerd door Artcare, Zaandam.
- V-30338 Achterwandkast Verkade winkelopstelling Schade door handling in extern depot. Offerte opgevraagd bij Artcare, Zaandam.

CONTROLE ASBEST

- ZOV-09003 Portret van een onbekende man, Nic. De Carpentier Onderzocht op asbest door Art Conservation. Test negatief.
- Pasteltekeningen Heijenbrock
Het is een bekend gegeven dat Herman Heijenbrock asbest verwerkte in zijn werk. Het Zaanse Museum heeft 6 pastels van Heijenbrock in haar collectie, waarvan 3 stuks asbest bevatten (ZOV-07034, ZOV-07035, ZOV-07043). Deze platen zijn in melinex verpakt tijdens een restauratie in 2006. De platen werden toen niet verwijderd omdat de handtekening van de kunstenaar erop staat.
Art Conservation is gevraagd om een offerte uit te brengen om de platen te verwijderen. De offerte is nog niet uitgevoerd. Ook is er contact opgenomen met de Stichting Herman Heijenbrock en Gemeentemuseum Helmond, waarvan het Zaanse Museum sinds september 2015 een schilderij van Heijenbrock in bruikleen heeft. Dit museum heeft meerdere Heijenbrocks waarin ook asbest zit verwerkt. Het museum heeft in het verleden, toen asbest nagenoeg geen issue was, de platen verwijderd en afgevoerd. Zij hebben dit intern gedaan omdat verwijdering erg duur was en er toen geen restauratoren waren die zich hadden gespecialiseerd in het verwijderen van asbest. Van de Stichting Herman Heijenbrock is nog geen reactie gekomen.

PRESENTATIE CZAAR PETERHUISJE

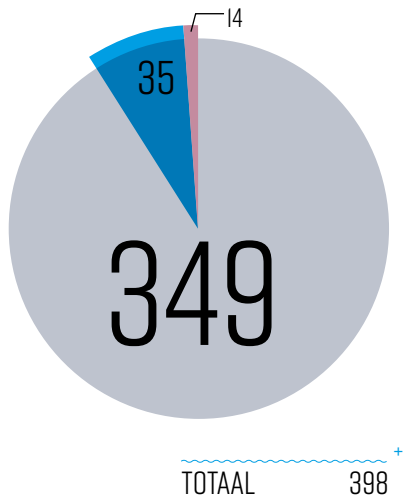
- ZOV-09001 Kanonnen van het barkschip ‘Maria Catharina’. In 2016 zijn de kanonnen door een vrijwilliger geconserveerd, van nieuwe houten scheepsaffuiten voorzien en geschilderd. Ooit werden de kanonnen door Dekker’s Houthandel in Zaandam geschonken aan de Zaanlandsche Oudheidkamer. Daarna zijn ze opgenomen in de vaste opstelling van het Czaar Peterhuisje. De kanonnen zijn afkomstig van het barkschip ‘Maria Catharina’. Het schip was in gebruik door Zaanse houthandels in de tijd van Peter de Grote.

PRESENTATIE HONIG BREETHUIS

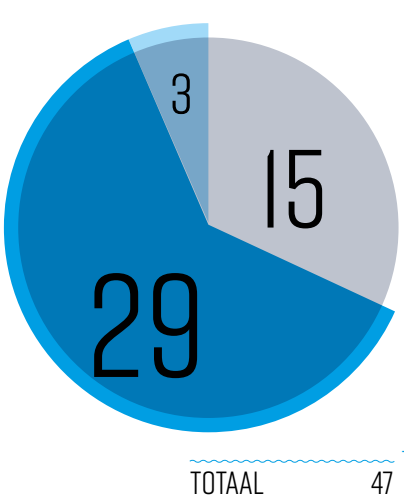
- De tuinbeelden in de tuin van het Honig Breethuis (ZOV-03329 en ZOV-05747) worden jaarlijks onderhouden door Art Conservation uit Vlaardingen. Tevens zijn zij voor de wintermaanden weer voorzien van een hout met stro gevulde behuizing, zodat ze veilig buiten kunnen blijven staan.
- In het Honig Breethuis worden pastelportretten van de familie Breet getoond in reproductie, omdat pastels lichtgevoelig zijn. Ze zitten wel in de originele vergulde lijst. In 2015 is een van de lijsten, van het portret van Grietje Klaas Nen, door een val zodanig beschadigd dat is gekozen om voor de replica van het portret een nieuwe negentiende-eeuwse vergulde houten lijst te kopen. Het achter glas geschilderde passe-partout is vervaardigd door decoratieschilder Gino van Ravensteijn.
- ZOV-01437 Ronde houten tabakspot. Restauratie na val van loslatende etagère in Honig Breethuis. Uitgevoerd door Artcare, Zaandam.

OVERZICHT VAN HET AANTAL OBJECTEN EN HUN HERKOMST IN DE PRESENTATIES (STAND 1 JANUARI 2017)

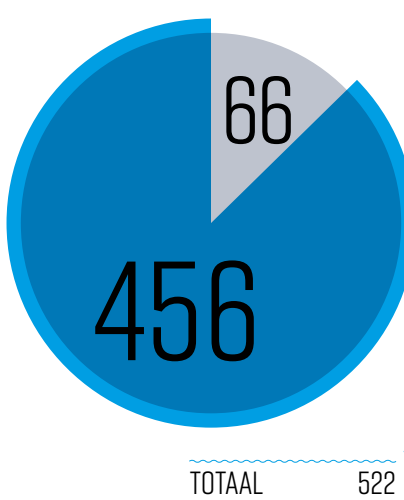
DE ZAANSTREEK MAAKT HET!

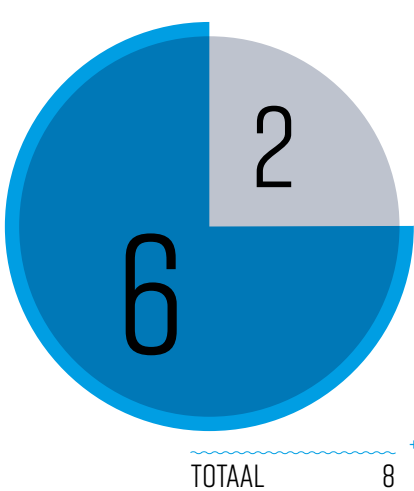
ZAANKANTERS

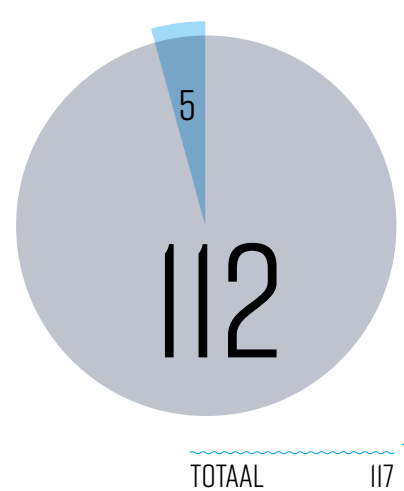
TYPISCH ZAANS

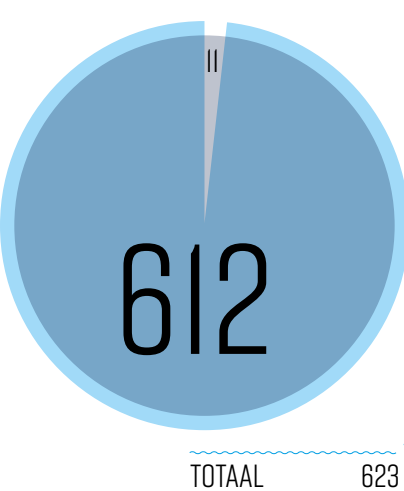
DE VERLEIDING VAN HET ZAAANSE LANDSCHAP (MONET)

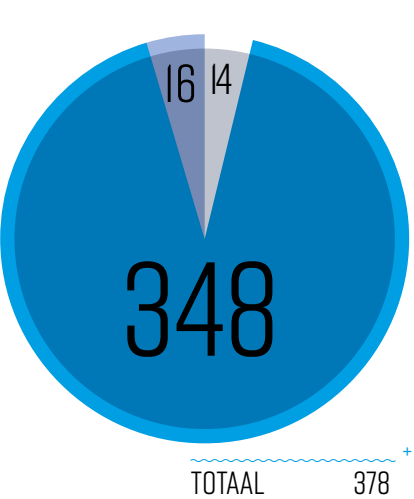
DOSSIER DUYVIS

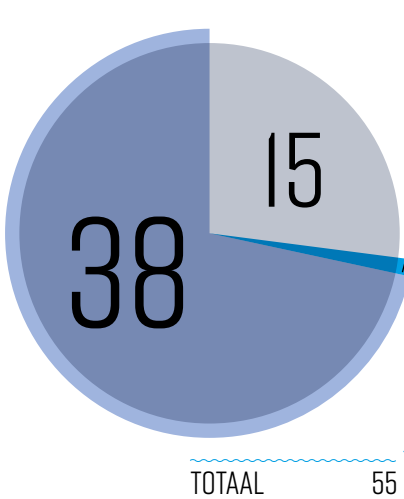
VERKADE EXPERIENCE

HONIG BREETHUIS

CZAAR PETERHUISJE

- ZAANS MUSEUM
- ZAAANLANDSE OUDHEIDKUNDIGE VERZAMELING
- STICHTING BEHOUD CULTUREEL ERFGOED VERKADE
- BRUIKLEEN RIJKSDIENST CULTUREEL ERFGOED
- BRUIKLEEN OVERIG

- ZM-12156 Tegeltabelau Zaanse witpapiermolen ‘De Herderin’ 1769
Inlijsten en ophanging tegeltabelau in het Honig Breethuis. Restauratie en ophanging uitgevoerd door Artcare, Zaandam.

Het tegeltabelau is in de gang van het Honig Breethuis opgehangen. Het tegeltabelau uit 1769 toont papiermolen ‘De Herderin’ en twee scènes van het fabricageproces van papier. De tekst luidt: ‘Uit afgesleeten linnendoeken. Hier op te koopen, daar te zoeken. Gewasschen en tot pap gebragt, verschijnt papier, zoo waardgeacht. Anno 1769’. Deze tekst is ontleend aan een rijmpje van Jan Luyken uit 1694. Het tabelau is naar alle waarschijnlijkheid vervaardigd door de Makkummer tegelschilder Gatze Sytses (ca. 1724-1799). Gezien de vorm moet het oorspronkelijk hebben gediend als schoorsteenstuk.

Vermoedelijk is het tabelau in 1769 door papierfabrikant Dirk Blaauw besteld voor zijn kantoor in het pas gebouwde pakhuis ‘De drie papierbalen’ in Wormerveer. Na de sloop kwam het tegeltabelau bij Van Gelder en Zonen in Amsterdam terecht tot het in 1995 werd aangeboden in de antiekhandel, waarna het in 1996 is gekocht door het Zaanse Museum. Het tegeltabelau past goed in het verhaal dat het Honig Breethuis vertelt over de papierfabricage. Tevens was in 1940 reeds de gevelsteen ‘de drie papierbalen’ van 1766 uit het pakhuis van Blaauw gemetseld, bij de ingebruikname van het pand als oudheidkamer (ZOV-03636).

- Na restauratie in 2015 zijn de volgende schilderijen teruggeplaatst in het Honig Breethuis.
- ZOV-07039 Jan Dirks Zwaardemaker, Zeilschip ‘Zaandam’ zet koers, 1824.
 - ZOV-01271 Portret van de heer Evert de Jager, 1776.

Bruikleningen & Schenkingen

In 2016 is de afdeling Collectie gestart met het optimaliseren van de collectie. Doel hierbij is het zo efficiënt mogelijk gebruik maken van de depotruimte en het voorkomen van doublures in de collecties. Ook wil het museum graag zoveel mogelijk eigenaar zijn van objecten in plaats van objecten in bruikleen te hebben. Tevens wordt gezocht naar de meest geëigende plek voor objecten die in het verleden ongeregistreerd zijn aangenomen, zoals archieven uit een fabriek. Daarvoor wordt overleg gevoerd met het Gemeentearchief Zaanstad. Objecten die in het verleden als bruikleen zijn binnengekomen, worden indien mogelijk omgezet in een schenking. Objecten die ongeregistreerd voor presentaties zijn binnengekomen zijn indien gewenst geregistreerd of anders afgestoten. In sommige gevallen is een betere bestemming gezocht. Tevens is een start gemaakt met het optimaliseren van de Verkadecollectie. Gebleken is dat van sommige objecten meerdere exemplaren zijn geregistreerd, terwijl er vooraf was afgesproken dat er maximaal drie exemplaren zouden worden opgenomen. Dit project wordt in 2017 voortgezet. Voor grote objecten uit de Verkadefabriek, die geen plaats hebben gekregen in de Verkade Experience, zoals chocoladekarren, is een plek gevonden bij de Bakery Institute, in de voormalige biscuitfabriek van Verkade.

LANGDURIGE BRUIKLENEN AAN DERDEN

Museum Zaanse Tijd, Zaandam (sinds jaren negentig)

- ZOV-04018 Knipsel met spreuk ‘Wien tijd geworden is als Eeuwigheid En Eeuwigheid als tijd, Hij is bevrijd van allen strijd’
- ZOV-04017 Knipsel met spreuk ‘Ziet toe waakt en bidt want gij weet niet wanneer de Tijd is’
- ZOV-01750 Hand planetarium in blikken trommel
- ZOV-01585 Passer van een molenmaker

- Rijtuigmuseum, Leek (sinds 1960)
- West-Friese sjees van de familie Honig te Zandijk (ZOV-03328)

Molenmuseum, Koog aan de Zaan (sinds 1928)

- ZOV-04691 Merkletters
- ZOV-04689 Hekelblok
- ZOV-04688 Spinnenwiel
- ZOV-04690 Twee halve haren
- (geen inventarisnummer) Mooimakersgoed

KORTE BRUIKLENEN AAN DERDEN

Museum Zaanse Tijd, Zaandam. Ten behoeve van tentoonstelling ‘Empire aan de Zaan’, 1 mei 2016 tot en met 1 november 2016.

- B-16-0172 Gouden dameshorloge ‘Napoleon’ bezet met parels en groen email aan ketting in etui, ZOV-01794

Honig Breethuis, Zandijk. Ten behoeve van tentoonstelling

‘Jacob Honig Jsz. Jr. (1816-1870)’, 6 augustus tot en met 30 oktober 2016.

- ZOV-02986 Mannen-reiszak van J. Honig
- ZOV-01526 Merkblok of stempel ‘J.H. & Z. Fynpapier’ voor papierpak van de firma Honig
- ZOV-04948 Gravureplaat postruiter ‘J.H. & Z.’
- ZOV-04949 Mulder, J., Gravureplaat postruiter ‘C. & J. Honig Papier Fabriekeurs’
- ZOV-02102.02 Orden, G. van, Schouberg, J.P. Gedenkpenning bezoek grootvorst Alexander 1839

INKOMENDE LANGDURIGE BRUIKLENEN

- B-16-0171 de heer en mevrouw Schleeper. Een lakenlood met het wapen van Amsterdam, vindplaats Kalf 182, Zaandam. (Inv.nr. B-16001, met mogelijkheid tot schenking)
Het lakenlood bestaat uit twee ronde loden schijven met elkaar verbonden door een lip. Op de voorzijde staat een afbeelding van een middeleeuws koggeschip. Rondom de tekst: ‘Amsterdam Groot De Belt Stael 1653’. Op de keerzijde het gekroonde stadswapen van Amsterdam met drie Andreaskruizen geflankeerd door twee staande leeuwen. Onder het wapen een lint waarin het jaartal ‘1653’ staat. Een lakenlood werd gebruikt door staalmeesters als kwaliteitswaarborg of garantiemiddel. Het stadswapen van Amsterdam verwijst naar de plek waar de stof vervaardigd is. Het lakenlood is in 1989 gevonden in de tuin van Kalf 182 te Zaandam. Dit lakenlood is zeldzaam vanwege zijn uitzonderlijke grootte. De twee scheuren in de afbeelding van het stadswapen werden gebruikt om de stof tussen te klemmen.

- B-16-0169, Stichting Albert Heijn Erfgoed, voortvloeiend uit B-11-0138. Objecten van Albert Heijn in de presentatie ‘De Zaanstreek Maakt Het’.
- B-16-0170, Gemeente Enkhuizen, 64 objecten ten behoeve van het Wevershuis, met mogelijkheid tot schenking.
- 0050, Hoogheemraadschap Hollands-Noorderkwartier. Stenen leeuw van het Sluiswachtershuis ten behoeve van de presentatie ‘Typisch Zaanse’. Eerdere bruikleen van de andere stukken uit 1998 is hierbij komen te vervallen. (B-98001)

SCHENKINGEN TEN BEHOEVE VAN PRESENTATIE IN DE MUSEUM-LOCATIES OP DE ZAAANSE SCHANS (WEVERSHUIS EN JISPERHUISJE)

- De heer Marcel van Kampen heeft een stuk zeildoek gebracht voor de aankleding van het Wevershuis
- De heer Hans Piena heeft een tafel van rond 1850 afgestaan als aankleding van de voorkamer in het Wevershuis
- In 1998 heeft de heer Floris Hin zeildoek en touwen uitgeleend voor de vaste presentatie. Zijn bruikleen is omgezet in een schenking van rekwisieten voor het Wevershuis.
- De heer Bekkenrode heeft een wolwinder ter beschikking gesteld voor het Wevershuis.
- De heer André Groeneveld van het Zuiderzeemuseum stelde een aantal objecten beschikbaar voor de aankleding van het Jisperhuisje.
- Mevrouw Seiny Kloppe uit Jisp schonk een merklap van een familielid van Saft uit Jisp voor het Jisperhuisje.
- De vissers uit Jisp Simon Bark en Arnold Werkhoven stelden netten en andere objecten beschikbaar voor de inrichting van het Jisperhuisje.

BEËINDIGING INKOMENDE LANGDURIGE BRUIKLEENEN

- B-04-47, Verzetsmuseum Amstedeam. Een illegale radio. (inv.nr. 15533)
- Inv.nr. GAZ 11.074, Gemeentearchief Zaanstad. *Beschrijvingen van het Droogmaken der grote Schutsluis.*
- ZM-98-0183 en ZM-98-0222, Hoogheemraadschap Hollands-Noorderkwartier (ZM-16419 t/m ZM-16427)
- B-11-0138, Stichting Albert Heijn Erfgoed. Bruikleen gedeeltelijk retour 20 objecten, behoudens 8 objecten in vaste presentatie, zie B-16-0169.
- ZM-02-0896 en ZM-98-0243, Molenmuseum. Model van een gezonken rijnaak bij de fabriek Van Gelder en Zoon te Wormer (ZM-15308) en Houten model Weide-/watermolentje (ZM-14891)

SCHENKINGEN

- ZM-16-1237, de heer J. Muys uit Dwingeloo, Zilveren sigarettenkoker van N.V. Machinefabriek der firma P.M. Duyvis & CO, (ZM-17378)
De heer Jan Muys kreeg de sigarettenkoker in 1940 ter ere van zijn veertig-jarig jubileum bij de firma P.M. Duyvis. Hij begon er als jongste bediende en nam afscheid als procuratiehouder.
- ZM-16-1238, mevrouw Mulder-Wolters, Fles punch van Keg (ZM-17379)
De volle fles Punch van N.V.C. Keg's Groothandel te Zaandam werd in 1939 als kerstcadeau gegeven aan het personeel. De moeder van de schenker, die nu 97 is, was administratief medewerkster bij Keg en heeft hem altijd bewaard.
- ZM-16-1239, Assendelftse Oudheidkamer, Assendelft. Bruikleen ZM-98-0207 is overgegaan in een schenking, 164 objecten. Een deel van de collectie van de Assendelftse Oudheidkamer is sinds 1997 in bruikleen gegeven aan het Zaanse Museum. De oudheidkamer is inmiddels opgegeven en met oud-bestuursvoorzitter de heer P.C. Hos is overeengekomen dat de objecten in schenking zijn overgegaan naar het Zaanse Museum.
- ZM-16-1241 Vereniging Zaanse Erfgoed, uit naam van voorzitter Piet Oudega, heeft ermee ingestemd om alle tussen het Zaanse Museum en de Vereniging Zaanse Erfgoed of haar voorlopers (Vereniging tot Behoud van Monumenten van Bedrijf en Techniek in de Zaanstreek; Vereniging Het Zaanse Huis; Vereniging Zaanse Industrieel Erfgoed) bestaande bruikleenovereenkomsten te beschouwen als schenkingsovereenkomsten.
- ZM-16-1244, de heer C.H. Langewis, Kist Pette Cacao (ZM-16732)
- ZM-16-1245, mevrouw O. Peerdeman, Lepel Molenaar's Kindermeel (ZM-17170)

‘This is absolutely fabulous. So thankful for English signs + the audio. The constant use of technologies adds dept hand interests. Thank so much for an extremely interesting and visually exciting history.’

- ZM-16-1246, de heer Henk de Wit, Kleedkuil (ZM-17168)
Een kleedkuil is een splitshamer met een halfronde groef in de kop. Dit gereedschap werd gebruikt in zeilmakerijen en scheepswerven bij het bekleden van staaldraadsplitsen met doek. Deze hamer werd gebruikt bij de zeilmakerij van M. Dekker Jzn., welke in 1866 werd gesticht en was gevestigd aan het Dampad te Zaandam.
- ZM-16-1247, de heer P. Middelhoven, twee prijsbikers tennisclub Z.L.T.C. (ZM-17165 en ZM-17380). Verzilverde prijsbeker of wisselbeker van de Zaandamse Lawn Tennis Club (Z.L.T.C.). Op de beker staan namen winnaars uit het damestennis van 1989 tot en met 2011. In de Zaanstreek begon de beoefening van tennis met de oprichting van de Zaandamse Lawn Tennis Club (Z.L.T.C.) op 2 juni 1889. De tennisclub is in 2015 opgeheven.
- ZM-16-1249, voorheen bruikleen ZM-98-0241 en ZM-98-0246, IISG. Het Internationaal Instituut Sociale Geschiedenis (IISG) heeft de bruikleen uit 1998 van 17 voorwerpen van de Arbeiders Jeugd Centrale (AJC) van de Sociaal Democratische Arbeiders Partij (SDAP) omgezet in een schenking, omdat deze objecten specifiek bij het verhaal van de Rode Zaanstreek horen.
- ZM-16-1248, Stichting Duif en Gerrit Jan de Geus, langdurige bruikleen B-04-17 is schenking geworden (41 objecten).
- HVIII 116, familie De Boer, palmhouten doos en een koperen tabaksdoos (ZOV-03252, ZOV-01601) Deze bruikleen uit 1892 (!) is door de nazaten van de heer de Boer in 2016 omgezet in een schenking. Beide objecten waren reeds te zien op de tentoonstelling van Zaanlandsche Oudheden en Merkwaardigheden van 1874.
- HVIII 117, Nederlands Economisch Historisch Archief (NEHA), Schilderij *Houtzaagmolen De Olifant* (ZOV-04061). Het NEHA heeft de bruikleen uit 1976 omgezet in een schenking.
- ZM-15109, Gemeente Zaanstad i.s.m. ProRail, Bord station Koog-Zaandijk
Op 12 december 2016 werd station Koog-Zaandijk omgedoopt in station Zaanse Schans-Zaandijk. Op deze manier is het voor toeristen duidelijker waar ze voor hun bezoek aan de Zaanse Schans moeten uitstappen.. Deze doop werd feestelijk gevierd in aanwezigheid van wethouder Addy Verschuren, directeur Stichting de Zaanse Schans Peter Jan van Steenberghe, de NS en ProRail. Ook het Zaanse Museum was erbij om een van de drie stationsborden, die werden verloot onder bewoners, in ontvangst te nemen voor de collectie.
- V-16678 aanvulling Verkadecollectie door de heer Tom Verkade, fotoalbum uit 1905 van het 40-jarige huwelijk van Ericus Gerardus Verkade en Eduarda Thalia Verkade-Koning.
- ZM-16-1256, de heer J.F.C. Baarslag, Wanderbuch, oorkonde, ansichtkaarten, trouwboekje, foto's, schaar, jakobsstaf in relatie tot slager J.F.C. Barthel te Zaandijk (ZM-17422 t/m ZM-17429)
- ZM-16-1258, mevrouw I.H. van Delft, penning, foto's in relatie tot koekfabrikant van Delft, De Jonghs stereokijker.

AFSTOTING

- Twee karren en een pallet met ongeregistreerde bakvormen uit de Verkade-collectie en blow-ups van ontwerpen van Cees Dekker van een tentoonstelling uit 2010 overgedragen aan The Bakery Institute, die huist in de voormalige Verkadefabriek aan de Westzijde in Zaandam. Hiermee is foodhal 'de Verskade' ingericht.

- Amandelpelmachine (ZM-15807) en Speculaasmachine (ZM-158080) uit een oude bakkerij overgedragen aan Het Bakkerijmuseum op de Zaanse Schans.
- Ongeregistreerd blik van Albert Heijn. Overgedragen aan Stichting Albert Heijn Erfgoed.
- Twee ongeregistreerde cirkelzaagbladen uit de Houttentoonstelling van 2002, overgedragen aan Houthandel Vlug&Oud BV.
- Zes emailen niet-Zaanse reclameborden (ZM-11290, 11315, 11322, 11332, 11336, 11337). Overgedragen aan het Zuiderzeemuseum.
- ZM-98-0245, Archiefmateriaal Van Gelder en Zonen overgedragen aan het Waterlands Archief, ter aanvulling op de collectie van Van Gelder aldaar. Het archief bevindt zich in het Waterlands Archief, omdat Wormer waar Van Gelder stond, formeel niet bij Zaanstad hoort. Het Zaanse Museum, als museum van de Zaanstreek, verzamelt wel de objecten van Zaanse bedrijven, maar draagt de archieven over aan de geëigende instituten.
- Diverse ongeregistreerde archiefmateriaal, o.a. van Cornelia Witkamp. Overgedragen aan het Gemeentearchief Zaanstad.
- ZM-06-1118, mevrouw Peggy Arkeveld. Beeld *De Ark van Noach*, Ruud Arkeveld (ZM-16555). Retour schenking. De heer Arkeveld is overleden en zijn dochter wil het beeld graag retour als herinnering aan haar vader.
- ADM, stoompomp (ZM-12259), retour naar ADM. omdat er geen plaats meer was in de presentatie. Het bezoekerscentrum van Cacao de Zaan wil de pomp graag opnemen in hun collectie.

Beeldaanvragen

- Nr. 2016-01, de heer Van der Laag, ZOV-01335. Particulier gebruik: boekje over familiegeschiedenis van de heer Van der Laag.
- Nr. 2016-02, Dr. Sarah Casey, ZOV-01225. Publicatie: *The Senses in Art and Design*, Bloomsbury 2016.
- Nr. 2016-03, de heer P. Minderhoud. Publicatie over streeksieraden, ZOV-04106.
- Nr. 2016-05, New Skool Media B.V.. Publicatie tijdschrift *Roots*, september 2016, V-05999, V-06005, V-06073, V-06135.
- Nr. 2016-06, de heer E. Meijer, V-12304. Particulier gebruik voor blow-up in gang.
- Nr. 2016-08, de Eddy van Hattum, V-04932. Particulier gebruik.
- *Kostuum*. Nederlandse Kostuumvereniging. Inge Bosman, 'Het Binnenste Buiten', 2016, ZOV-02375.
- *Quiltnieuws*, Inge Bosman, 'Poppen Patchwork uit de 19e eeuw', nr.131, maart 2017, ZOV-02163.
- *1871 Monet in Zaandam*, derde druk boekje Stichting Monet in Zaandam, ZM-17071 met bijdrage van conservator Hester Wandel over 'De Voorzaan en de Westerhem'.
- Marga Coesèl, V-03001. Voor boekje *Van vuilnisbelt tot natuurmonument. Jac. P. Thijsse en het Naardermeer*, 2016.
- Anton Vos, Collect, 'Hollands glorie, papiermolens', jrg. 21, nr. 9 winter 2016-2017, blz. 80-81. Na onderzoek in Museum Zaanse Tijd, waar de passer van Kornelis Michielsz. Volger (ZOV-01585) in de vitrine ligt, schreef de heer Vos een artikel in Kunst en Antiek Journaal Collect. Hij maakte zelf de foto's.
- Ten behoeve van onderzoek naar de vervaardiger van het horloge dat Napoleon in 1811 schonk aan Aeltje van Broeck (ZOV-01794), deed de Antwerpse diamantair de heer P. de Landtsheer onderzoek naar een vergelijkbaar horloge in zijn collectie. Het Zaanse Museum stelde afbeeldingen ter beschikking. De heer de Landtsheer kwam tot de conclusie dat beide uurwerken zijn gemaakt door Nitot & Fils uit Parijs begin 1800.

Samenwerking

GEMEENTEARCHIEF ZAA NSTAD

Met het Gemeentearchief Zaanstad wordt in goed overleg samengewerkt bij tentoonstellingen, zoals bij de vernieuwing van de Verkade Experience. Ook wordt er afgestemd over het aannemen van archief en collectie, die bij beide instellingen aanwezig is. Bovendien wordt er naar elkaar verwezen, zodat onderzoekers weten dat er bij de andere instelling ook materiaal is over een bepaald onderwerp. Dat is het geval van de Verkadecollectie, maar geldt ook voor andere collecties in het Zaanse Museum. De goede relatie werd extra belicht tijdens een hartelijk en uitgebreid ontvangst, inclusief rondleiding achter de schermen, die de afdeling Collectie en andere medewerkers van het Zaanse Museum mochten ontvangen.

REPARATIE MACHINES VAN VERKADE

De strangenpers in de Verkade Experience is door medewerkers van Duyvis Wiener in het kader van de Goede Doelendag gerepareerd. Medewerkers van Duyvis Wiener zetten zich een keer per jaar vrijwillig in voor een project. In de Verkade Experience kunnen jong en oud nu weer genieten van het productieproces van waxinelichtjes.

GROENADOPTIE CZAAR PETERHUISJE

In samenwerking met Irma Gort, projectleider Gemeente Zaanstad, en het lokale Russische Buurteam was het voor het Czaar Peterhuisje mogelijk om de groenstrook voor het museum te adopteren (groenadoptie). Medewerkers van het Czaar Peterhuisje zorgen er vanaf dat moment voor dat deze strook schoon blijft.

Representatie

Ook dit jaar verzorgde de afdeling Collectie weer diverse rondleidingen door het Zaanse Museum, waaronder voor de Turkse minister van toerisme met een overheidsdelegatie. Ook leden van de Caiuscirkel van de Vereniging Rembrandt werden rondgeleid, die de door de vereniging gesteunde aankoop van het schilderij van Claude Monet kwamen bekijken.

De kunstenaars van Fluxus kregen een kijkje in het depot om zich te laten inspireren door de collectie voor het project Zaanse Hout. Dit is een samenwerking tussen gemeente Zaanstad, Fluxus en het Zaanse Museum, waarbij een kunstroute wordt gemaakt door de nieuwe wijk Zaanse Hout achter het station van Zaandam.

Voor een bruikleen van sitsen-kleding ten behoeve van een tentoonstelling in Museum Spakenburg in 2017, kwamen medewerkers van dat museum rondkijken in ons depot op zoek naar overeenkomsten tussen het Zaanse kostuum en de kroplappen van de Spakenburgse dracht. Ze waren tijdens hun bezoek zelfs in het juiste kostuum gekleed.

Medewerkers van Museum Spakenburg bezoeken in streekdracht het Zaanse Museum-depot

MARKETING & SALES

Recordaantal bezoekers

ZAANS MUSEUM

Het Zaans Museum heeft in 2016 maar liefst 109.878 bezoekers verwelkomd. Met een stijging van 56,4% ten opzichte van 2015 gaat 2016 de boeken in als het drukstbezochte jaar in de geschiedenis van het museum.

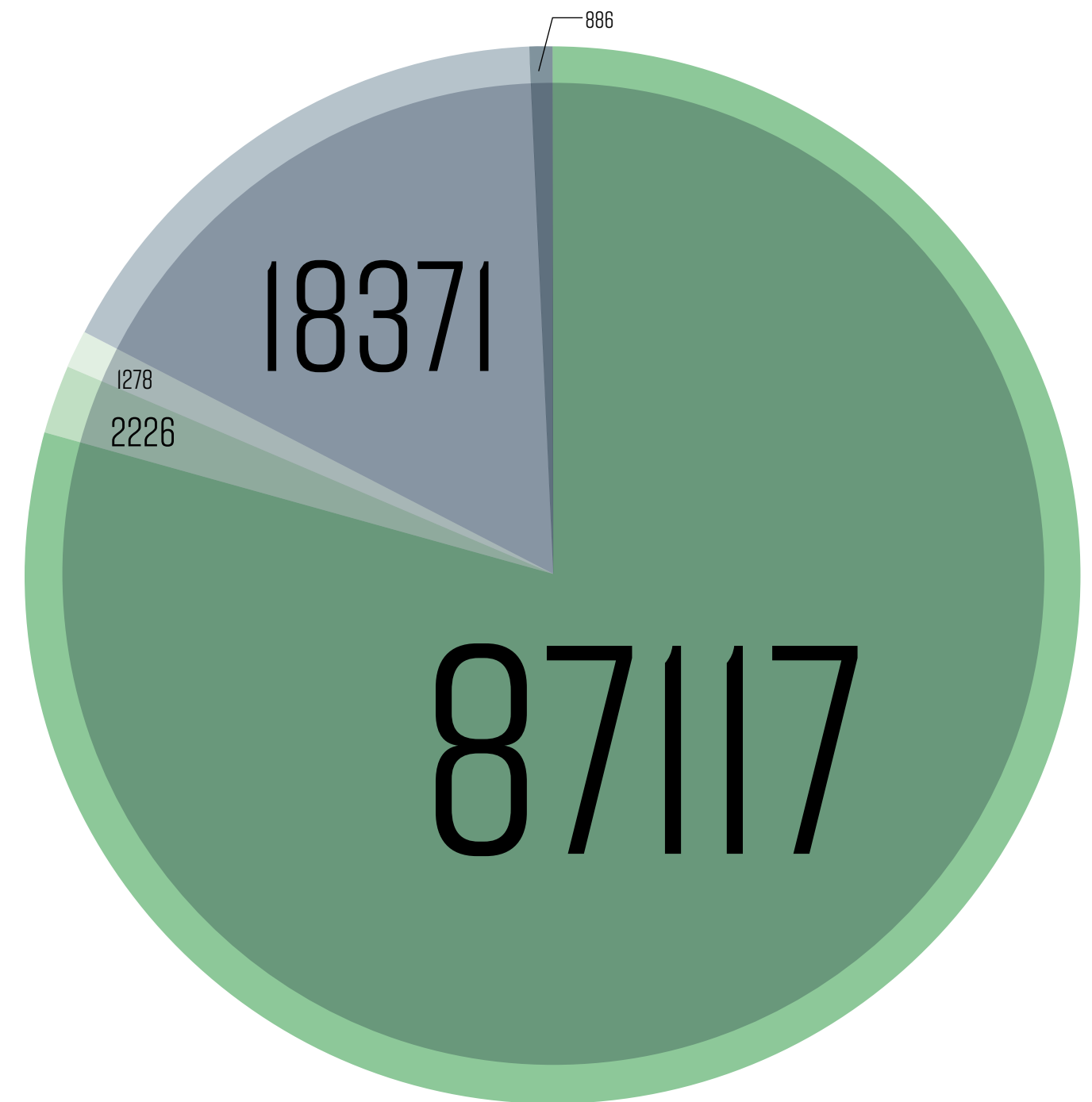
Het Zaans Museum opende in 1998 zijn deuren op de Zaanse Schans. De eerste jaren ontving het museum een kleine 25.000 bezoekers per jaar. Sinds 2009 groeide het museum explosief naar gemiddeld 60.000 bezoeker per jaar door de toevoeging van de Verkade Experience.

Vanaf 2016 is de strategie van het museum meer gericht op bezoekers aan de Zaanse Schans. De opening van drie museumlocaties op de Zaanse Schans in de loop van 2016 – het Wevershuis, de Kuiperij en het Jisperhuisje – en de ontwikkeling van een all inclusive Zaanse Schans Card, waarmee bezoekers naast het Zaans Museum ook betaalde locaties op de Zaanse Schans kunnen bezoeken, heeft geleid tot een sterke toename van het bezoekersaantal.

100.000ste bezoeker Evelien Kristensen uit Herwijnen wordt feestelijk ontvangen door directeur Jan Hovers; foto Atse Kroes

BEZOEKERS ZAANS MUSEUM EN MUSEUMLOCATIES

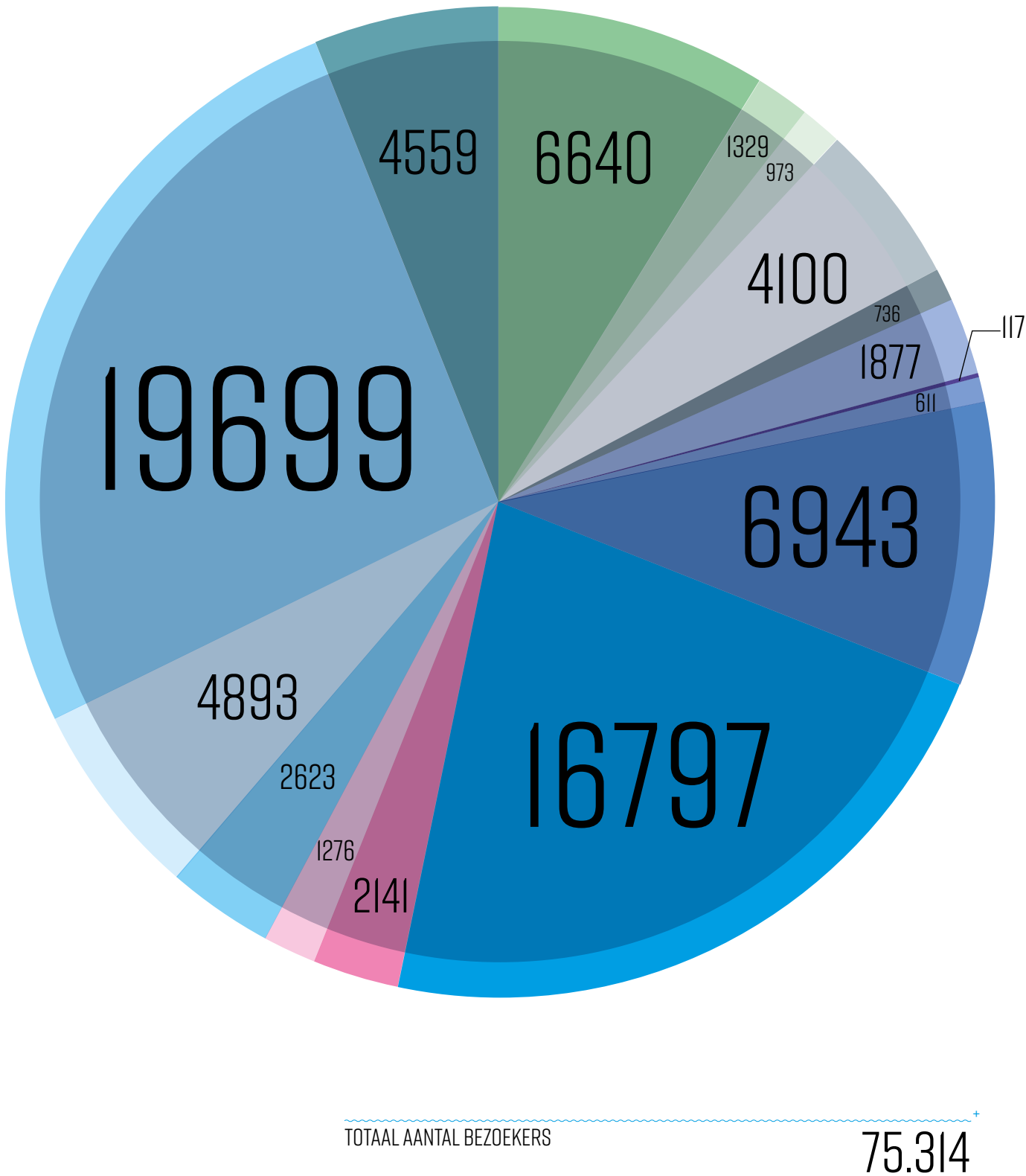

TOTAAL AANTAL BEZOEKERS

109.878

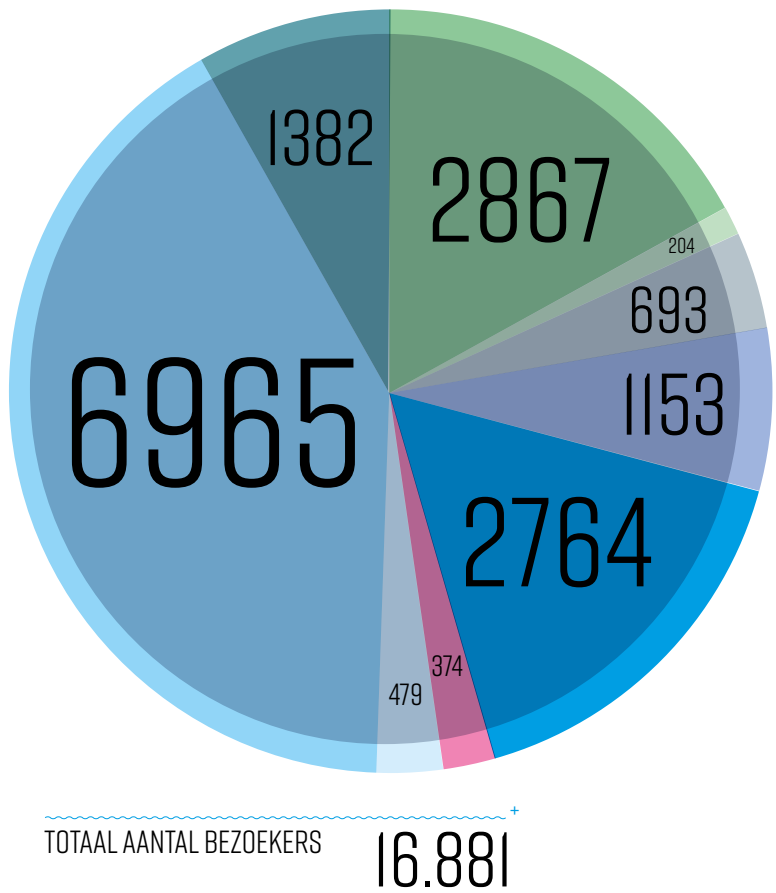
- VOLWASSENEN
- 65+
- T/M 3 JAAR
- 4 T/M 17 JAAR
- CJP STUDENT

BEZOEKERSAANTAL ZAANS MUSEUM

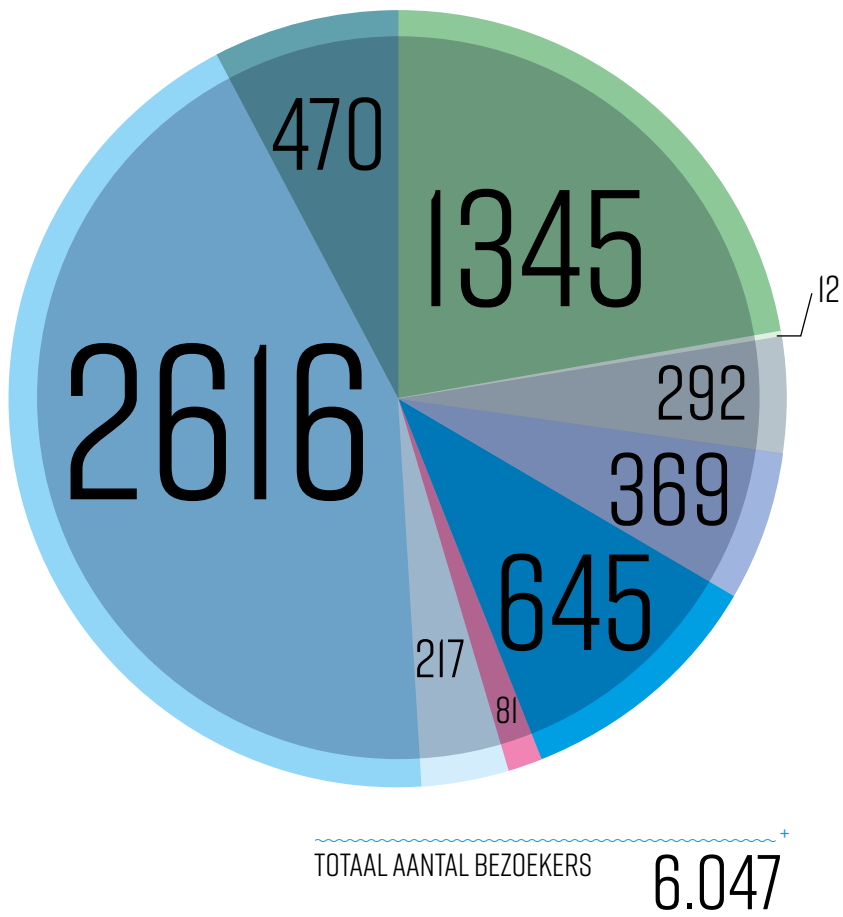
MUSEUMLOCATIES ZAAANSE SCHANS
Op 24 maart opende het Zaanse Museum twee locaties op de Zaanse Schans: het Wevershuis en de herziene Kuiperij Tiemstra, op 20 augustus gevolgd door het Jisperhuisje. Vanaf de opening maakten veel bezoekers kennis met deze museale beleving op de Zaanse Schans: het Wevershuis trok 16.781 bezoekers en Kuiperij Tiemstra 6.047 bezoekers. Van het Jisperhuisje, dat gratis toegankelijk was, zijn de eerste maanden geen bezoekcijfers bijgehouden. De Kuiperij en het Jisperhuisje waren de laatste twee maanden van het jaar gesloten om de locaties winterklaar te maken.

BEZOEKERSAANTAL WEVERSHUIS

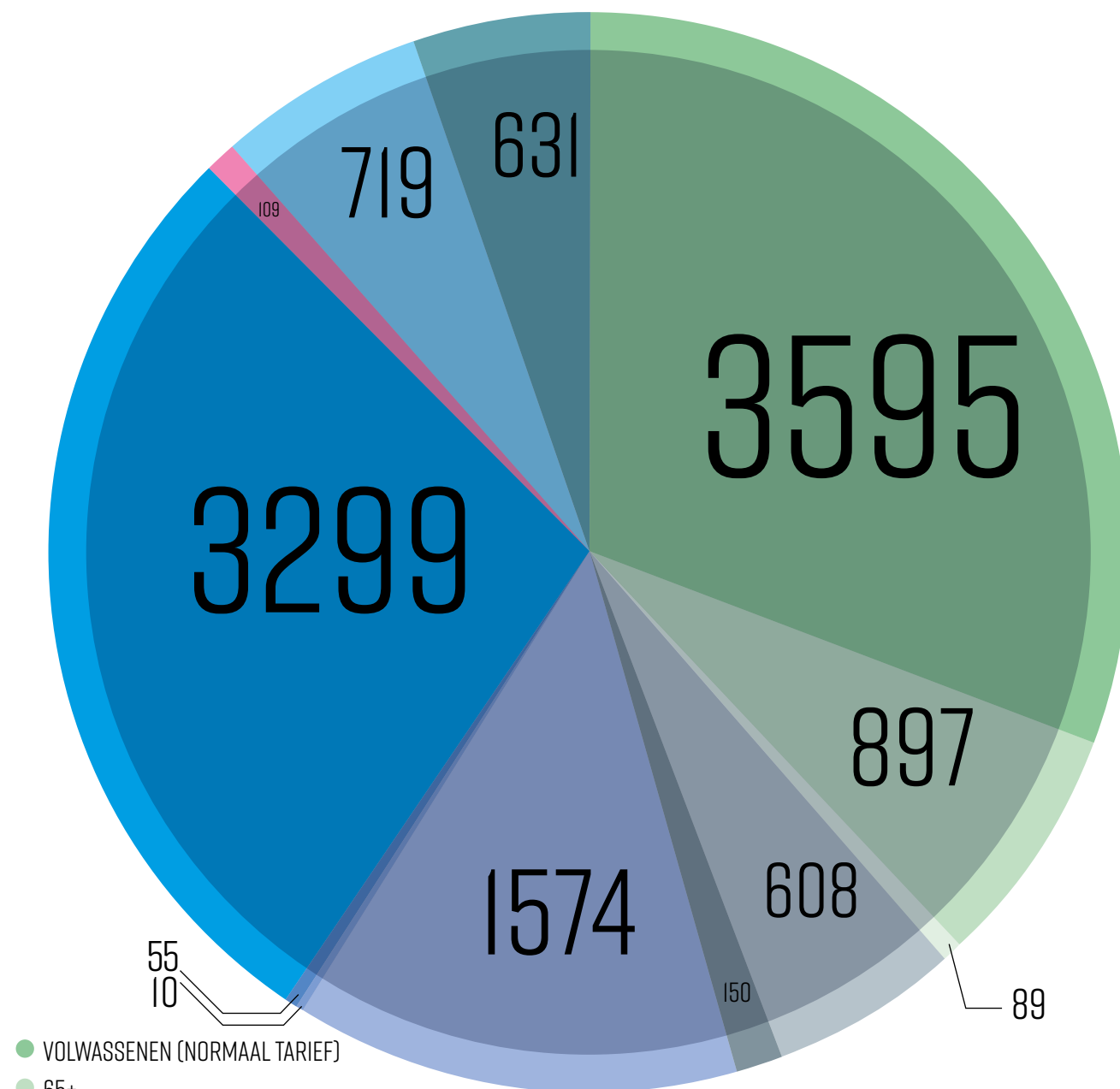
- VOLWASSENEN (NORMAAL TARIEF)
- 65+
- T/M 3 JAAR
- 4 T/M 17 JAAR
- CJP STUDENT
- VRIJ ENTREE
- VERENIGING REMBRANDT
- HOLLANDPAS
- I AMSTERDAM CITY CARD
- MUSEUMKAART VOLWASSENEN
- MUSEUMKAART JUNIOR
- ENTREE KORTING ACTIES
- SCHOOLBEZOEK
- GROEPSBEZOEK
- ZAANSE SCHANS CARD VOLWASSENEN
- ZAANSE SCHANS CARD KINDEREN

BEZOEKERSAANTAL KUIPERIJ

BEZOEKERSAANTAL CZAAR PETERHUISJE

57

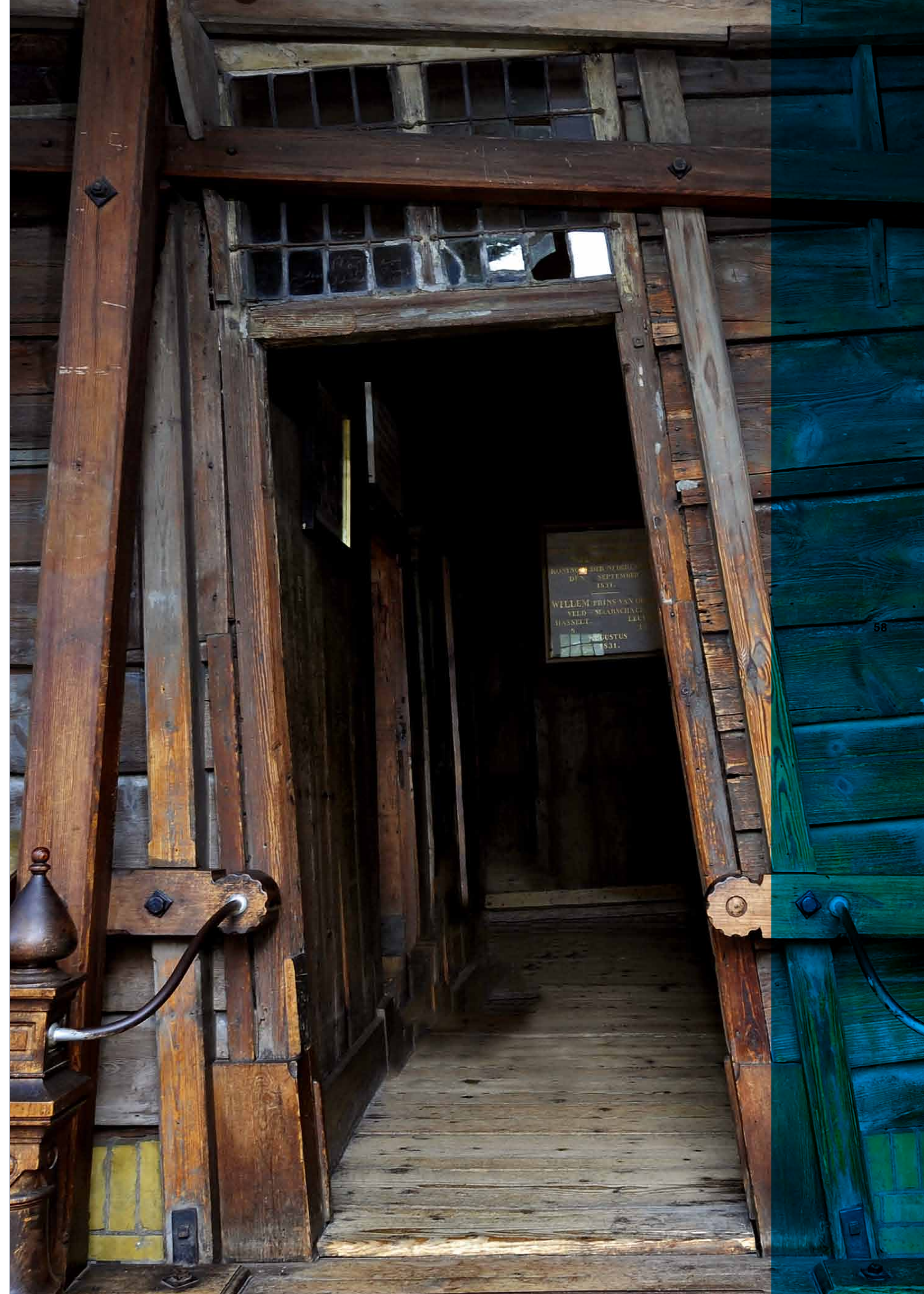
- VOLWASSENEN (NORMAAL TARIEF)
- 65+
- T/M 3 JAAR
- 4 T/M 17 JAAR
- CJP STUDENT
- VRIJ ENTREE
- VERENIGING REMBRANDT
- HOLLANDPAS
- I AMSTERDAM CITY CARD
- MUSEUMKAART VOLWASSENEN
- MUSEUMKAART JUNIOR
- ENTREE KORTING ACTIES
- SCHOOLBEZOEK
- GROEPSBEZOEK
- ZAAANSE SCHANS CARD VOLWASSENEN
- ZAAANSE SCHANS CARD KINDEREN

TOTAAL AANTAL BEZOEKERS

11.736

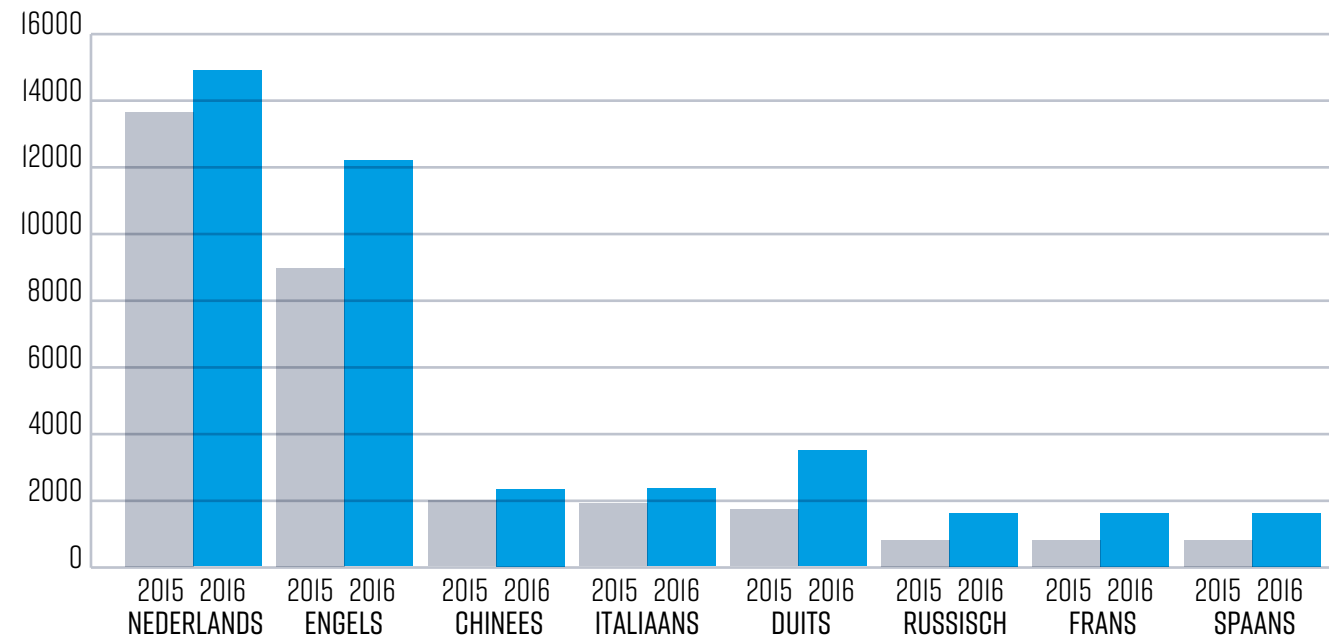
CZAAR PETERHUISJE

Het Czaar Peterhuisje sloot 2016 af met 11% meer bezoekers dan 2015. In totaal hebben 11.736 bezoekers een kijkje genomen in één van de oudste houten huizen van Nederland. Daarvan kwam ca 62% (7.291 personen) uit Nederland, 29% (3441 personen) uit Rusland en 9% (1004 personen) uit andere landen. Vanwege een tijdelijk kleiner aanbod in educatieve programma's is het schoolbezoek in 2016 teruggelopen naar 719 (ten opzichte van 976 scholieren in 2015). Met nieuwe schoolprogramma's in 2017 zal het schoolbezoek naar verwachting weer een stijgende lijn laten zien.

58

NATIONALITEITEN AUDIOTOURS ZAANS MUSEUM

‘The Zaanse Museum was a pleasure. Created with pride and imagination. Thank you!’

Audiotours

In 2016 werd veelvuldig gebruik gemaakt van de audiotours, die het Zaanse Museum in acht talen kosteloos aan bezoekers aanbiedt. Maar liefst 39.401 bezoekers lieten zich door de collectie vergezellen door een audiotour (ten opzichte van 30.059 bezoekers in 2015). De Nederlandse en Engelse audiotours werden het meest gebruikt. Met name de Engelse groei is opvallend: 12.155 in 2016 ten opzichte van 9104 in 2015.

Zaanse Schans Card

REVITALISERING ZAANS SCHANS CARD 2016

In 2016 was het noodzakelijk om de Zaanse Schans Card te revitaliseren:

- De ‘oude’ Card voldeed niet aan de behoefte; er werden twee soorten Cards verkocht: de ‘Zaanse Schans Card’ en ‘Zaanse Schans Card Plus’.
- De Cards waren onlogisch en ingewikkeld – en daarmee onvriendelijk voor het publiek, én buitengewoon lastig te verkopen voor front office medewerkers.
- Het Zaanse Museum voegde extra beleving toe aan het museale aanbod op de Zaanse Schans: het Wevershuis, de Kuiperij en het Jisperhuisje.

PUBLIEKSVRIENDELIJK TOTAALAANBOD

Uitgangspunt voor de nieuwe opzet van de Zaanse Schans Card was het versimpelen, makkelijker te verkopen en publieksvriendelijker maken van een totaalaanbod. De nieuwe Zaanse Schans Card moest alle huidige en toekomstige erfgoedlocaties op de Zaanse Schans kunnen verbinden tot een ‘totaalattractie’.

Belangrijkste uitgangspunten voor de nieuwe Zaanse Schans Card:

- 1 all-inclusive kaart waaraan alle stakeholders op de Zaanse Schans deelnemen
- Overzichtelijk totaalaanbod voor individuele bezoekers
- 1 type korting bij souvenirwinkels en horecalocaties
- Logisch verkoopverhaal voor baliemedewerkers op alle verkooplocaties
- Toevoeging van korting op parkeren

RESULTAAT IN 2016

De nieuwe opzet bleek al direct na de invoering op 23 maart 2016 (de start van het toeristenseizoen) een schot in de roos. Door de nieuwe formule is de verkoop van de Zaanse Schans Card in 2016 explosief gestegen; het aantal bezoekers dat gebruik maakte van de all inclusive Card steeg met 82,1%. Maar liefst 25.405 bezoekers gebruikten de Zaanse Schans Card ten opzichte van 13.949 in 2015. Daarvan werden 20.666 Cards aan volwassenen verkocht en 4739 aan kinderen.

ALL INCLUSIVE

Met de all inclusive card kregen de bezoekers het volgende aanbod op de Zaanse Schans:

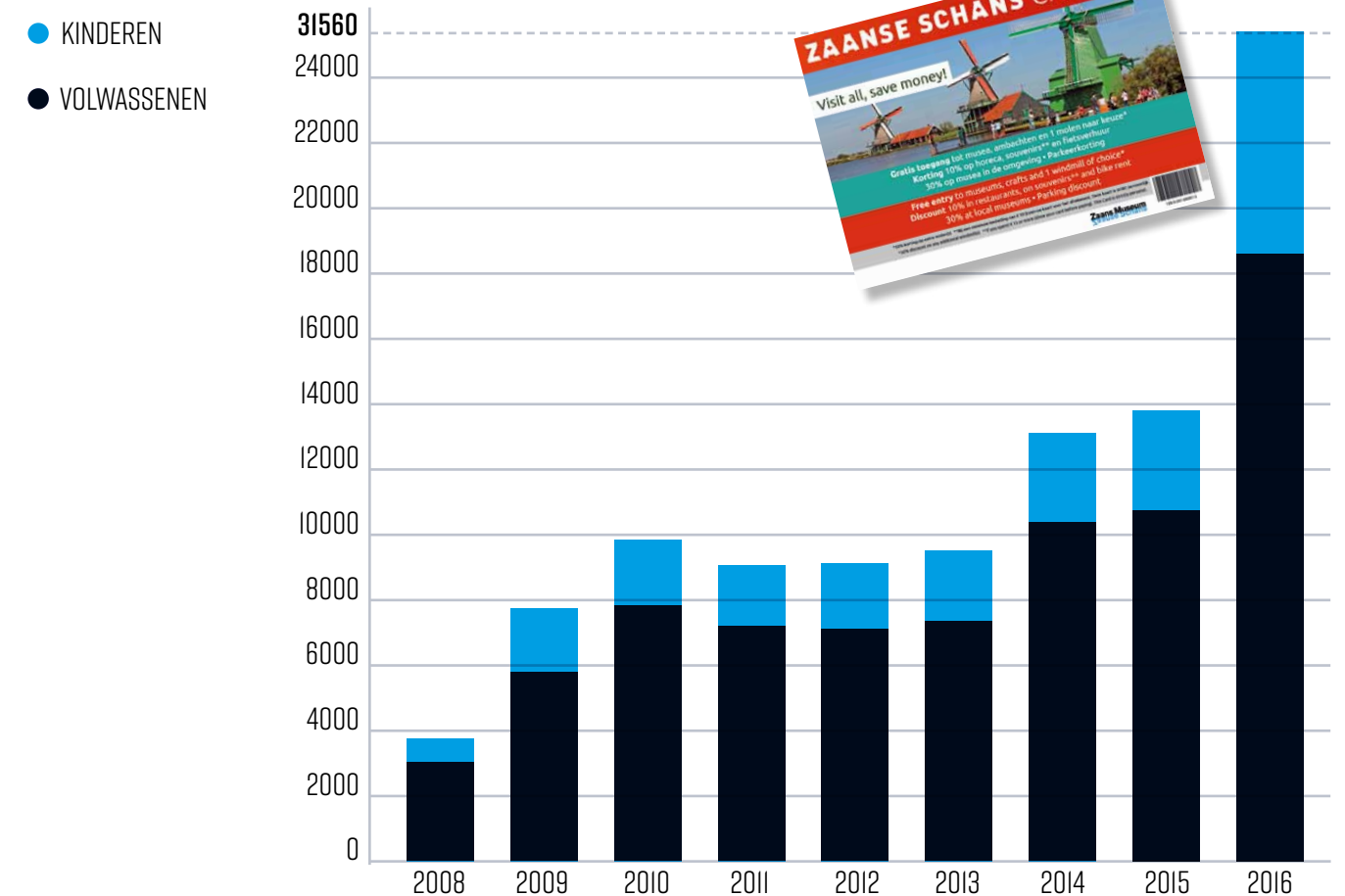
- Gratis toegang tot alle betaalde locaties op de Zaanse Schans:
 - Molen naar keuze, 50% korting op extra molen(s)
 - Zaanse Museum
 - Museum Zaanse Tijd
 - Wevershuis
 - Kuiperij
- 10% korting in souvenirwinkels, restaurants en op fietsverhuur op de Zaanse Schans
- Korting op parkeren (€ 6 i.p.v. € 9)

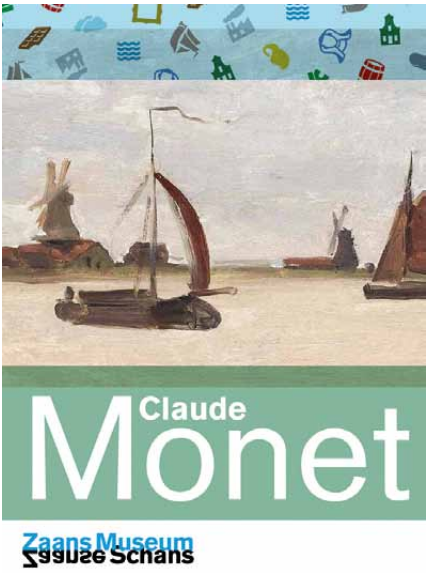
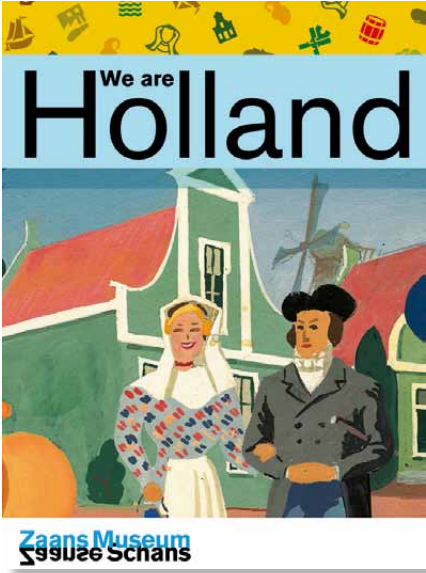
VERKOOPPUNTEN

De nieuwe Card werd vanaf 23 maart verkocht bij het Zaanse Museum, het Wevershuis en Museum Zaanse Tijd. Op termijn kan de verkoop van de Card verder stijgen door meer verkooppunten toe te voegen. Bijvoorbeeld via wederverkopers – waaronder bijvoorbeeld hotels en vakantieparken in de regio, Connexion en Amsterdam Marketing – en online verkoop.

‘Very nice exhibition! Museum so well organized and interactive. We’ll come back for sure!’

VERKOOP VAN DE ZAANS SCHANS CARD

Strategie

Het Zaanse Museum ziet het als zijn belangrijkste uitdaging om het Hollandse imago voor de bezoekers aan de Schans te duiden. De komende jaren zal het museum gefaseerd in die richting aangepast worden. Een verhaal met een kop en een staart, dat buiten begint en het verwachtingspatroon van de bezoeker als uitgangspunt neemt.

MISSIE

Het Zaanse Museum is een cultuurhistorisch museum, dat zich profileert als educatieve en attractieve instelling voor een zo breed mogelijk publiek. Het museum is zowel fysiek als inhoudelijk verbonden met de Zaanse Schans en stelt zich ten doel verdieping te bieden aan een (toeristisch) bezoek aan de Zaanse Schans.

Het Zaanse Museum vervult zijn missie door:

- het beheren, behouden en uitbreiden van de cultuurhistorische, streek-gebonden collecties van de 17^e eeuw tot heden die aansluiten bij de Zaanse leef-, woon- en bedrijfscultuur waarin de mensen centraal staan
- een actief onderzoeks- en publicatieprogramma, gebaseerd op de collectie en zijn verhalen
- een programma van tentoonstellingen, activiteiten en evenementen dat de reikwijdte en aantrekkingskracht van de vaste presentaties vergroot en versterkt
- het ten dienste stellen van de vaste tentoonstelling van het museum aan het pregnante bezoekmotief van toeristen aan de Zaanse Schans -beleving van het authentieke Holland- door de relatie te tonen met de historie en identiteit van de Zaanstreek en diens bewoners door de eeuwen heen.
- een Buitenmuseum op verschillende locaties op de Zaanse Schans waarmee aan de hand van levende geschiedenis een historisch verantwoord beeld wordt geschetst van leven en (ambachtelijk) werken van Zaankanters in de 19^e en vroeg-20^e eeuw.

Huisstijl

Eind 2015 ontwikkelde Studio Berry Slok in samenwerking met de afdeling Marketing & Sales een nieuwe huisstijl voor het Zaanse Museum met behoud van het (eerder ontwikkelde) logo. De huisstijl is geheel in lijn met de nieuwe missie en strategie van het museum. In 2016 is de huisstijl doorgevoerd op (corporate) middelen en promotiemateriaal voor tentoonstellingen door Studio Berry Slok en freelance vormgeefster Ingeborg Scheffers. In 2017 wordt de huisstijl verder uitgerold.

GEVELBANIEREN

In de zomer van 2016 is het Zaanse Museum – geheel in lijn met de nieuwe missie – overgegaan tot het museum letterlijk van binnen naar buiten te halen. Na goedkeuring van Stichting de Zaanse Schans, gemeente Zaanstad en de Historische Commissie was het mogelijk om de ‘betonnen rand’ van het museumgebouw te verfraaien met vier grote banieren met highlights uit de collectie. Het museum werd daardoor beter zichtbaar. Wat vrijwel direct merkbaar was door een toename in het aantal bezoekers.

HERINRICHTINGSPLAN

In 2016 is, in nauw overleg met de frontoffice medewerkers, een plan ontwikkeld om het entreegebied in het Zaanse Museum aan te passen. Met als doel: het entreegebied gastvrij, de routing logischer en de werkplekken beter werkbaar maken. Een visueel aantrekkelijke ruimte waarin de bezoekers meteen kunnen zien waar ze wat kunnen vinden: informatie, museumtree, winkel, horeca en toiletten. De werkzaamheden zijn in fases opgeknipt: in oktober 2016 is met de aanpassingen gestart; in 2017 zal de oplevering plaatsvinden.

NIEUWE FOLDERS

Voor zowel het Zaanse Museum als het Czaar Peterhuisje is in 2016 een achttalige folder ontwikkeld. De folders zijn verspreid onder culturele en toeristische locaties (hotels, VVV's, campings, recreatieparken etc) in Noord-Holland en de regio Zaanstreek. Voor beurzen als de Uitmarkt in Amsterdam en regionale markten (die met name Nederlands publiek trekken) is een iets uitgebreidere Nederlands-/Engelstalige variant gedrukt.

CAMPAGNES

De nieuwe huisstijl is ook op campagnes van tentoonstellingen en evenementen doorgevoerd, waaronder de tentoonstelling *De Albums van Verkade* en de activiteiten tijdens de Oktober Cacaomaand. Voor deze campagnes zijn A0- en A2-affiches en A5-flyers in de Zaanstreek en Amsterdam gedistribueerd.

Partners

Het Zaanse Museum heeft in 2016 ingezet op een open en toegankelijke positionering; een organisatie die graag samenwerkt met landelijke en regionale partners. Hierdoor zijn mooie nieuwe samenwerkingen ontstaan en bestaande gecontinueerd.

(KENNISMAKINGS)GESPREKKEN

In 2016 hebben in de Zaanstreek diverse kennismakingsgesprekken plaatsgevonden om de nieuwe missie van het museum ook buiten de muren uit te dragen. Er zijn onder meer gesprekken gevoerd met:

- Stichting de Zaanse Schans, Vereniging de Zaanse Molen, Museum Zaanse Tijd en ondernemers op de Zaanse Schans
- Intel Zaandam; Sandra van den Berg, hoofd marketing & sales
- Hotel Zaan Inn; Mark Lankveld, general manager
- Van der Valk Oostzaan; Danielle Schuijt, revenue & relations manager
- Ibis Hotel Zaandam; Suzanne Oexman, front office
- VVV Zaandam; Marc & Marieke Vesseur, eigenaren SugarStars
- Taets Art and Event Park; Peter Tate, directeur

Naast het informeren over de nieuwe missie van het Zaanse Museum kwam tijdens deze gesprekken ook de nieuwe opzet van de Zaanse Schans Card aan bod. Vanuit alle locaties bleek veel interesse te zijn in verkoop van de Zaanse Schans Card. Met name vanwege de heldere opzet, 1 all inclusive Card en de goede prijs. In overleg met Stichting de Zaanse Schans is dit extra verkoop-traject nog niet uitgerold voor seizoenen 2016 en 2017.

SAMENWERKENDE AMSTERDAMSE MUSEA

Het Zaanse Museum is sinds 2015 onderdeel van de Samenwerkende Amsterdamse Musea (SAM). In praktijk betekent dit dat er korte lijntjes zijn tussen het Zaanse Museum en alle musea in de Amsterdamse metropool. Directeur van het Zaanse Museum, Jan Hovers, neemt driemaandelijks deel aan het directeurenoverleg OAM, hoofd Marketing & Sales, Marije Kool, aan het marketingoverleg MOAM. Tevens wordt het Zaanse Museum meegenomen in alle producten die door SAM op de markt gebracht worden. In 2016 betrof dit een folder met plattegrond voor volwassenen over het museale aanbod in Amsterdam en één voor kinderen.

MUSEUMVERENIGING

In 2016 is nauw samengewerkt met de MuseumVereniging, met name naar aanleiding van de toevoeging van de nieuwe museumlocaties op de Zaanse Schans. Het Wevershuis en de Kuiperij zijn in de zomer erkend als officieel museum, waardoor het voor bezoekers mogelijk werd om de locaties met Museumkaart te bezoeken.

Uiteraard is ook dit jaar deelgenomen aan de Museumweek (16 t/m 24 april). Het Czaar Peterhuisje was tijdens de gehele week gratis toegankelijk voor het publiek. Bovendien waren er in het weekend instaprondleidingen. Het Zaanse Museum daagde Museumweek-bezoekers uit om zelf met cacaoverf aan de slag te gaan en 'De Voorzaan en de Westerhem' van Claude Monet hierbij als inspiratiebron te gebruiken.

VERENIGING REMBRANDT

Elk jaar bepaalt de Vereniging Rembrandt de afbeelding voor de nieuwe Rembrandtkaart via een openbare stemronde. Alle aankopen die het jaar daarvoor met steun van de Vereniging Rembrandt zijn aangekocht maken hier kans op. In 2016 was onze Monet een van de kanshebbers. Een intensieve campagne naar in- en externe relaties (collega-musea, medewerkers, relaties in de Zaanstreek, etc) zorgde voor mooie publiciteit, maar leverde helaas net niet de winst op. Na een nek-aan-nek race werd de 'Voorzaan en de Westerhem' tweede achter een kamerscherm van Giacomo Balla van Museum Kröller-Müller.

AMSTERDAM MARKETING

De relatie met Amsterdam Marketing is in 2016 gecontinueerd. Er is overleg gevoerd met directeur Frans van der Avert en zakelijk directeur Eduard Pieter Oud. Daarnaast hebben medewerkers van het Zaanse Museum deelgenomen aan netwerkdagen en zijn er gesprekken geweest t.b.v. promotiemogelijkheden en de Zaanse Schans Card.

ZAANSTREEK MARKETING

In 2016 begon Lex Kruijver als nieuwe citymarketeer bij Zaanstreek Marketing. Sinds zijn komst is de samenwerking met Zaanstreek Marketing op positieve en constructieve wijze nieuw leven in geblazen. Met andere culturele partijen uit de Zaanstreek zijn diverse activiteiten gezamenlijk opgepakt en uitgedragen:

Uitmarkt Amsterdam

In het weekend van 27 en 28 augustus vond de Uitmarkt plaats op het Museumplein in Amsterdam. Het Zaanse Museum participeerde in de

Zaanstreek-stand waarin het totaalaanbod van de Zaanstreek werd gepromoot. Onder regie van Marketing Zaanstreek werd in samenwerking met collega's van de Zaanse Schans, het Zaantheater, Stichting Monet in Zaandam, Lassooy Design, Taets en Vereniging de Zaaansche Molen bezoekers geïnformeerd over het culturele en toeristische aanbod in de Zaanstreek. Daarnaast stond het Zaaans Museum individueel met een stand in het Museum Paviljoen van de Bank Giro Loterij.

Uitmarkt on tour

Na de Uitmarkt werd de Zaanstreek-stand nog tijdens diverse evenementen in de Zaanstreek ingezet: bij de Dam-tot-Dam-loop, Hembrug Happening, de Cacaomarkt en Open Monumentenweekend. Ook medewerkers van het Zaaans Museum waren tijdens deze dagen in de stand te vinden om het culturele aanbod in de Zaanstreek te promoten.

ZAANSE SCHANS

Het Zaaans Museum is onlosmakelijk verbonden met de Zaanse Schans. Dat is ook terug te zien in de samenwerking met Stichting de Zaanse Schans, musea en ondernemers.

Elk jaar vindt een uitgebreide evaluatie van de Zaanse Schans Card plaats met alle deelnemende partijen. Daarnaast schuift hoofd Marketing & Sales tweemaandelijks aan bij het Marketingoverleg Zaanse Schans. Ook nam het museum deel aan diverse evenementen op de Zaanse Schans:

Zaanse Kinderboekenmarkt en Hotze de Roosprijs

Op 5 juni was het Zaaans Museum een van de locaties van de Zaanse Kinderboekenmarkt op de Zaanse Schans. Met 10.000 bezoekers was de Kinderboekenmarkt een groot succes. In het Zaaans Museum namen veel kinderen deel aan een cursus striptekenen en meet & greet met de 'bekende muizen' Geronimo en Thea Stilton. Daarnaast was er in het museum een besloten ontvangst voor de Hotze de Roosprijs, waarbij de genomineerde schrijvers, deelnemende leerlingen en een afvaardiging van de gemeente, waaronder wethouder Dick Emmer, aanwezig waren.

In aanloop naar de Kinderboekenmarkt werden op Zaanse scholen bouwplaten van 'schatkistjes' uitgedeeld. Het Zaaans Museum maakte deze schatkistjes mede mogelijk.

Folkloremarkt

Op 20 augustus organiseerde het Zaaans Museum activiteiten bij het Wevershuis, Kuiperij Tiemstra en Jisperhuisje tijdens de Folkloremarkt op de Zaanse Schans.

Voor het Wevershuis toonde Schieman Floris Hin het ambacht van het knopenmaken. Bij het Jisperhuisje rookte Arnold Werkhoven paling en gaf een demonstratie nettenboeten.

Daarnaast lieten onze vrijwilligers in het Wevershuis en de Kuiperij de bezoekers gratis kennismaken met de ambachten van het weven en kuipen. Op de Kalverringdijk stond een marktkraam van het Zaaans Museum, waarin de museumlocaties gepromoot werden en diverse winkelartikelen te koop waren.

Get Together

Elk jaar organiseert Ingrid Kraakman van de Catharinahoeve, kaasboerderij op de Zaanse Schans, in september een Get Together voor relaties en tour-operators. In 2016 kwamen alle relaties van ondernemers en musea op de Zaanse Schans bijeen in het Zaaans Museum om te netwerken en onder het genot van een drankje en hapje het seizoen af te sluiten.

Nacht van de Nacht

Het Zaaans Museum nam op 29 oktober voor het eerst sinds jaren weer deel aan de Nacht van de Nacht op de Zaanse Schans. Tijdens dit evenement organiseerden leerlingen van de 4 VWO X-tra klas van het St Michael College

'Diner @ The Museum'. Het idee voor 'Diner @ the Museum' was bedacht in december 2015, tijdens een programma dat de medewerker educatie met een docent economie van het SMC had ontwikkeld. De opdracht voor de leerlingen, die destijds in de 3VWO X-tra klas zaten, was om een plan te bedenken voor de vraag: 'Hoe kan het Zaaans Museum aantrekkelijker worden gemaakt voor jongeren?' De winnende groep bedacht het concept 'Diner @ the museum'.

Tijdens de Nacht van de Nacht gaf het Zaaans Museum de leerlingen de mogelijkheid om dit plan daadwerkelijk uit te voeren. In de weken voorafgaand aan het evenement gaven het Zaaans Museum en samenwerkingspartner Noord Holland Catering diverse colleges op het St. Michael College: over marketing en pr, de collectie, rondleiden, hospitality en catering. Op 29 oktober serveerden de leerlingen, onder aansturing van Noord Holland Catering, een driegangendiner en gaven ze rondleidingen door het museum. Daarna waren er in het Zaaans Museum ook andere voorstellingen in het kader van de Nacht van de Nacht te zien: leerlingen van Illusionist Ger Copper en Juvat Dance Academy verrasten het publiek met respectievelijk goochel- en dansoptredens.

Sinterklaasfeest

Op 27 november genoten 120 kinderen van het Sinterklaasfeest op de Zaanse Schans waarvoor het museum organisatorisch verantwoordelijk was. Het mooie weer, de Sint, een dertigtal Pieten en leuke activiteiten zorgden voor enthousiaste reacties. Na afloop kregen alle kinderen een Pietendiploma, een tasje met een Verkadeletter en flyer met activiteiten tijdens de kerstvakantie in het Zaaans Museum.

Leerlingen van het St. Michael College tijdens de Nacht van de Nacht

67

KONINKLIJKE VERKADE

Eén van de belangrijkste partners van het Zaans Museum is Verkade. Het museum ontvangt jaarlijks voor een vast bedrag chocoladerepen en koekjes en in ruil daarvoor kan Verkade enkele keren per jaar relaties uitnodigen in het museum. Om de huidige medewerkers van Verkade nader te betrekken bij de bijzondere samenwerking staat er elk kwartaal een aanbieding van het Zaans Museum in ChoBis, het personeelsblad van Koninklijke Verkade.

ALBERT HEIJN

In het najaar nam het Zaans Museum deel aan een landelijke spaaractie van Albert Heijn. In de periode van 3 t/m 23 oktober konden alle klanten van Albert Heijn sparen voor een tweede gratis toegangskaartje voor musea en andere uitjes, waaronder het Zaans Museum. Alle deelnemers stonden uitgebreid vermeld op de actiepagina www.ahuitjes.nl. Op maandag 3 oktober vond de kick-off plaats op het hoofdkantoor van AHOLD in Zaandam. Het Zaans Museum was daarbij aanwezig om medewerkers van Albert Heijn persoonlijk te informeren over het museum.

NS

De samenwerking met NS is in 2016 gecontinueerd. In december is de tentoonstelling *de Albums van Verkade* in een mailing van NS EROPuit.nl meegenomen. Abonnementhouders met een NS kaart (zo'n 670.000 abonnees) ontvingen op vertoon van de EROPuit.nl voucher het tweede kaartje gratis bij een bezoek aan het Zaans Museum. Daarnaast is een Spoordeelactie ontwikkeld voor een combinatiepakket met een treinkaartje en de Zaanse Schans Card.

STICHTING MONET IN ZAANDAM

In samenwerking met Stichting Monet in Zaandam heeft Bas Husslage twee Monet-lezingen in het Zaans Museum gehouden. In de lezing belichtte Bas het bezoek van Claude Monet aan de Zaanstreek en de inspiratie die hij hier opdeed voor zijn werken. Na de lezing bezochten de aanwezigen het museum.

IFIKZ – FESTIVAL INDUSTRIECULTUUR 2016

In augustus, september en oktober participeerde het Zaans Museum in de 'Expeditie Zeil', onderdeel van IFIKZ – Festival Industriecultuur 2016. Een historische ontdekkingstocht op de fiets door de noordelijke Zaanstreek voerde deelnemers langs vier interessante en spannende plaatsen waar de ontwikkeling van de zeildoekweverij in Assendelft en Krommenie was te ontdekken. De tocht eindigde bij de fabriek van Forbo Flooring.

Daarnaast sloot het Zaans Museum aan bij de Oktober Cacaomaand, een ander onderdeel van IFIKZ. Op 1 oktober stond het Zaans Museum met een kraam op de Cacao Foodmarkt in Wormerveer. Tijdens de herfstvakantie, die tegelijk Rabo Museumkidsweek was, stond alles in het teken van chocolade en cacao. Dagelijks konden kinderen chocoladeproefjes doen in het Rabo Creative Lab. Zo konden zij onder andere onderzoeken in welke chocolade meer vet zit. (In wit, melk of puur?) Na afloop kregen ze een rondleiding door de Verkade Experience.

De activiteiten in het Zaans Museum tijdens de Oktober Cacaomaand mochten rekenen op veel aandacht van zowel de media als het publiek. De chocolade activiteiten werden vermeld op de website van de Rabo Museumkidsweek, in een mailing voor Museumkaarthouders en een mailing van Kidsproof.

BIBLIOTHEEK ZAANDAM

Voor de Bibliotheek Zaandam heeft het Zaans Museum 5000 boekenleggers ontwikkeld. Bezoekers konden de boekenleggers het hele jaar gratis meenemen uit de Bibliotheek.

ZAANTHEATER

Op 1 oktober was het Zaans Museum aanwezig bij het Kinderboekenweekfeest in het Zaantheater. Ter promotie van de museumlocaties op de Zaanse Schans konden kinderen bij de stand van het museum zich verkleden in authentieke Zaanse streekdracht. Het bleek een succes; tientallen kinderen maakten kennis met de Zaanse dracht en gingen erin op de foto.

DE CORNER

De Zaanse Ondernemers Sociëteit De Corner, het netwerk voor bestuurlijk en ondernemend Zaanstreek, maakt sinds enkele jaren gebruik van het Zaans Museum als locatie voor netwerkbijeenkomsten. Met name de nieuwjaarsreceptie werd in 2016 goed bezocht; ruim 225 mensen waren in het Zaans Museum aanwezig.

ZONNEBLOEM

Het Zaans Museum deed in 2016 ook weer mee met het Vrijwilligers Voordeelprogramma van de Zonnebloem. Zo'n 40.000 vrijwilligers ontvangen het blad *Zon* met daarin diverse aanbiedingen. Het Zaans Museum en het Czaar Peterhuisje hebben een aantal vrijkaarten beschikbaar gesteld en daarnaast konden vrijwilligers van de Zonnebloem het Zaans Museum met 50% korting bezoeken.

MONUMENTENWEEKEND EN DAM-TOT-DAM

In september was het Czaar Peterhuisje gratis te bezoeken tijdens het Monumentenweekend (10 en 11 september) en de Dam tot Dam wandeltocht (17 september). Bezoekers kregen tijdens deze dagen alles te horen over het bezoek van de tsaar aan Zaandam.

BETAALDE PARTNERS

Met Kidsproof en Uit de Zaanstreek (van Lassooy Design) sloot het Zaans Museum een deal voor gerichte promotie onder respectievelijk gezinnen met kinderen in de regio Amsterdam en cultuurliefhebbers in de Zaanstreek. Gedurende het jaar is het Zaans Museum op afgesproken momenten extra belicht in deze media.

*‘Dit museum is
geweldig leuk.
Heel educatief.
Vooral die Verkade
afdeling vond ik
geweldig.’*

68

Besloten bijeenkomsten

OPENING WEVERSHUIS EN KUIPERIJ TIEMSTRA

Op de vooravond van het nieuwe toeristenseizoen opende Dick Emmer, wethouder Cultuur gemeente Zaanstad, op 23 maart twee locaties van het Zaans Museum op de Zaanse Schans: het Wevershuis en de herziene Kuiperij Tiemstra. De aanwezige genodigden waren onder de indruk van de sfeer in de museumlocaties en de 'levende Zaanse geschiedenis'. Na wekenlange training was dit het eerste moment dat vrijwilligers in authentieke streekdracht de ambachten voor publiek uitoefenden en verhalen vertelden over hoe er in de huizen werd geleefd en gewerkt.

OPENING JISPERHUISJE

Op 19 augustus werd hier nog een derde museumlocaties op de Zaanse Schans aan toegevoegd: het Jisperhuisje. In dit vissershuis uit Jisp, het kleinste dorp van de Zaanstreek, ervaren bezoekers een vissershuishouden rond 1850. Bovendien kunnen ze zichzelf fotograferen in traditionele Zaanse streekdracht. Op een stralende dag werd de opening verricht door de familie Kwadijk, de laatste oorspronkelijke bewoners van het Jisperhuisje, en vrijwilligers in Zaanse streekdracht.

De heer en mevrouw Kwadijk overhandigden de sleutels aan vrijwilligers van het Zaans Museum waarna het huisje geopend was voor publiek.

RUSSISCHE BUURTFEEST

Op 29 september werd in het Czaar Peterhuisje een feest georganiseerd voor bewoners uit de Russische Buurt. Tijdens het buurtfeest werd een nieuw paneel over Czaar Peterhuisjes Wereldwijd onthuld door 'tsaar Peter' Gerard Horneman, voormalig beheerder van het Czaar Peterhuisje, samen met zijn kleindochter. Daarna was er een programma met Russische hapjes, muziek en dans, verzorgd door Natalia Beekmans van Smarttrips.

In januari verscheen op BBC1 een programma over de Romanov's. In de uitzending werden afbeeldingen (van prenten) van Peter de Grote in Zaandam getoond.

De heer en mevrouw Kwadijk met
vrijwilligers van het Zaans Museum;
foto Piet Hermans

Russische buurtfeest in Czaar Peterhuisje;
foto Dirk Jongejans

OPENING ALBUMS VAN VERKADE

Op donderdag 15 december werd in het Zaans Museum de nieuwe presentatie rond *De albums van Verkade* geopend. De officiële opening werd verricht door An Zegwaard, jarenlang directiesecretaresse bij Verkade. An werd daarbij gesouffleerd door Tom Syrier, eveneens oud-medewerker van Verkade en – net als An – bestuurslid van de Vrienden van het Zaans Museum en de Verkade Experience. Naast directeur Jan Hovers en conservator Hester Wandel hield Tom Verkade, voorzitter Stichting Beheer Cultureel Erfgoed Verkade, een mooie toespraak over de historie van de befaamde Verkade-plaatjes. Tijdens de opening konden genodigden deelnemen aan een workshop Verkade-plaatjes aquarelleren.

Tom Syrier,
An Zegwaard en
Tom Verkade
voor de nieuwe
Albumafdeling;
foto Dirk Jongejans

Publiciteit

ZAANS MUSEUM

De meeste pers aandacht ging in 2016 uit naar de opening van *De Albums van Verkade*. Door de Verkade-albums in de media uit te dragen als dé marketingcampagne van de twintigste eeuw kreeg de nieuwe presentatie in de Verkade Experience een hausse aan publiciteit op NU.nl, ANP, RTV Noord Holland, Radio Noord-Holland, Noord-Hollands Dagblad, Zaankanter, Zaanstreek op Zondag, de Orkaan, en Zaan Radio. De NRC besteedde zelfs drie keer aandacht aan de tentoonstelling, waaronder een uitgebreid interview met An Zegwaard en een fact-check om te verifiëren of de albums daadwerkelijk de langste marketingcampagne van de vorige eeuw genoemd mochten noemen. Het antwoord was positief: er waren mogelijk reclamecampagnes (veelal slogans) die langer achtereen gebruikt waren, maar die waren niet zo veel omvattend als de Verkade-albums.

Naast de overweldigende aandacht voor *De Albums van Verkade* werd in de pers aandacht besteed aan de opening van de nieuwe museumlocaties op de Zaanse Schans, de zoektocht naar vrijwilligers ten behoeve van deze locaties en de ondertekening van de samenwerking met het Hembrug Museum. Daarover verschenen onder meer reportages op RTV en Radio NoordHolland en artikelen in het NoordHollands Dagblad en Het Parool. Ook de 100.000ste bezoeker in het Zaans Museum is niet onopgemerkt voorbij gegaan; er stonden artikelen in de NRC, het NoordHollands Dagblad, de Zaankanter en op de Orkaan.

In de regionale media werd verder uitgebreid geschreven over de activiteiten in vakanties en evenementen als de Museumweek, Oktober Cacaomaand, en de samenwerking met het St Michael College t.b.v. de Nacht van de Nacht. Ook was er aandacht voor de kick-off van het nieuwe educatieve programma voor De Zaanstreek Maakt Het. De Zaankanter, Orkaan en het NoordHollands Dagblad besteedden aandacht aan de lancering van het schoolprogramma, waarbij ook sponsor Rabobank aanwezig was.

Het Zaanse online media bedrijf Obi4One benaderde het Zaans Museum als locatie voor het RTL4 business-programma 'Da's Goed Geregeld'. Een prachtige mogelijkheid om landelijke aandacht op televisie te krijgen, met dank aan Obi4One.

Eveneens bijzonder waren de opnames voor de trailer van een dance event in de Amsterdamse Ziggo dome. Vanwege het thema 'Holland' zijn onder meer filmopnames gemaakt in de Verkade Experience, het Wevershuis en de Kuiperij.

CZAAR PETERHUISJE

Het Czaar Peterhuisje kwam in 2016 zowel nationaal als internationaal in de publiciteit. Zo stond er medio juni een mooi artikel over het Czaar Peterhuisje in *Sankt-Peterburgskie Vedomosti* (een van oudste kranten van Rusland die sinds 1728 bestaat). Het artikel belichtte de samenwerking van beheerder/conservator Farida Guseynova met de Encyclopedie afdeling van de Universiteit van Sint-Petersburg, de restauratie van het Czaar Peterhuisje en de replica van het Czaar Peterhuisje in het Kolomenskoye Museum in Moskou.

Een paar dagen later kreeg het Czaar Peterhuisje de Russische televisiezender NTV op bezoek voor een interview over de eetgewoonten van Peter de Grote. Tijdens de opnames heeft Farida onder meer verteld over zijn favoriete Hollandse versnaperingen: de haring, Limburgse kaas en aardappelen. Het interview is in september uitgezonden op NTV.

In januari verscheen op BBC 1 een programma over de Romanovs. In de uitzending werden afbeeldingen (van prenten) van Peter de Grote in Zaandam getoond. Ook in Nederland was er aandacht op de landelijke televisie. Het Czaar Peterhuisje werd genoemd in de TVshow van Ivo Niehe, waarin de auteur van een nieuw boek over de Romanovs werd geïnterviewd.

In september stond een mooi interview met Farida in *Toeractief*, het wandel- en fietsmagazine van de ANWB. Het Czaar Peterhuisje werd daarin getipt als belangrijke bezienswaardigheid tijdens een stadswandeling gekoppeld aan de Dam tot Dam loop. Dezelfde maand sierde Farida de cover van de *Uitwaaier*, de culturele uitagenda van Noord Holland die in grote oplage door de provincie verspreid lag. Tijdens de presentatie van die editie van de *Uitwaaier* (op donderdag 29 september in de Toneelschuur in Haarlem) werd voor de genodigden een live skypeverbinding met het Czaar Peterhuisje gerealiseerd. Farida nam alle aanwezigen in de Toneelschuur mee op een korte tour door het museum.

Op 5 oktober woonden Farida en Hester de opening van de tentoonstelling Anna Paulowna, kleurrijke koningin in het Paleis het Loo bij. In deze tentoonstelling werd ook aandacht besteed aan de geschiedenis van het Czaar Peterhuisje. Zowel in de catalogus als in de tentoonstelling werd het Czaar Peterhuisje goed in beeld gebracht. Naar aanleiding van de tentoonstelling in Paleis het Loo schreef het NoordHollands Dagblad een uitgebreid artikel over het Czaar Peterhuisje. Tevens stonden in het NoordHollands Dagblad mooie artikelen over de adoptie van de groenstrook voor het Czaar Peterhuisje, het nieuwe paneel over 'Czaar Peterhuisjes wereldwijd' en het Russische buurtfeest.

Sales

VASTE PARTNERS

In samenwerking met hotels in de regio, Marketing Zaanstreek, Stichting Monet in Zaandam en diverse partijen op en rond de Zaanse Schans – waaronder Stichting de Zaanse Schans, Vereniging de Zaanse Molen, Museum Zaanse Tijd, Cacaolab Zaanse Gedaan, pannenkoekenrestaurant de Kraai, Kaasboerderij de Catharinahoeve, Kooijman Sourvenirs & Clogs, restaurant De Hoop op d'Swarte Walvis, de Zaanhopper, de Zaanboot, het Zaanveer en Zaanse Schans Bike Rental – heeft het Zaans Museum weer een gevarieerd aanbod aan arrangementen en rondleidingen aangeboden.

NIEUWE ARRANGEMENTEN

Samen met Stichting de Zaanse Schans is in 2016 kritisch naar het arrangementaanbod op de Zaanse Schans gekeken. Naar aanleiding daarvan zijn teksten herschreven en nieuwe arrangementen in de maak. In 2017 zal dit verder uitgerold worden.

Vlak voor de zomer van 2016 ontwikkelde Zaanstreek Marketing in samenwerking met de Stichting Monet in Zaandam en het Zaans Museum een nieuw arrangementen onder de naam MonetSafari. Deelnemers bezochten het Czaar Peterhuisje en het Monet Atelier, kregen onder leiding van een gids een Monet wandeling door het centrum van Zaandam en sloten af met een kop koffie of thee bij Café TOOST. De safari vond elke vrijdag, zaterdag & zondag van 9 juli t/m 25 september 2016 plaats.

In een aanvullend pakket werd de mogelijkheid geboden om met de boot naar de Zaanse Schans te varen en daar een bezoek te brengen aan verfmolen de Kat en het Zaans Museum. De online ticketing werd verzorgd door het Zaantheater.

Tijdens de Oktober Cacaomaand is door het Zaans Museum een nieuw arrangement in de markt gezet in samenwerking met Cacaolab Zaanse Gedaan: de Chocolate Beleving. Bezoekers begonnen in de Verkade Experience, waar een wikkeltje ontworpen en gemaakt kon worden en ontdekten vervolgens hoe de meisjes van Verkade de lekkerste biscuits & chocolade maakten. Vervolgens wandelden ze over de Zaanse Schans naar Cacaolab Zaanse Gedaan, waar ze een 'do it yourself' chocolademelk maakten. Wegens succes werd het arrangement verlengd tot en met december.

‘Vielen Dank für das guterhaltene Peterhaus und die interessante Führung.’

AANTAL BOEKINGEN / ARRANGEMENTEN 2016

GROEPSARRANGEMENTEN

GROEPSONTVANGST + RONDLEIDINGEN
(MUSEUMBEZOEK + CATERING EN/OF RONDLEIDING)

AANTAL BOEKINGEN
ZAANS MUSEUM

69

AANTAL BOEKINGEN
ZAANSE SCHANS

-

RONDLEIDING ZAAANSE SCHANS

-

75 (3098 PERSONEN)

ARRANGEMENT TYPISCH HOLLANDS
(RONDLEIDING + BEZOEK MOLEN)

-

55 (1319 PERSONEN)

ARRANGEMENT TYPISCH HOLLANDS PLUS
(RONDLEIDING + BEZOEK MOLEN + RONDVAARTBOOT)

-

14 (276 PERSONEN)

ARRANGEMENT OP MAAT

57

27

ZAALHUUR

21

-

TOTALEN

147

+

171

+

GROEPSONTVANGST CZAAR PETERHUISJE
(MUSEUMBEZOEK + RONDLEIDING)

32

-

INDIVIDUELE ARRANGEMENTEN

CHOCOLADE BELEVING
(MUSEUMBEZOEK + VERKADEREEP + CHOCOLADEMELK CACAO LAB)

AANTAL PERSONEN
ZAANS MUSEUM

138

AANTAL PERSONEN
ZAANSE SCHANS

-

SEIZOENSAANBIEDING
(MUSEUMBEZOEK + RONDVAARTBOOT + CONSUMPTIE)

272

-

RONDVAARTBOOT

-

1261

HET AANTAL ANNULERINGEN VAN
ARRANGEMENTEN EN BOEKINGEN
WAS 72, VERGELIJKBAAR MET
VOORGAANDE JAREN.

MuseumShop

Het Zaans Museum breidde in 2016 het assortiment uit met eigen signature producten, waarmee tevens gewerkt wordt aan branding van de naam Zaans Museum. Diverse nieuwe producten zijn aan het assortiment van de MuseumShop toegevoegd, waaronder theedoeken van de 'Voorzaan en de Westerhem' van Monet. Dutch Design ontwierp speciaal voor het Zaans Museum een collectie luxe sjaals ontworpen met afbeeldingen van de 'Voorzaan en de Westerhem' en andere beelden uit de collectie. Ook het assortiment Verkade producten is uitgebreid met magneten, kaarten en mapjes. De nieuwe producten vallen bij het publiek in de smaak: van de Monet theedoek zijn in 2016 totaal 291 stuks verkocht. Ook magneten en kaarten

met afbeeldingen uit de eigen collectie zijn populair onder bezoekers. Maar de absolute bestseller is de tulpparaplu waarvan er, met dank aan de natte junimaand, 423 stuks van verkocht zijn.

HET WEVERSHUIS

In het Wevershuis is een kleine winkel geopend. Hier zijn textiel- en zeildoek gerelateerde producten te koop. De producten zijn uitgekozen en ontwikkeld rond de thema's weven, zeildoek, schepen, molendoek en molens. Handwerk en ambachtelijke producten kenmerken het assortiment van het Wevershuis.

In opdracht van het Zaans Museum heeft Stichting Enzo, een kleine zelfstandige zorgaanbieder in de Zaanstreek die dagbesteding aan mensen met een verstandelijke beperking aanbiedt, handgeweven producten waaronder theedoeken, tasjes en etuis gemaakt. De Bataviawerf in Lelystad, waar zeildoek volgens ambachtelijke wijze nog geweven wordt, levert producten van zeildoek, allemandseindjes en keesjes.

Online

WEBSITE

Het Zaans Museum startte in 2016 een samenwerking met online bureau INTK en dat wierp z'n vruchten af. Met meer dan 112.800 online bezoeken in 2016 is het bezoek aan de website verdubbeld t.o.v. 2015.

De maand augustus was voor het Zaans Museum de beste maand ooit in online bezoeken. De website had meer dan 11.400 online bezoeken. Meer dan 59% van de online bezoeken kwam van via Google. De webpagina's

die de meeste paginaweergaven hadden zijn de Nederlandse en Engelse homepagina, 'Zaans Museum', 'openingstijden', 'voor kinderen', 'bezoekers-informatie' en 'informatie'.

In samenwerking met Wordpress-specialist Sowmedia is in etappes door-
gewerkt aan een nieuwe website voor het Zaans Museum en het Czaar
Peterhuisje. Op de nieuwe site zal naast bezoekinformatie ook een totaal-
overzicht van de gehele collectie te zien zijn (via Adlib). Aangezien de content
van zowel de website als de collectie op Adlib nog niet gereed was in 2016
is de livegang van de nieuwe site uitgesteld tot 2017.

WIKIPEDIA

In het voorjaar heeft het Zaans Museum in acht talen een pagina gekregen
op Wikipedia. Via de online encyclopedie is nu informatie over het museum te
vinden in het Nederlandse, Engels, Duits, Frans, Italiaans, Spaans, Chinees
en Russisch.

SOCIAL MEDIA

In 2016 heeft het Zaans Museum het gebruik van Facebook en Twitter
geïntensiveerd. Zo zijn op Facebook wekelijks 2 of 3 berichten gepost.
De inhoud varieerde van actuele nieuwtjes tot informatie over activiteiten
en tentoonstellingen, een kijkje achter de schermen en wetenswaardighe-
den over de collectie. De meeste posts hadden betrekking op Verkade en
de Verkade Experience. Van betaalde mogelijkheden is nog geen gebruik
gemaakt.

TRIPADVISOR

Het Zaans Museum en de museumlocaties op de Zaanse Schans worden
door het publiek zeer gewaardeerd. In de gastenboeken en op social media
als Tripadvisor en Facebook zijn veel positieve reacties te vinden. Mooie
citaten staan verspreid over dit jaarverslag. Op Tripadvisor staat het Zaans
Museum met een beoordeling van 4 sterren op de derde plek op de lijst
'beste dingen om te doen in Zaandam'. Boven het Zaans Museum staan de
Zaanse Schans en Molen de Kat.

Het Czaar Peterhuisje heeft in 2016 een Certificaat van uitmuntendheid
verdiend, wat staat voor veel geweldige beoordelingen op TripAdvisor.
Het Czaar Peterhuisje krijgt een beoordeling van 4,5 van de 5 sterren.
De warme, persoonlijke ontvangst en de kundige kennisoverdracht
wordt zeer gewaardeerd. Een bijzondere waardering voor met name
beheerder/conservator Farida Guseynova.

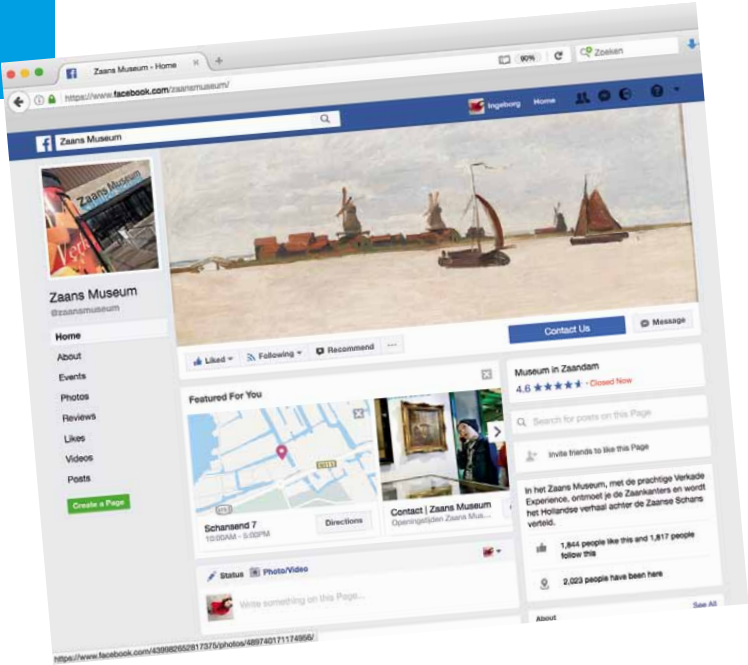
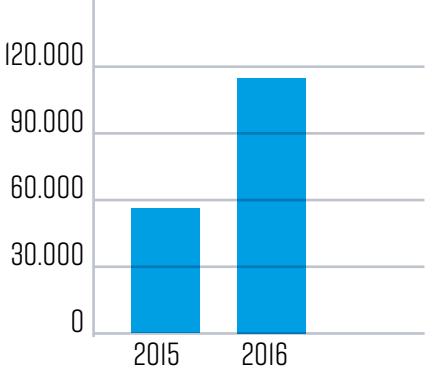
URL CZAAR PETERHUISJE

Lange tijd was de url www.czaarpeterhuisje.nl in het bezit van een Zaanse
ondernemer. In 2016 heeft het Zaans Museum de url kunnen overnemen.
Naast de url kreeg het Czaar Peterhuisje nu ook een eigen e-mailadres:
info@czaarpeterhuisje.nl.

TOP 10 VAN BEZOCHTE PAGINA'S

PAGINA	PAGINAWEERGAVEN
HOME	61.504
ZAANS MUSEUM	49.674
MUSEUM [EN]	28.052
OPENINGSTIJDEN	15.571
VOOR KINDEREN	12.555
OPENINGSTIJDEN ZAANS MUSEUM & VERKADE PAVILJOEN	11.468
ACTIVITEITEN	9.458
CZAAR PETERHUISJE	7.914
VISITOR INFORMATION	5.991
CONTACT	4.634

ONLINE VISITS

FACEBOOK ZAANS MUSEUM

	AANTAL WEERGAVEN VAN DE PAGINABERICHTEN	AANTAL UNIEKE GEBRUIKERS	AANTAL NIEUWE PAGINA LIKES
1 ^E KWARTAAL	103.819	44.186	198
2 ^E KWARTAAL	99.765	45.902	138
3 ^E KWARTAAL	134.843	61.718	81
4 ^E KWARTAAL	100.333	47.295	104
TOTALEN	438.760	199.101	521

Interne communicatie

MEMO

In 2016 is prioriteit gegeven aan het optimaliseren van interne communicatie. Met het verzenden van een wekelijkse interne memo – worden medewerkers, vrijwilligers en bestuursleden op de hoogte gebracht van actuele ontwikkelingen in en rondom het museum en de dependances. De memo wordt door de ontvangers positief beoordeeld.

KOFFIEBIJEENKOMSTEN

Naast de interne memo zijn diverse koffiebijeenkomst georganiseerd voor alle medewerkers en vrijwilligers. Tijdens deze bijeenkomsten lichtte directeur Jan Hovers en diverse medewerkers actuele onderwerpen m.b.t. de organisatie toe en was er gelegenheid om hierover vragen te stellen.

Vrienden

Het Zaans Museum is er trots op gesteund te worden door een betrokken Vriendenstichting met leden die het museum een warm hart toedragen. Naast morele steun levert de Stichting ook jaarlijks een substantiële bijdrage aan de exploitatie van het Zaans Museum en de Verkade Experience. Met de jaarlijkse ondersteuning worden projecten gerealiseerd en objecten voor het museum aangekocht. De donatie van 2016 à € 10.000 is besteed aan de vernieuwde *Schatkamer* en *Albumafdeling van Verkade* in de Verkade Experience.

Regelmatig kunnen de Vrienden deelnemen aan activiteiten of bijeenkomsten. Dit jaar stond de bijeenkomst in het voorjaar in het teken van de museumlocaties op de Zaanse Schans. In het najaar werd een modeshow door Kostuumvereniging 'De Zaanse Kaper' georganiseerd. In de modeshow werd armoede en rijkdom in de kleding weerspiegeld en bezochten de vrienden het vernieuwde Jisperhuisje. De bijeenkomst werd door zeer veel vrienden bezocht en positief beoordeeld.

BESTUUR STICHTING VRIENDEN ZAANS MUSEUM EN VERKADE EXPERIENCE

Tom Syrier
Bert van Kempen
An Zegwaard
Jos Raap
Joke Fieseler
Jan Krijt
Gerrit Teders
Roel Woudt

Voorzitter
Vice-voorzitter
Secretaris
Penningmeester
Bestuurslid en Pr
Bestuurslid
Bestuurslid
Bestuurslid

Opening de Albums van Verkade; Foto's Dirk Jongejans

PERSONEEL & ORGANISATIE

Om de in de Missie en Strategie 2016-2020 (augustus 2015) geformuleerde ambities te kunnen verwezenlijken was het noodzakelijk om de organisatie bij te stellen naar de gewenste organisatiestructuur. Dit leidde begin 2016 tot een beperkte reorganisatie. Daarbij waren versterking op het gebied van bedrijfsvoering en HR-beleid en uitbreiding van de vrijwilligersorganisatie de meest opvallende kenmerken. Het totaal aantal betaalde medewerkers bedroeg per 31 december 2016 42 (20,1 fte) en het aantal vrijwillige medewerkers betrof 58.

Collectie

Vanwege zwangerschapsverlof werd Claire Hart de Ruyter tot mei 2016 vervangen door Rie van Beek als registrator op de afdeling collectie. Van januari tot mei 2016 werd de afdeling versterkt door twee tweedejaars stagiaires van de Reinwardt Academie, Nienke Bakker en Christy Verhaar. Zij richtten zich vooral op de achterstanden in de registratie van de Verkadecollectie, maar hielpen ook goed mee bij het inrichten van het Wevershuis op de Zaanse Schans dat op 23 maart haar deuren opende. Tevens maakten ze controle-documenten voor het Czaar Peterhuisje en verrichtten ze publieksonderzoek in het Zaanse Museum.

Per 25 oktober 2016 is Foske Rozeboom in tijdelijke dienst gekomen als coördinator registratie Hembrugcollectie. Zij werkt drie dagen per week aan het registreren van de collectie van het Hembrug Museum met behulp van vrijwilligers. Foske werkte eerder als zelfstandige onder meer bij tassen-ontwerper Maria Jobse, maakte presentaties in het Red Light Secret Museum, Zuiderzeemuseum en de Artis Bibliotheek.

Presentatie & Educatie

Per 1 september heeft Eva Rijs afscheid genomen van het Zaanse Museum. Zij stapte over naar het CODA Museum in Apeldoorn in de functie van educator. Na haar vertrek sprong freelance educator Irma Enklaar bij om educatieve programma's verder te ontwikkelen.

Op 1 oktober is Janneke Francissen bij het Zaanse Museum gestart als medewerker educatie. Janneke studeerde geschiedenis aan de Radboud Universiteit Nijmegen en was hiervoor werkzaam als educatiespecialist bij NIOD Instituut voor Oorlog- Holocaust- en Genocidestudies.

Twee pas afgestudeerde historici Caroline Vreeling en Lieke Meulenbroek hielpen mee in het onderzoek voor het Wevershuis en reden transporten van de objecten die we uit het hele land haalden voor de inrichting van het huisje.

Marketing & Sales

De afdeling Marketing & Sales is in 2016 op stoom geraakt. Karin Borst maakte per 1 april de overstap van de afdeling Publiekszaken, waar zij coördinator was, naar manager Marketing & Museumshop. Onder haar beheer is de MuseumShop beter gaan draaien en zijn er veel nieuwe, eigen signature, producten aan het winkelassortiment toegevoegd.

Ook Yvonne Zwart maakte per 1 april de overstap naar de afdeling Marketing & Sales. Daarvoor was zij werkzaam als secretaresse bij het Zaanse Museum. Ook toen nam ze al een aantal marketingtaken voor haar rekening. Yvonne verzorgt de online activiteiten van het museum; ze is webmaster en plaatst berichten op Facebook. Daarnaast assisteert ze het hoofd Marketing & Sales en de medewerker Sales, Sares Marimuthu.

↑ Medewerkers van het Zaanse Museum met banketletter, aangeboden door Rotary Zaanstad.
↑ Eerste groep vrijwilligers voor de museumlocaties

‘Beautiful museum
with rich heritage.
Simply love the
way the history
was preserved.
Keep it up Dutch!’

De afdeling werd in 2016 bijgestaan door twee trainees: Marieke Verweij en Jorinde de Wit. Daarnaast is de afdeling al vele jaren ontzettend dankbaar voor de hulp van vaste vrijwilliger Marianne van Emmerik. Van José Betjes, assistent Sales, werd per 1 juli afscheid genomen.

Vlak voor de drukke maanden van het voorseizoen is Nancy Leeger aangetrokken om het MuseumCafé nieuw leven in te blazen. Nancy was als ZZP-er al jaren werkzaam in de horeca op cultureel niveau. Helaas bleek er van beide kanten geen goede match te zijn en werd na twee maanden weer afscheid van elkaar genomen.

Na het vertrek van Karin Borst als hoofd Publiekszaken vielen de frontoffice medewerkers tijdelijk onder het hoofd Marketing & Sales.

Bedrijfsvoering

Per 1 mei is Simon ten Veen in dienst getreden als hoofd Bedrijfsvoering. Simon werkte hiervoor als hoofd facilitaire- en technische dienst bij het Koninklijk Instituut voor de Tropen in Amsterdam. Onder Simons verantwoordelijkheid kwamen ook de frontofficemedewerkers van het museum te vallen.

Met het toenemen van de bezoekersaantallen was de werving van frontoffice medewerkers een terugkerend item. De toename van het aantal bezoekers en het steeds verder uitbreiden van de vrijwilligerspool hadden invloed op het proces van het aannemen van nieuwe medewerkers. De frontoffice medewerkers zetten zich optimaal in om, naast de toenemende drukte, ook de nieuwe medewerkers op te leiden.

P&O

Inge Koehl is vanaf 1 juni aan de slag gegaan als HR- en Office functionaris. Zij werkte tot die tijd bij EP-Nuffic in Den Haag als medewerker HR. Voor de komst van Inge werden de HR- en office taken waargenomen door verschillende personen: Irma Stam, Els Neefjes en Yvonne Zwart.

Vrijwilligers

Onze enthousiaste en betrokken vrijwillige medewerkers vormen inmiddels onmisbare schakels in het museum. In 2016 is de groep vrijwilligers door actieve wervingscampagnes flink uitgebreid, met name voor de opening van het Wevershuis, Kuiperij en het Jisperhuisje.

Vrijwilligers worden ingezet in de frontoffice, backoffice, in het museum en in de museumlocaties op de Zaanse Schans. Bij grote ontvangsten en activiteiten kan er een beroep worden gedaan op vrijwillige gastvrouwen. Ook ondersteunen zij bij de uitgifte van de audiotour, het informeren van museumbezoekers of in de Verkade Experience, zoals Klaas Brasser die voor hij het museum kwam versterken ca. 40 jaar voor Verkade gewerkt heeft. In de bibliotheek neemt let Kiel wekelijks de knipselkrant door. Zij houdt bij waar het Zaans Museum en het Czaar Peterhuisje in vermeld worden. De technische dienst krijgt wekelijks ondersteuning door een vrijwilliger die hand- en spandiensten verricht. Op kantoor is er hulp bij administratieve werkzaamheden. Nieuw in 2016 is de groep vrijwillige museumdocenten die is aangetrokken om schoolactiviteiten te begeleiden; ook hun inzet wordt zeer gewaardeerd. Eind 2016 waren er in totaal 58 vrijwilligers werkzaam voor het Zaans Museum.

VRIJWILLIGERS MUSEUMLOCATIES OP DE ZAAANSE SCHANS

Centraal in het vernieuwde presentatieconcept voor de museumlocaties op de Zaanse Schans staat dat duiding over de panden en demonstratie van de ambachten wordt gegeven door vrijwillige gastvrouwen en -heren. Waar de afdeling Marketing & Sales en personeelszaken zich inzetten voor de werving van vrijwilligers, besteedde de afdeling Presentatie & Educatie veel tijd en aandacht aan de selectie en training van de eerste twee lichtingen van in totaal achttien vrijwilligers.

De eerste training werd gegeven in de periode januari t/m maart en de tweede in de periode mei t/m juli. In zes bijeenkomsten leerden de vrijwilligers over didactiek en communicatie met bezoekers. Ook verwierven zij kennis over de historische achtergrond van de Zaanse Schans, de collectie en presentaties in het Zaans Museum, de geschiedenis van de drie museumlocaties en bijbehorende ambachten en het profiel van bezoekers aan de Zaanse Schans. Evaluaties met de vrijwilligers over de eerste ervaringen na de opening van de locaties maakten het mogelijk om waar nodig snel bij te sturen. Op 28 september was er voor alle vrijwilligers en medewerkers een gezamenlijke afsluiting van het eerste succesvolle hoogseizoen, waarbij er werd teruggeblikt en geëvalueerd.

Vrijwilliger Han Schmitt begeleidde de beginnende wevers in het Wevershuis op individuele basis. Vrijwilliger Cor de Groot deed hetzelfde voor de beginnende kuipers in Kuiperij Tiemstra. Vrijwilliger Inge Bosman is al jaren aan de afdeling collectie van het museum verbonden als textielspecialist en was het aanspreekpunt voor alle kleding-gerelateerde vragen in het Wevershuis en Jisperhuisje. Op woensdag 26 oktober gaf Inge Bosman een workshop diezakken maken voor geïnteresseerde vrijwilligers. Diezakken zijn stoffen tasjes die vrouwen onder hun rokken droegen. De nieuwe diezakken kwamen natuurlijk meteen van pas!

MUSEUMDOCENTEN

In de zomer namen museumdocenten Margo Aarsen en Meta Lepelaar afscheid van het museum. De uitvoering van de educatieve taken in het Zaans Museum is sinds schooljaar 2016-2017 in handen van vrijwilligers. De vrijwillige museumdocenten begeleiden de educatieve programma's en activiteiten. De scholing van de vrijwillige museumdocenten valt onder de medewerker educatie.

In de periode augustus t/m oktober werd een eerste groep van zeven nieuwe museumdocenten opgeleid. De training bestond uit zes dagdelen (één dagdeel per week) waarin werd ingegaan op inhoud en didactiek. De deelnemers gaven elkaar feedback en kregen daarna feedback van de medewerker educatie. De training gaf een goed beeld van de toekomstige museumdocenten. Toen de museumdocenten de training met goed gevolg hadden voltooid, waren zij klaar om zelfstandig educatieve programma's te begeleiden.

Nadat de museumdocent een aantal keer zelfstandig een groep had begeleid, liep de medewerker educatie mee om te zien hoe het ging en om feedback en adviezen te geven. Op 14 december vond een evaluatiebijeenkomst met de museumdocenten plaats om de eerste ervaringen te bespreken.

Personeelsbijeenkomsten

ZOMERBORREL EN KERSTDINER

Om medewerkers en vrijwilligers te bedanken voor al hun inzet organiseert het Zaans Museum twee keer per jaar een diner in het museum. Voorafgaand aan de zomervakantie kwamen medewerkers en vrijwilligers bijeen voor een gezellig samenzijn onder het genot van een hapje en drankje. In december organiseerde het museum in eigen huis een groots kerstdiner – verzorgd door restaurant De Hoop op d'Swarte Walvis – waarbij medewerkers, vrijwilligers en bestuursleden in gala-kerststijl gekleed kwamen.

BESTUUR

Voorzitter

Piet Middelhoven
Projectontwikkelaar

Penningmeester

Roel Woudt
Voormalig directeur/eigenaar Mercuriusgroep Wormerveer

Bestuurslid

Hans Pielkenrood
Senior legal counsel ABN AMRO bank

Bestuurslid

Gerrit Teders
voormalig sectorhoofd stadsontwikkeling en openbare werken

DIRECTIE

Jan Hovers

Directeur

PERSONEELSZAKEN EN MANAGEMENT ONDERSTEUNING

Inge Koehl
Els Neeft
Yvonne Zwart

HR- & office functionaris (vanaf 1 juni)
Telefoniste (uit dienst 1 juni)
Secretaresse (per 1 april naar afdeling Marketing & Sales)

FINANCIËN

Joke Terol

Hoofd Financiën

AFDELING PRESENTATIE & EDUCATIE

Karen Tessel
Eva Rijs
Janneke Francissen
Jorinde de Wit
Margo Aarsen
Meta Lepelaar
Caroline Vreeling
Lieke Meulenbroek

Hoofd Presentatie & Educatie
Medewerker educatie (uit dienst 1 september)
Educator (vanaf 1 oktober 2016)
Projectcoördinator Presentatie & Educatie (vanaf 1 mei)
Medewerker educatieve activiteiten (uit dienst 1 juli)
Medewerker educatieve activiteiten (uit dienst 1 mei)
Trainee (tot augustus)
Trainee (tot augustus)

MUSEUMLOCATIES ZAAANSE SCHANS

Mandy Ploeger
Eveline van der Wulp

Beheerder (vanaf 1 maart)
Assistent-beheerder (vanaf 14 maart)

AFDELING COLLECTIE

Hester Wandel
Claire Hart de Ruyter
Inge Commandeur
Rie van Beek
Nienke Bakker
Christy Verhaar

Hoofd Collectie/Conservator
Registrator
Collectiebeheerder
Interim registrator (tot 1 mei)
Stagiaire (tot juli)
Stagiaire (tot juli)

Foske Rozeboom
Daphne Stechweij

Projectcoördinator Hembrug (vanaf 1 november)
Stagiaire Hembrug (vanaf 1 november)

AFDELING MARKETING EN SALES

Marije Kool
 Sares Marimuthu
 Karin Borst
 Yvonne Zwart
 José Betjes
 Marieke Verweij
 Jorinde de Wit
 Nancy Leeger

Hoofd Marketing & Sales
Sales Manager
Marketing & MuseumShop Manager
Medewerker Marketing & Sales
Medewerker Sales (uit dienst 1 juli)
Trainee (tot mei)
Trainee (tot mei)
Coördinator MuseumCafé (van april t/m juni)

AFDELING BEDRIJFSVOERING

Simon ten Veen
Antonio Lopes

Hoofd Bedrijfsvoering (vanaf 1 mei)
Technische dienst

Annie de Boer
Annemijn Bouwman
Paulien Bosman

Dagcoördinator
Dagcoördinator
Dagcoördinator

Anneke de Leeuw
Berenice van Kampen
Chris Holdener
Desirée Smit-de Waal
Ellemijn Scholte
Els Kurvers
Eurydice Hermans
Eva de Bruijne
Femke de Vries
Femke Stevens
Gloria Velando-Mango
Jacqueline Roovers
Jolande de Vries-Van Urk
Lilian de Moes
Marieke Tervoort-Biesheuvel
Miriam Blokker-Knopper
Mirjam Welman
Noortje Molenaar
Petra Dol-Verwaal
Remco de Vries
Wiepke Draisma

[illegible]

CZAAR PETERHUISJE

Farida Guseynova
Chengiz Zendel

**Conservator/Beheerder
Publieksmedewerker**

VRIJWILLIGERS

Hetty Alwicher
 Anneke Bakker
 Jaco Bakker
 Jenny Bakker
 Hillegonda Barson
 Barbara Bauling-Orbell
 Deborah Beijer
 Aart van de Berge
 Piet Bergkamp
 Inge Bosman-Pfau
 Klaas Brasser
 Jeroen Breeuwer
 Louise Bus
 Yana Doorman
 Marianne van Emmerik
 Ingrid Fleur
 Annemieke Franen
 Wil Gabriël-Nijssen
 Cor de Groot
 Agnes Groot
 Marijke Habernickel
 Sylvie Harding-Lasseron
 Annemarie Hengsdijk-Eckhardt
 Anja Hoeflaken
 Gerard Horneman
 Tine Jansma-Van Straten
 Ruth Jarkovsky
 Jan Kanis
 Dirk Kerkhoven

Iet Kiel
 Olina Kingma
 Marie-Pierre J. Kramer-Mordant
 Atse Kroes
 Cees Kroes
 Liesbeth de Kruif
 Marja Molenaar
 Anja Oortwijn
 Leontien Peters
 Pita Phoa
 Margriet Reimerink
 Wikje van Ritbergen-Siewers
 Ruud van Ritbergen
 Marijke Sap
 Lenie van Schaik
 Netty van Schaik
 Han Schmitt
 Renée Schol
 Toos Smit
 Piet Soeters
 Mieneke Suitela-Moolenaars
 Ursulien van Berge-Bakkum
 Jacqueline van Bergen
 Nils van den Akker
 Gertjan van Dijk
 Theo van Elswijk
 Martine Voortman
 Mariëtte Zon
 Johannes Zwart

BEDRIJFSVOERING & FINANCIËN

BANDEEREN DER PLAATJES.

‘Ik heb fijn getekend in de Verkade Experience en veel met de medewerkers van dit museum gepraat. Met mijn Museumkaart moet het lukken om weer hier terug te komen. Tot dan!’

Herinrichting

ENTREEGEBIED ZAANS MUSEUM

Om tot een overzichtelijker en ruimtelijker indeling te komen waarbij het voor bezoekers duidelijk is wat zij – met behulp van een logische routing – in het Zaans Museum kunnen verwachten, is een plan ontwikkeld om het entreegebied aan te passen. Vooraf is uitvoerig overleg geweest met de betrokken medewerkers om hun zienswijzen en ideeën te horen teneinde daar met de herindeling rekening mee te houden.

In het laatste kwartaal van 2016 is met de herindeling van de koffiecounter in het MuseumCafé de eerste fase gerealiseerd. Daarbij is de counter vergroot en overzichtelijker ingedeeld. Hierdoor is meer toonruimte ontstaan en directer contact met de bezoekers mogelijk. Daarnaast is de ruimte tussen het MuseumCafé en de toiletten middels een wand afgescheiden. Dit heeft tot bijkomend voordeel dat de ingang van de toiletten wat discreter geworden is.

De herinrichting van het entreegebied voltrekt zich in een aantal fases. De volgende fase is het aanpassen van de informatiebalie, dit zal medio 2017 zijn beslag vinden.

KANTOORRUIMTES

Als gevolg van wijzigingen in de backoffice zijn de kantoorruimtes opnieuw ingedeeld. Zo is de directeur van een enorme kantoorruimte verhuisd naar een meer bescheiden ruimte. In zijn voormalige kantoor wordt nu gewerkt door vier medewerkers van de afdeling Marketing & Sales. De herschikking van ruimtes – die in de zomervakantieperiode is uitgevoerd – was tevens het moment om de oude en versleten vloerbedekking te vervangen.

ALBUMAFDELING EN SCHATKAMER VAN VERKADE

Als voorbereiding op de herinrichting van *De Albumafdeling* en *Schatkamer van Verkade* zijn in eigen beheer de betreffende ruimtes geschilderd en de nodige aanpassingen gemaakt in de elektrische installatie. *De Albumafdeling* is voorzien van nieuw type marmoleum gesponsord door Forbo. Deze duurzame nieuwe soort vloerbedekking is door Forbo vervaardigd op basis van cacao-doppen. Tijdens de inrichting is vanuit de afdeling ondersteuning verleend bij het uitlichten van de collectie.

JISPERHUISJE

Ten behoeve van de inrichting en opening van het Jisperhuisje op de Zaanse Schans zijn ondersteunde werkzaamheden in het huisje uitgevoerd, zoals het maken van aanpassingen aan de elektrische- en CV-installatie, aanleggen van ICT-aansluitingen, aanschaf kassasysteem en het aanleggen van een inbraakinstallatie. Aan Stichting de Zaanse Schans is verzocht de bereikbaarheid te verbeteren door het aanleggen van een schelpenpad.

HEMBRUG MUSEUM

Op basis van een convenant tussen het Rijksvastgoedbedrijf (RVB), de gemeente Zaanstad, het Hembrug Museum en Zaans Museum worden op het Hembrugterrein twee voormalige transformatiehuizen (no. 325 en no. 514) ontwikkeld tot museale locaties. Gesprekken tussen het RVB en de afdeling Bedrijfsvoering hebben tot doel te komen tot een Programma van Eisen om de gebouwen op bouwkundig gebied in orde te maken. Het uitgangspunt daarbij is dat RVB de gebouwen in beginsel water- en winddicht zal opleveren. Dit proces zal in 2017 doorlopen.

Frontoffice

Voor het maken van werkroosters voor frontoffice en vrijwillige medewerkers is een digitaal planningsprogramma in gebruik genomen. Vanwege het uitbreiden van het aantal medewerkers is het ondoenlijk om het plannen op een handmatige manier te blijven doen. Met het nieuwe planningssysteem kunnen medewerkers zichzelf vanuit huis voor de openstaande diensten inplannen. Het systeem voorziet tevens in een rapportage van werkelijk gewerkte uren, dit vergemakkelijkt het maken van de berekening van de vergoeding voor gemaakte uren. Andere specifiek voor het Zaans Museum benodigde aanpassingen binnen het systeem zullen in 2017 verder worden uitgewerkt. Uiteraard blijft het van belang om over voldoende medewerkers te kunnen beschikken. Daar ligt ook in 2017 weer een belangrijke taak.

Onderhoud

Het regulier onderhoud aan de installaties en gebouwen is volgens de lopende overeenkomsten uitgevoerd.

Er is afgesproken dat bij vervanging van lampen in de museumgebouwen alleen energiezuinige (Led) lampen worden gebruikt. Uiteindelijk levert dit een besparing van gemiddeld zo'n 75% aan energiekosten en een aanzienlijke beperking van de CO2 uitstoot. Inmiddels zijn voor museale doeleinden ook voldoende Led-lampen verkrijgbaar. Zo is bij het uitlichten van de nieuwe inrichting van de *Schatkamer van Verkade* alleen gebruik gemaakt van Led-verlichting.

Gezien de leeftijd van verschillende installaties (o.a. ICT, klimaat, beveiliging) zijn in de komende jaren vervangingsinvesteringen noodzakelijk.

Financiën

SUBSIDIES

De gemeente Zaanstad verstrekt een (exploitatie)subsidie aan het Zaans Museum, zodat het museum haar basistaken kan uitvoeren. Het organiseren van tentoonstellingen vanuit de eigen exploitatie is niet mogelijk en hier-voor werft het museum extra gelden middels fondsenwerving bij fondsen, stichtingen en het bedrijfsleven. De eigen inkomsten van het Zaans Museum bedragen 48,75% van de totale inkomsten.

SPONSOREN EN FONDSEN

In 2016 is het Zaans Museum benaderd door Stichting Krijt Hulpfonds met het bericht dat er een project ingediend mocht worden, welke na goedkeuring door het fonds, gefinancierd kon worden uit het restkapitaal van Stichting Krijt Hulpfonds. Het Zaans Museum heeft drie projecten ingediend, te weten: herinrichting Jisperhuisje (€ 35.000), herinrichting entree Zaans Museum (€ 24.000) en versterking aansluiting presentatie Zaans Museum op de Zaanse Schans (€ 67.500).

Voor de herinrichting van *De Albumafdeling* en de *Schatkamer van Verkade* heeft Stichting Behoud Cultureel Erfgoed Verkade in 2016 een bedrag van € 15.000 bijgedragen en Forbo Flooring B.V. de nieuwe vloerbedekking in natura gesponsord. Stichting Vrienden Zaans Museum en Verkade Experience hebben een bedrag van € 10.000 bijgedragen aan de herinrichting.

Rabobank Zaanstad sponsort de schoolprogramma's en educatieve projecten van het Zaans Museum met een vaste vergoeding van €7.500 per jaar. Daarnaast ontvangt het Zaans Museum een variabele vergoeding van maximaal €2.500 per jaar. Van Koninklijke Verkade krijgt het Zaans Museum jaarlijks een sponsor-bijdrage van €11.000 ten behoeve van chocolade en koekjes.

BEDRIJFSVRIENDEN

AarhusKarlshamn B.V.
Heijnis & Schipper B.V.

SPONSOREN

Vrienden van het Zaans Museum & Verkade Experience
Stichting Behoud Cultureel Erfgoed Verkade
Forbo Flooring B.V.
Stichting Krijt Hulp Fonds
Rabobank Zaanstad
Koninklijke Verkade
Vereniging Rembrandt

Balans Stichting Zaans Museum - 26 juni 2017 Zaandam

BALANS PER 31 DECEMBER (NA VOORGESTELDE BESTEMMING EXPLOITATIESALDO)					
	€ 2016	€ 2015		€ 2016	€ 2015
VASTE ACTIVA			PASSIEF		
MATERIËLE VASTE ACTIVA	71.480	27.757	KAPITAAL	70.083	130.130
VLOTTENDE ACTIVA			VOORZIENINGEN	276.889	276.889
VOORRADEN	38.375	33.927	KORTLOPENDE SCHULDEN	288.834	227.330
VORDERINGEN	179.483	195.078			
LIQUIDE MIDDELEN	346.468	377.587			
TOTAAL	635.806	634.349	TOTAAL	635.806	634.349

EXPLOITATIEREKENING			
	€ 2016 BEGROOT	€ 2016 WERKELIJK	€ 2015 WERKELIJK
BATEN	1.691.150	1.738.213	1.565.425
LASTEN			
ZAANS MUSEUM	1.430.414	1.548.595	1.366.635
PROJECTRESULTAAT	-	14.279	-67
GZAAR PETERHUISJE	89.000	79.187	74.768
KUIPERIJ	49.000	25.370	33.064
WEVERSHUIS	122.736	116.731	300
JISPERHUISJE	-	11.383	-
HEMBRUG DEPENDANCE	-	2.715	-
SOM DER LASTEN	1.691.150	1.798.260	1.474.700
EXPLOITATIESALDO	0	-60.047	90.725
RESULTAATBESTEMMING			
BESTEMMINGSRESERVE		-36.351	70.000
VERVANGINGSRESERVE HERINRICHTING		15.967	15.967
ALGEMENE RESERVE		-39.663	4.758
TOTAAL		-60.047	90.725

[illegible]

Zaans Museum
Zaanse Schans

Zaans Museum

99026 Schans

Schansend 7
1509 AW Zaandam
The Netherlands
T +31 (0)75 681 00 00

www.zaansmuseum.nl